

Az Európai Unió kifejezetten szorgalmazza az állami, önkormányzati szervezetek és a civil szervezetek összefogásán alapuló regionális szövetségek működését. Ma már – főként a szakirodalomban – egyre inkább a hálózatok Európájáról beszélnek, értve ezalatt a régiókat alkotó és működtető szereplők közötti kapcsolatrendszer.

A könyv alapjául szolgáló kutatás az Ister-Granum Euro régióban működő civil szervezetek jellemzőit, közöttük kialakuló kapcsolatokat vizsgálta.

A cél – többek között – az volt, hogy az eredmények és az ezek alapján megszülető javaslatok alapul szolgáljanak az Euro régió lehetséges civil stratégiájának kidolgozásához, egy újjászerveződő Civil Parlament keretein belül.

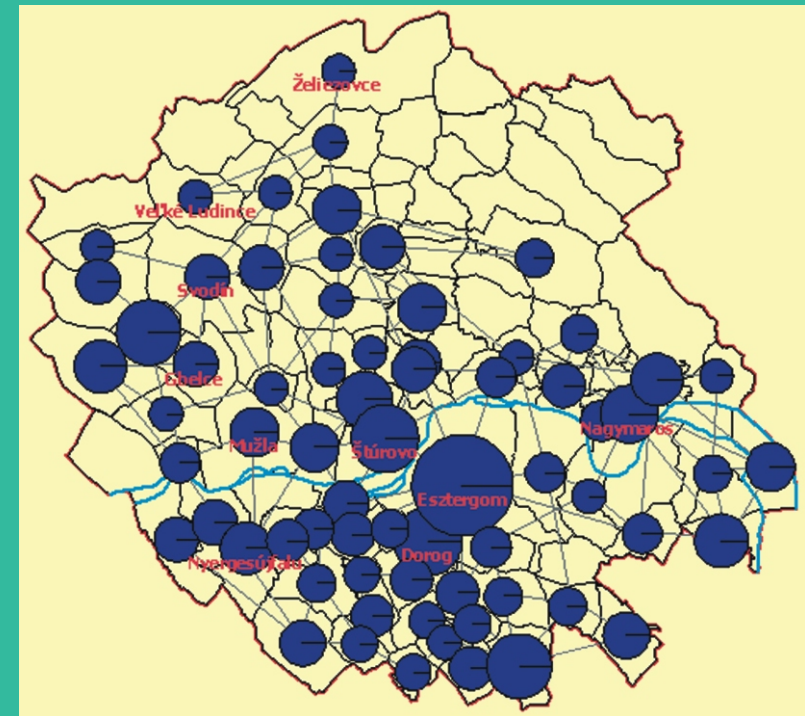

Eurohíd Alapítvány
Esztergom

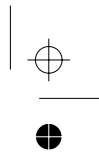
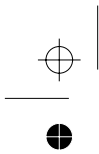

CIVIL KAPCSOLATI HÁLÓK AZ ISTER-GRANUM EURORÉGIÓBAN

CIVIL KAPCSOLATI HÁLÓK

AZ ISTER-GRANUM EURORÉGIÓBAN

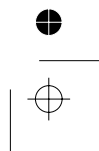
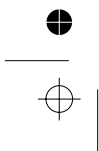
BARTAL ANNA MÁRIA – MOLNÁR KRISZTINA

CIVIL KAPCSOLATI HÁLÓK AZ ISTER-GRANUM EURORÉGIÓBAN

Kutatási jelentés

Eurohíd-füzetek 2

Esztergom, 2006

Tartalom

Mind a kutatás, mind a könyv megjelenése
a Nemzeti Civil Alapprogram
Civil Szolgáltató, Fejlesztő és Információs Kollégiumának
pályázati támogatásával valósult meg.

Bevezetés	5
A magyar civil/nonprofit szektor főbb jellemzői 1990–2003 <i>(Bartal Anna Mária)</i>	9
Az Ister-Granum Eurorégió magyar civil/nonprofit szervezeteinek vizsgálata	20
Az Ister-Granum Eurorégió magyar civil/nonprofit szervezeteinek általános jellemzői	20
A magyar civil/nonprofit szervezetek kapcsolati jellemzői az Ister-Granum Eurorégióban	31
A szlovákiai civil/nonprofit szektor fejlődésének és jogi szabályozásának rövid összefoglalása <i>(Molnár Krisztina)</i>	49
Az Ister-Granum Eurorégió szlovákiai magyar civil szervezeteinek vizsgálata	54
Az Ister-Granum Eurorégió szlovákiai magyar civil szervezeteinek általános jellemzői	55
A szlovákiai magyar civil szervezetek kapcsolati jellemzői az Ister-Granum Eurorégióban	61
Civil Parlament az Eurorégióban? <i>(Bartal Anna Mária)</i>	71
Módszertan	77
Melléklet	79
Irodalom	87

Bevezetés

Az Európai Unió egyik önmeghatározása szerint a régiók Európájának tekintik magukat, ezért kiemelten fontosnak tartja a határokon is átnyúló regionális kapcsolatokat, összefogásokat.

„Az eurorégió olyan behatárolt, egy, két vagy több ország részeit magában foglaló földrajzi terület, amelynél az adott országok megállapodtak abban, hogy összehangolják tevékenységüket a határ menti térségek eredményesebb fejlesztése érdekében. Tehát olyan területről van szó, ahol a kölcsönös interregionális vagy határokat áthidaló, transznacionális gazdasági, szociális, kulturális, illetve más jellegű együttműködés van két vagy több állam, illetve önkormányzat között.”¹

A regionális összefogás az Európai Unió deklarációja szerint azonban nem csak a régiókat irányító testületek együttműködését kell, hogy jelentse, hanem a szélesebben értelmezett civil társadalomét is. Ennek háttérében egyfelől az áll, hogy az uniós intézmények és képviselőik a kilencvenes évek elején felismerték, amennyiben meg akarják újítani az európai politikát, akkor szükségük van egy olyan szereplőre, amely közvetít az állampolgárok és az „elidegenedett”, túlbürokratizált szervezet között. Másfelől a civil/nonprofit szervezetek fokozottabb társadalmi, gazdasági és politikai jelentőségük, valamint aktivitásuk révén bekapcsolódtak az uniós konzultációs folyamatokba, ami azt eredményezte, hogy az európai politikaformálásnak ma már nélkülözhetetlen szereplőivé váltak. Mindezekből következően az *Európai Unió kifejezetten szorgalmazza az állami, önkormányzati szervezetek és a civil szervezetek összefogásán alapuló regionális szövetségek működését*. Ma már – főként a szakirodalomban – egyre inkább a *hálózatok Európájáról* beszélnek, értve ezalatt a régiókat alkotó és működtető szereplők közötti kapcsolatrendszer.

A mai Ister-Granum Eurorégió területén működő civil szervezetek közötti informális kapcsolatok, együttműködések több évtizedre tekintenek vissza, mintegy megalapozva a hivatalos és formális kapcsolatokat. A deklarált hivatalos kapcsolatok létrejöttét nagyban elősegítette a Mária Valéria híd építése és átadása, majd a 2000 májusában az esztergomi és a párkányi önkormányzatok, továbbá az akkor már működő két kistérségi társulás, az *Esztergom-Nyergesújfalu Kistérségi Területfejlesztési Társulás* és a *Južný Región* (Déli Régió) által megkötött együttműködési megállapodások.

¹ A Kárpátok Eurorégió. MA&HOLNAP Területfejlesztési és környezetvédelmi folyóirat, 2001. I. évfolyam 1. szám, http://www.maesholnap.hu/cikk.php?kod=1_7&lap=lap1

Az *Ister-Granum elnevezést* a két együttműködő kistérségi társulás 2001 májusában vette fel, utalva a kapcsolatok, az összetartozás eredeti voltára. A kistérséghez 42 település csatlakozott, területe megközelítőleg 1000 km², lakóinak száma megközelíti a 120 ezret.

2002-ben született meg az a gondolat, hogy létre kell hozni egy Eurorégiós Civil Parlamentet, amely a *Konzultatív Tanács* meghívott tagjaként képviseli az Eurorégióban található civil szervezetek véleményét, javaslatait és érdekeit. Különösen hangsúlyosan merült fel ez abban az időszakban, hiszen Magyarország és Szlovákia európai uniós csatlakozási tárgyalásai ekkorra váltak intenzívebbé. A cél az volt, hogy a két ország csatlakozására kiépüljön egy jól működő eurorégiós intézményrendszer, amelyben a civil szervezetek is aktívan képviseltetik magukat. 2003-ban a „Hidak a határon” konferenciához kapcsolódva került sor az Eurorégiós Civil Parlament alakuló ülésére 50 szervezet részvételével. Ezt követte a 2003. októberi találkozó, ahol a résztvevők elhatározták a Civil Parlament önálló jogi személyként való bejegyeztetését. Noha több sikertelen bejegyeztetési kísérlet után a Civil Parlament ügye elhalt, a régió civil szervezetei számára számos program (az évenkénti Civil Börze Párkányban, vagy az Eurohíd Alapítvány kapacitásfejlesztő és pályázatíró tréningje) kínálkozott a találkozásra és az együttműködésre.

Mindezek alapján egyre inkább időszerűvé vált egy olyan kutatás és elemzés elkészítése, amely átfogó képet ad az Eurorégióban működő civil/nonprofit szervezetek sajátos jellemzőiről, helyzetéről, kapcsolati viszonyairól és a Civil Parlament (újbóli) indításának fogadtatásáról. A cél az volt, hogy az *eredmények és javaslatok alapul szolgáljanak az Eurorégió lehetséges civil stratégiájának kidolgozásához, egy újrászerveződő Civil Parlament keretein belül*. Ezen igények és célkitűzések alapján a kutatás három területen vizsgálta az Eurorégióban működő civil/nonprofit szervezeteket:

- Egyfelől – a civil/nonprofit szervezetek teljes körű megkérdezése során – a kutatás igyekezett feltárni az Eurorégió civil szervezeteinek általános jellemzőit és helyzetét, úgy mint: a szervezettípus, a tevékenység típus szerinti megoszlás, bevételi jellemzők, területi megoszlás. *Mivel ilyen jellegű kutatás még nem készült, ezért alapvető volt annak felmérése, hogy országonként milyen szervezeti bázisból épül fel az Eurorégió civil „szektora”.*

- A következő vizsgálati terület a civil/nonprofit szervezetek *külső és belső kapcsolatainak kutatása volt azzal a céllal, hogy megmutassuk, mely szervezetek ennek az eurorégiós civil hálózatnak a központi és közvetítő vagy netán periferiális szereplői*. Egy civil stratégiai koncepció kidolgozásának – és egyáltalán a civil szervezetek közötti együttműködések fejlesztésének – elengedhetetlen feltétele azt tisztázni, hogy mely szervezetek milyen szerepeket töltenek be egy adott terület, régió vagy netán ország nonprofit szektorának építésében és alakításában.

- Végezetül pedig szinte magától értődően merült fel, hogy a kutatás során „leteszteljük”: az Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek körében *beszélhetünk-e egyáltalán „régión tudatról”, illetve egy Civil Parlament (újbóli) létrehozásának lehetséges igényét, a – szervezetek megítélése szerinti – céljait és várt előnyeit*.

A kutatási eredmények elemzése során külön mutatjuk be az Eurorégió magyarországi és szlovákiai magyar civil/nonprofit szervezeteinek tulajdonságait, illetve kapcsolati sajátosságait. Ennek oka, hogy úgy gondoltuk: az Eurorégió két országában működő civil szervezetek jellemzői *egyfelől az eltérő gazdasági, társadalmi, kulturális környezetből, másfelől pedig a sajátos fejlődési útból következően más utat jártak be, és a két civil „rész-szektor” összehasonlítása csak korlátozottan tehető meg*.

Reményeink szerint a tanulmányban közölt eredmények nem csak egy eurorégiós civil stratégiához nyújtanak alapot, hanem a civil/nonprofit szervezetek számára is hasznosulnak: például pályázataikhoz jó elemzési háttérrel nyújtanak a kutatási adatok.

Néhány szót kell ejtenünk a könyv fogalomhasználatáról. A *civil szervezet, civil szektor* kifejezéseket általában akkor használják, amikor az állampolgári kezdeményezések fontosságát, továbbá a szervezetek magánjellegét kívánják hangsúlyozni, függetlenül attól, hogy az hivatalosan bejegyzett vagy nem bejegyzett. A másik elnevezés, a *nonprofit* alatt kezdetben is szakmai, tudományos nyelvben, de most már egyre gyakrabban a köznyelvben is olyan szervezeteket értenek, amelyek nem államiak, nem profitorientáltak, hivatalosan bejegyzett szervezetek (intézményesültek), és ebből következően az öngazgatás és az önkéntesség legalább egy minimális szintjét fel tudják mutatni. Mivel a szlovákiai magyar szervezetek elemzési körébe számos nem bejegyzett szervezet is bekerült, ezért esetükben a civil szervezetek elnevezést gondoltuk megfelelőbbnek. A magyarországi szervezetek elnevezésére a tanulmányban a *civil/nonprofit* kifejezést használjuk, utalva arra, hogy a magyar nonprofit szektorban a kilencvenes évek végére egyrészt számbeli többségbe, de erőforrásait tekintve kisebbségbe került a szektor civil része (az egyesületek, társadalmi szervezetek és a magánalapítványok világa). Ezek az alapvetően „alulról szerveződő”, alacsonyan intézményesült szervezetek elsősorban a civil kezdeményezések és kreativitások hordozói. Másrészt kialakult egy szűk, néhány ezer szervezetről álló, többnyire az állam/önkormányzat által létrehozott és azokhoz szorosan kötődő, jelentős pénzeszközökkel rendelkező, jól intézményesült, nonprofit jellegű képviselő (közalapítványi, közhasznú társasági, köztestületi) intézményrendszer.

Végezetül szeretnénk köszönetet mondani minden válaszadó szervezetnek (lásd Melléklet), amelyek munkánkat segítették és felismerték, hogy válaszaikkal hozzájárulnak egy első, átfogó elemzéshez – amelyet reméljük még több követ – az Eurorégióban működő civil/nonprofit szervezetek helyzetéről. Köszönjük *Kmetty Zoltán* és *Tóth Gergely* szociológus hallgatók munkáját és segítségét, amelyet a statisztikai elemzés és a térképek elkészítése során nyújtottak.

Esztergom, 2006. május 15.

Bartal Anna Mária
egyetemi docens

Molnár Krisztina
szociológus hallgató

PPKE BTK Szociológiai Intézet

A magyar civil/nonprofit szektor főbb jellemzői 1990–2003²

A magyar civil/nonprofit szektor fejlődése – ellentmondásai ellenére is – a kilencvenes évek sikertörténetei közé tartozik. Ez a sikertörténet arról szól, hogy a civil/nonprofit szervezetek a társadalmi, gazdasági és kulturális élet fontos, ma már figyelmen kívül nem hagyható szereplőivé váltak. Az elmúlt másfél évtized főbb állomásait, jellemzőit és kihívásait egyfelől jogi, gazdasági szabályozás változásainak, másfelől a szektorról napvilágot látott statisztikáknak a tükrében mutatjuk be. Mindezek azt a keretet nyújtják, amelyben elhelyezhetővé, összehasonlíthatóvá és jobban megérthetővé válik az Ister-Granum Eurorégió területén található magyar civil/nonprofit szervezetek helyzete.

A magyar civil/nonprofit szektor jogi, gazdasági szabályozásának változásai. A magyar nonprofit szektor jogi, gazdasági újraszabályozásának kiindulópontját az *alaptvány jogintézményének 1987-es újbóli megjelenésétől* (az 1987. évi 11. sz. kormányrendelet alapján), majd ezzel kapcsolatosan a Polgári Törvénykönyv 1990. évi módosításától, illetve az *egyesületi törvény 1989-es elfogadásától* (az 1989. évi II. törvénytől) számítjuk.

Az 1990-ben bevezetett adótörvények olyan közvetett támogatási rendszert jelentettek (adómentesség, az alaptványoknak nyújtott egyéni és vállalati adományok teljes összegű leírása az adóalapból), amelyek *kedvező módon járultak hozzá a szektor fejlődéséhez, és jellegüket tekintve alapvetően társadalompolitikai indíttatásúak voltak*. Ez elsősorban a szervezetek, különösen az alaptványok, gyors számbeli növekedésében nyilvánult meg (lásd 2. táblázat). Innentől fogva a hazai civil/nonprofit szektor jogi, gazdasági szabályozásának három korszakát különböztetjük meg.

• *Az első, 1991–1995 közötti korszakban a magyar nonprofit szektor szabályozása – főként a különböző alaptványi botrányok hatására – szigorodó fiskális és adóügyi rendelkezésekben öltött testet. Az 1993. évi XCII. törvény alapján három új nonprofit jogi forma került be a Polgári Törvénykönyvbe: a közalaptvány, a köztestület és a közhasznú társaság. Ezzel szervezetileg is megkülönböztetett jogi formát ölthettek a kormány, a parlament és az önkormányzatok által, illetve a magánkezdeményezésre létrehozott szervezetek (LOMNICI, 1998, CSIZMÁR-BÍRÓ, 1998).*

² A fejezetet Bartal Anna Mária: Nonprofit elméletek, modellek, trendek, 2005. Századvég, c. könyvének megfelelő fejezetei alapján állítottuk össze.

• *A második korszakban, 1996 és 1999 között született – 1 százalékos és a „non-profit törvénynek” is nevezett közhasznúsági – törvények alapvető változást jelentettek a nonprofit szektor támogatási és gazdálkodási szabályozásában.*

Az 1996. évi CXXVI. törvény rendelkezett arról, hogy a személyi jövedelemadó 1 százalékát az adózók felajánlhatják az általuk választott nonprofit szervezetnek. Ennek alapján először 1997-ben rendelkezhettek az adózó állampolgárok 1 százalékos felajánlásaikról, de azóta többször, jelentősen módosult ez a jogszabály.³ 1998-tól ugyanis az egyházak és a kiemelt költségvetési előirányzatok is részesülhetnek felajánlásaikból.⁴ A személyi jövedelemadónak tehát összesen 2 százaléka az, amellyel a jogszabályi keretek között szabadon rendelkezhetünk. Mint az alábbi, 1. táblázat is mutatja, 1997 és 2004 között a kedvezményezett civil szervezetek száma kétharmadával, a felajánlott összeg pedig 3,7-szeresére nőtt. Meg kell azonban jegyezni, hogy 2003-ban a statisztikai nyilvántartás szerint 53 022 nonprofit szervezet volt Magyarországon, ám csak 41 százalékuuk került be az „1 százalékos” felajánlással támogatott szervezetek közé, illetve az 1 százalékos felajánlásra jogosultaknak még mindig csak 33–35 százaléka él ezzel a támogatási lehetőséggel.

1. táblázat. A nonprofit szervezeteknek felajánlott 1 százalékos támogatások jellemzői

	1997	2000	2003	2004
Kedvezményezett szervezetek száma	15 949	18 328	21 904	23 131
Civil szervezeteknek felajánlott összeg	1,85 milliárd Ft	3,7 milliárd Ft	6,2 milliárd Ft	6,9 milliárd Ft
Egy nyilatkozat átlagösszege	1 748 Ft	2 884 Ft	4 498 Ft	5 130 Ft
Egy civil szervezetre jutó felajánlott összeg	115 995 Ft	201 877 Ft	279 650 Ft	302 006 Ft

Forrás: APEH, 2004; www.nonprofit.hu

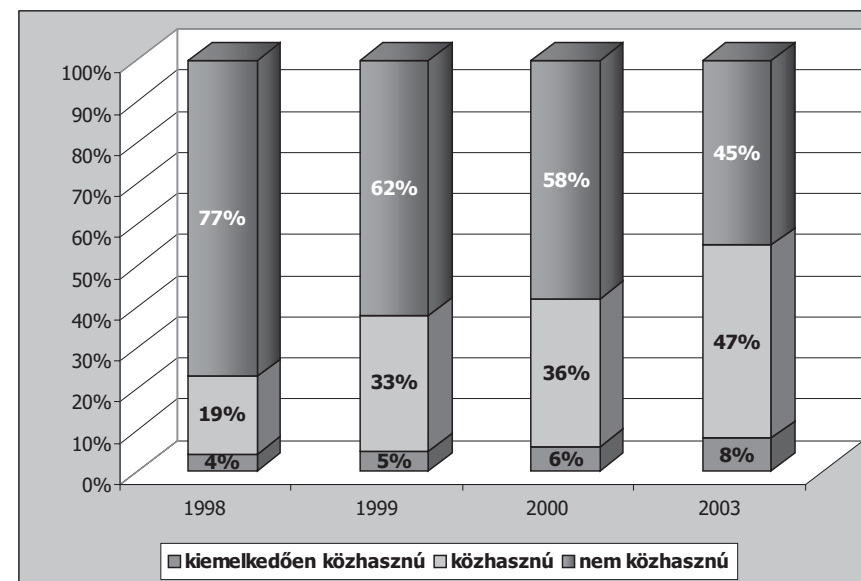
Az 1997. évi CLVI., az úgynevezett „közhasznúsági törvény” paradigmaváltást jelentett a magyar nonprofit szektort érintő jogi, gazdasági szabályozások fejlődésében, ugyanis a jogi forma helyett a szervezetek tevékenysége vált a szabályozás alapjává (KUTI, 1998). Az új törvény a közhasznú szervezetek két típusát határozta meg: a közhasznú és a kiemelkedően közhasznú szervezeteket. A kiemelkedően közhasznú szervezet olyan közfeladatot lát el, amelyről törvény – vagy a törvény felhatalmazása alapján más jogszabály – rendelkezése szerint valamely állami szervnek vagy a helyi önkormányzatnak kell gondoskodnia. A szervezetek mindkét jogállást bírósági nyilvántartásba vétellel szerezhetik meg.

A statisztikai adatok szerint lassú, de folyamatosnak mutató tendencia fejeződik ki abban, hogy a nem közhasznú szervezetek összes szervezetben belüli aránya csökken, míg folyamatosan nő a közhasznú szervezeteké. A közfeladatot ellátó, kiemelkedően közhasznú szervezetek aránya, noha emelkedett az elmúlt években, 10 százalék alatt látszik stabilizálódni (1. ábra).

³ Lásd a 2001. évi CXIV. törvényt.

⁴ 1997. évi. CXXIX. törvény. Ezáltal az egyházak kikerültek az első 1 százalék lehetséges kedvezményezett köréből.

1. ábra. A kiemelkedően közhasznú, a közhasznú és nem közhasznú szervezetek megoszlása, 1998–2003

Forrás: Nonprofit szervezetek Magyarországon, 1998; 1999; 2000; 2003 alapján.

• Végezetül a magyar nonprofit szektor törvényi szabályozásának harmadik szakasza a 2000-től napjainkig tartó időszakban jelölhető ki. Ebből a korszakból két törvénymódosítást, valamint a nonprofit szektor finanszírozását teljesen új alapokra helyező, illetve a közérdekű önkéntes tevékenység alapvető szabályozását biztosító törvényeket kell megemlítenünk.

A két törvénymódosítás (2001. évi CVI. törvény és a 2001. évi CXIV. törvény) célja volt, hogy egyfelől rendezze azokat az alapítással és megszüntetéssel kapcsolatos problémákat, amelyekről az elmúlt évtizedek gyakorlata alapján bebizonyosodott, hogy gátolják a szervezetek egészséges működését. Másfelől kiterjessze és módosítsa a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerinti felhasználását.

Már az 1 százalékos törvény bevezetése után kiderült, hogy a nonprofit szervezeteknek felajánlott, de valamilyen kizáró ok miatt át nem utalt, vagy a körülményes adminisztráció miatt fel nem vett 1 százalékos támogatások közel fél százaléka „bentragad” a költségvetésben. A törvény bevezetése óta folyt a vita és az egyeztetés a nonprofit szervezetek és a kormányzatok között, hogy mi legyen a sorsa ennek az évenkénti tetemes összegnek. Részben ennek a feszültségnek a feloldására, részben pedig a közhasznú jogállást szerzett társadalmi szervezetek (kivéve a pártokat, a munkaadói és munkavállalói érdekképviseleti szervezeteket, a biztosító egyesületeket, valamint az egyházakat) és az alapítványok (kivéve a közalapítványokat) működési

feltételeinek átlátható, költségvetési forrásautomatizmusra épülő, pártpolitikától mentes forrásainak biztosítására született meg a Nemzeti Civil Alapprogram (NCA) létrehozásáról szóló 2003. évi L. törvény.⁵ Ennek alapján a legalább egy évvel korábban bírósági nyilvántartásba vett civil szervezetek számára központi költségvetési támogatás nyújtható.

A 2005. évi LXXXVIII. törvényben hosszas egyeztetések után meghatározásra kerültek a közérdekű önkéntes tevékenység alapvető szabályai.⁶ A törvény célja volt, hogy kedvezmények és garanciák biztosításával ösztönözze az állampolgárok és szervezetek részvételét a társadalom előtt álló feladatok megoldásában, a közcélok elérésében.

Az elmúlt másfél évtizedben létrejöttek a magyar civil/nonprofit szektor jogszerű működését biztosító jogi, gazdasági törvények, amelyek hol előrelendítették, hol pedig visszafogták a szektor fejlődését. Világosan kell azonban látni, hogy a hazai, nonprofit jogi szabályozás még nem alkot egységes rendszert, és évek óta várat magára egy, a jogi és gazdasági szabályozásokat összefüggő rendszerben kezelő, valamint a szektor – következendőkben bemutatandó sajátosságaira is reagáló – egységes nonprofit törvény megalkotása.

A magyar civil/nonprofit szektor jellemzői a statisztikák tükrében. A magyar nonprofit szektor az elmúlt másfél évtizedben a leglátványosabb fejlődést a szervezetszám alakulása terén érte el. Mint az 2. táblázat adatai alapján is látható, a nonprofit szervezetek száma Magyarországon 1989 és 2003 között valamivel több mint hatszorosára növekedett. Ezt a számbelileg jelentősnek mondható változást azonban nem folyamatos és egyenletes ütemű növekedés jellemezte.

• A magyar nonprofit szektorban a társas nonprofit szervezetek túlsúlya a meghatározó, de az adatokból az is jól látható, hogy a kilencvenes évek első felét az alapítványok számának dinamikus növekedése, az évtized második felét pedig először az egyesületek, majd az alapítványok számának hektikus változása jellemezte.

Mint már a nonprofit szervezetek jogi, gazdasági helyzetének elemzésekor bemutatottuk, a közalapítványok, a köztestületek és a közhasznú társaságok csak az 1993-as törvényt követően – mint új szervezeti típusok – váltak a magyar nonprofit szektor részévé. Addig a szektor jellemző szervezeteit az alapítványok, egyesületek, valamint a szakszervezetek, munkavállalói érdekképviseletek és a szakmai munkáltatói érdekképviseletek jelentették. A magyar nonprofit szektort tehát *duális szervezeti megoszlás* jellemzi, miszerint *alapítóik tekintetében* jól elhatárolható a *klasszikus civil* tulajdonságokkal jellemezhető szervezetek, valamint az *államhoz/önkormányzathoz közel álló – nonprofit jellegű – szervezetek* csoportja (3. táblázat).

⁵ Lásd: www.nca.hu

⁶ Lásd: www.onkentes.hu

2. táblázat. A nonprofit szervezetek száma Magyarországon*

Év	Alapítványok száma**	Társas nonprofit szervezetek száma***	Összes nonprofit szervezet száma
1989	400	8 396	8 796
1990	1 865	14 080	15 945
1991	6 182	17 869	24 051
1992	9 703	20 660	30 363
1993	11 884	22 778	34 662
1994	14 216	25 943	40 159
1995	15 650	27 133	42 783
1996	17 109	28 207	45 316
1997	18 603	28 762	47 365
1998	19 225	28 159	47 384
1999	19 754	28 417	48 171
2000	19 700	27 444	47 144
2003	21 216	31 806	53 022

* 2001-ben és 2002-ben a teljes körű felvétel helyett reprezentatív mintán alapuló felmérés készült, ezért ezekre az évekre teljes körű adatokat nem tudunk megadni.

** 1995-től a statisztikai adatok az alapítványok kategóriája alatt különböztetik meg a (magán)alapítványokat és a közalapítványokat.

*** 1994-től az egyesületek, a közhasznú társaságok, a kamarák és az önkéntes, kölcsönös biztosítótársaságok ezen összefoglaló kategória alatt szerepelnek. Definíciós okokból az önkéntes, kölcsönös biztosítótársaságok 1996 óta nem szerepelnek már az adatok között.

Forrás: Módszer és gyakorlat; Nonprofit szervezetek Magyarországon 2003.

3. táblázat. A nonprofit szervezetek száma szervezettípus szerint, 1993–2003

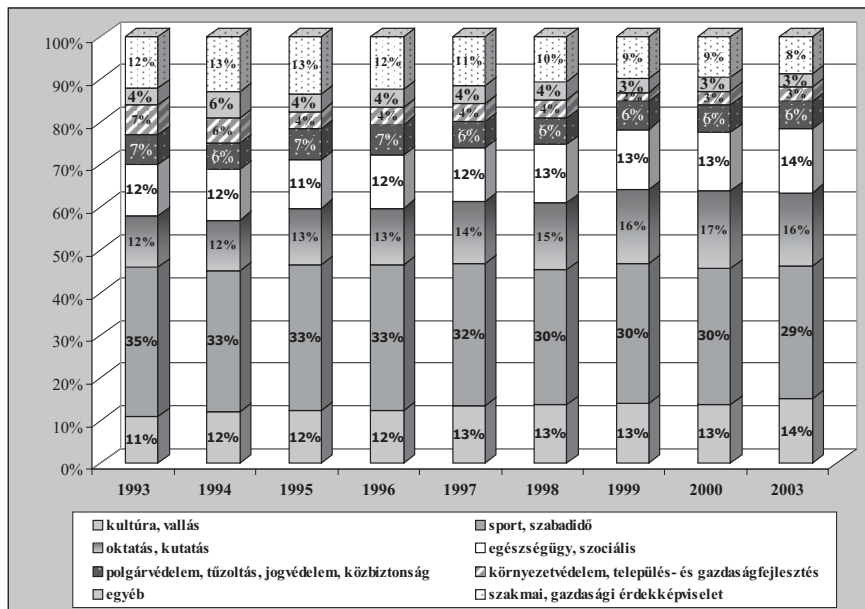
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2003
Alapítvány	11 884	14 132	15 192	16 392	17 767	18 299	18 653	18 532	19 781
Egyesület	18 375	22 547	22 880	24 188	24 807	22 721	23 125	22 420	26 407
Szakszervezet, munkavállalói érdekképviselet	1 948	2 104	2 050	1 985	1 644	1 524	1 441	1 283	1 176
Szakmai, munkáltatói érdekképviselet	729	872	1 780	1 023	1 285	2 736	2 548	2 322	2 458
Nonprofit szervezet intézménye		6	46	49	54	52	55	59	50
Közalapítvány		84	458	717	836	926	1 101	1 168	1 435
Köztestület		178	250	618	467	493	496	472	492
Közhasznú társaság		73	184	344	505	633	752	888	1 223
Összesen	32 936	39 996	42 840	45 316	47 365	47 384	48 171	47 144	53 022

Forrás: Módszer és gyakorlat; Nonprofit szervezetek Magyarországon 2003.

• A nemzetközi összehasonlító vizsgálatok (SALAMON–ANHEIER, 1995) a magyar nonprofit szektort már 1995-ben a *kulturális és szabadidős tevékenységek által dominált szektorként* jellemezték. 1998 és 2000 között azonban jelentős átstrukturálódás zajlott le. Ennek iránya – azzal együtt, hogy a szektor szabadidős, kulturális jellege megmaradt – főként a *szolgáltatások területén is aktív szerepet betöltő oktatási, szociális, településfejlesztési szervezetek növekedése felé mozdult el* (2. ábra).

• A magyar nonprofit szektor *településtípus szerinti* jellegzetességei – Budapest kontra vidéki városok, illetve községek – már igen korán kirajzolódottak, leképezve az ország más tekintetben is fennálló és településtípus szerint rendeződő sajátosságait. Az alábbi, 4. táblázat adatai azonban azt mutatják, hogy a magyar nonprofit szektorban a budapesti szervezetek csak 2000-ig voltak számbeli fölényben. A városi nonprofit szervezetek 2000-től léptek elő a szektor települési eloszlását meghatározó szervezetekké. 1993 és 2000 között a városi nonprofit szervezetek száma közel kétszeresére, míg a budapesti szervezetek száma valamivel kevesebb mint másfélszeresére nőtt. Mindezek alapján az a következtetés vonható le, hogy a harmadik évezredben Magyarországon a *nonprofit vidéki városi jelenségéggé vált*.

2. ábra. A magyar nonprofit szektor tevékenységtípus szerinti megoszlása 1993–2003

Forrás: Módszer és gyakorlat; Nonprofit szervezetek Magyarországon, 2003.

4. táblázat. A nonprofit szervezetek száma településtípusonként, 1993–2003

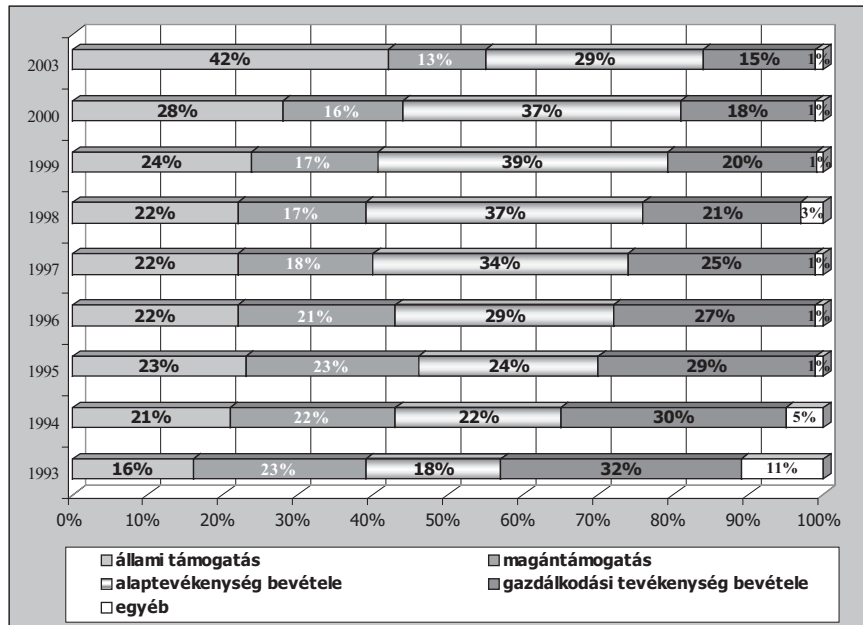
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2003
Főváros	9 935	11 385	12 280	13 010	13 159	12 938	12 976	12 309	13 466
Megyeszékhely	7 776	9 160	9 875	10 459	11 047	10 717	10 471	10 575	11 859
Egyéb város	7 807	9 388	10 092	10 729	11 327	11 696	11 925	12 315	14 335
Község	9 308	10 309	11 088	11 718	12 430	12 033	12 529	11 945	13 326

Forrás: Módszer és gyakorlat, Nonprofit szervezetek Magyarországon, 2003.

• A magyar nonprofit szektor *bevételi mutatói egyértelműen növekedésről és fejlődésről* adnak számot. A szektor összes bevétele 1993 és 2003 között csaknem meghatszorozódott, 118 milliárd forintról 731 milliárd forintra emelkedett. Az elmúlt tíz év alatt leginkább a szektor állami támogatásokból (tizenötszörösére), valamint az alaptevékenységből származó bevételei (közel tízszeresére) emelkedtek. A magyar nonprofit szektor *bevételi szerkezete már létrejöttének első éveiben is erősen különbözött a fejlett országokban tapasztaltaktól*. A magyar nonprofit szektor bevételi szerkezetét 1993 és 1995 között – eltérően a nyugat-európaiktól – a *gazdálkodási bevételek és a magántámogatások* (az összes bevétel 55 százaléka) határozták meg. 1997-től ez a trend egyértelműen megváltozott, és a magyar nonprofit szektor bevételi szerkezetét elsősorban az *alaptevékenységből származó bevételek, illetve az állami támogatások határozzák meg*. A 2003-as adatok már az *állami támogatások túlsúlyáról és az alaptevékenységből származó bevételek kiegészítő jellegéről* adnak számot (lásd 3. ábra, 16. o.).

• Az is elmondható, hogy a magyar nonprofit szektort a kilencvenes évek közepe óta a *bevételek megoszlása terén – változó mértékben ugyan, de – erős szervezeti és települési koncentráció, a bevétel nagyság tekintetében pedig jelentős megosztottság jellemzi*. Az erős *szervezeti koncentráció* azt jelenti, hogy az állami támogatások jelentős részét a kilencvenes évek második felétől (1996-ban 37, 2003-ban pedig már 47 százalékát) a szektor alig 5 százalékát kitevő, főként állami/önkormányzati alapítású szervezetek (közalapítványok, köztisztviselők és közhasznú társaságok) birtokolják. A bevételek *területi koncentrációja* azt mutatja, hogy 2003-ban a szektor összes bevételének 60 százaléka a fővárosi szervezetekhez, míg a községi szervezetekhez csak 7 százalék jutott. A bevétel nagyság tekintetében a szektorban mutatózó *megosztottságra és viszonylagos egyenlőségekre* utal az is, hogy 2003-ban az állami támogatások 70 százalékát az 5 millió Ft-nál magasabb bevételű szervezetek kapták, és hozzájuk került a külföldi támogatások 80 százaléka is.

3. ábra. A magyar nonprofit szektor bevételi arányainak változásai, 1993–2003

Forrás: Módszer és gyakorlat; Nonprofit szervezetek Magyarországon, 2003.

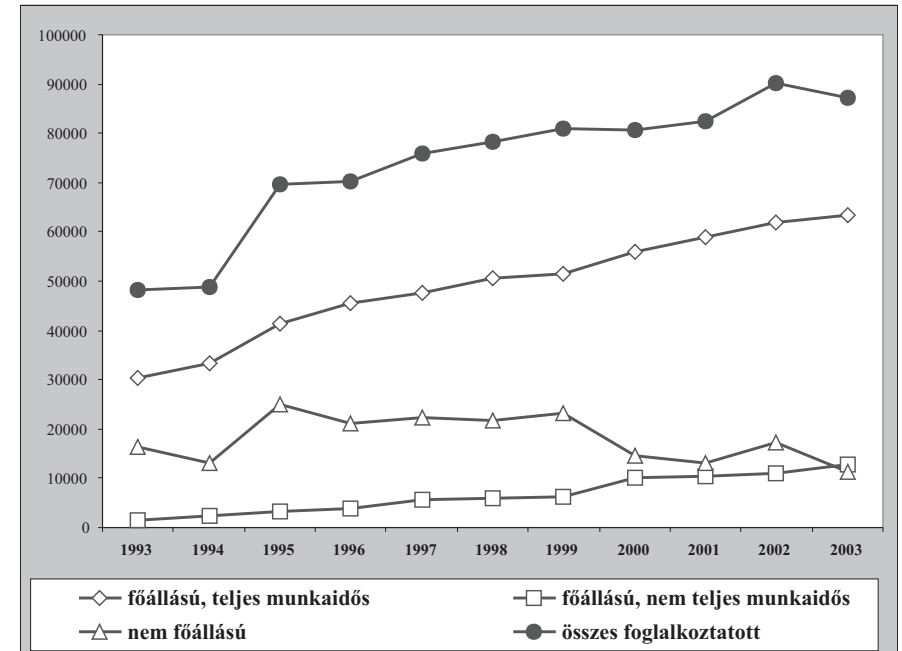
• A célzott vizsgálatok arra is rámutattak, hogy 2000-ben a magyar nonprofit szektor bevételekkel rendelkező részének majdnem háromnegyede számára *egy domináns finanszírozási mechanizmus biztosította a működéshez szükséges pénzeszközök döntő hányadát*, ami azt is jelenti, hogy a nonprofit szervezetek döntő többségét az egy-egy döntéshozói csoporttól, finanszírozási mechanizmustól való függés jellemezte (KUTI, 2003, 45–46). Ez pedig a magyar nonprofit szektor *homogén finanszírozásának* képét mutatja.

• Egy szektor gazdasági erejét jól mutatja, hogy milyen a foglalkoztatási jellemzőkkel rendelkezik. A magyar szektor valódi foglalkoztatási súlyát a főállású, teljes munkaidős foglalkoztatottak száma adja meg. A magyar nonprofit szektor *főállású, teljes munkaidős foglalkoztatottjainak* száma 1993-ban még 30 234 fő volt, ami 2003-ra megduplázódott (63 302 fő) (4. ábra).

A főállású, teljes munkaidős foglalkoztatás részletesebb elemzése azt mutatja, hogy a foglalkoztatás igen koncentrált, azaz főként a nagy bevételű, „gazdagabb” szervezetek a magyar nonprofit szektor fő foglalkoztatói. *A jellemző alkalmazási forma településtípusonként eltérő, illetve szervezettípus és tevékenységtípus szerint változó* (azaz a fővárosi szervezetek inkább tudnak főállású alkalmazottakat foglalkoz-

tatni, mint a községi szervezetek, továbbá a közalapítványoknál, közhasznú testületeknél gyakoribb a főállású foglalkoztatás, valamint a magyar nonprofit szektor főbb foglalkoztatói a gazdaság- és településfejlesztéssel, szociális szolgáltatásokkal foglalkozó szervezetek).

4. ábra. A nonprofit szektor foglalkoztatási jellemzői, 1993–2003

Forrás: Nonprofit szervezetek Magyarországon, 1993; 1994; 1995; 1996; 1997; 1998; 1999; 2000; 2003. A 2001-re és 2002-re vonatkozó adatok becslések.

• Az *önkéntes munka és az önkéntes segítők* jelenléte komoly társadalmi értéket képvisel, és a nonprofit szervezetek közösségteremtő szerepének, társadalmi beágyazottságának is fontos mutatója (5. táblázat a 18. oldalon). *Az önkéntes munka alatt azt értjük, amikor „az ilyen tevékenységre vállalkozó egyén saját akaratából, belső indíttatásából cselekszik, a tevékenységet nem pénz vagy megélhetésének biztosítása motiválja”* (TAUSZ, 1996, 397).

A nonprofit szervezetek statisztika által regisztrált önkénteseinek száma igen hullámzóan alakult az elmúlt tíz évben. 1995 óta a szervezetekhez kötődő önkéntes munkát végzők száma folyamatosan csökken, némi növekedés tapasztalható 1999 és 2000 között, míg a 2003-as adatok – elhanyagolható különbséggel – ismét 400 ezer körüli önkéntesről adtak számot. Az önkéntesek által elvégzett munka-órák száma 1999 óta 30–35 millió között stabilizálódott.

5. táblázat. Az önkéntesek számának és az önkéntes munka értékének változásai, 1993–2003

	Önkéntesek száma	Önkéntesek munkaórája (millió)	A munka értéke (milliárd Ft)
1993	418 739	106,5	14
1995	506 142	39	n.a.
1996	400 206	20,3	n.a.
1997	381 221	19	n.a.
1998	379 393	n.a.	n.a.
1999	313 000	30	12
2000	400 000	35	18
2003	399 910	34	24

Forrás: CZIKE 2005, 15.

A legújabb statisztikai adatok szerint 2003-ban a szervezetek 64 százaléka (33 698 szervezet) rendelkezett önkéntesekkel, de *rendszeres önkéntes segítőkkel* már csak a szervezetek 26 százaléka. A rendszeres önkénteseket foglalkoztató szervezetek 46 százaléka 500 ezer–5 millió forint bevételű, míg egyharmaduk ennél alacsonyabb bevételű volt. Főként az egyesületek (73%) és az alapítványok (20%) körében volt meghatározó az önkéntesek rendszeres foglalkoztatása. A legtöbb rendszeres önkéntes 2003-ban a közbiztonsági (21%), a sport, szabadidő (27%), valamint a szociális ellátás területén működő szervezeteknél volt található.

A statisztikai adatok alapján a magyar nonprofit szektor fejlődésében három szakaszt lehet elkülöníteni. Az első szakasz – az 1993 és 1997 közötti időszak – a szektor *extenzív fejlődési korszakaként* írható le, mivel ebben az időszakban mind a szervezetek, mind a bevételek és a szektorban foglalkoztatottak száma folyamatosan emelkedett. A második szakaszt 1998 és 2000 között *minőségi letisztulás*, szervezeti, bevételi és tevékenységbeli átrendeződés jellemezte. Egyrészt a nonprofit szervezetek számának addig folyamatos növekedése megállt, sőt csökkent. Másrészt egyre inkább megerősödtek a szolgáltatást nyújtó oktatási, szociális és egészségügyi nonprofit szervezetek, nem is beszélve a környezetvédelmi és a település- és gazdaságfejlesztési célú szervezetekről. Harmadrészt a szektor bevételeiben az alaptevékenységből származó bevételek mellett az állami támogatások egyre meghatározóbb szerepet játszottak. 2000-től *új trend van kialakulóban*, melynek főbb irányait és jellemzőit ma még nem tudjuk egyértelműen meghatározni.

Ugyanakkor a magyar nonprofit szektor *duális szerkezete*, az *erős területi és szervezeti koncentráció* mind-mind olyan jellegű problémák, amelyeket az elmúlt másfél évtized hozott felszínre. A kilencvenes évek végére egyrészt számbeli többségbe, de erőforrásait tekintve kisebbségbe került a magyar nonprofit szektor civil része (az egyesületek, társadalmi szervezetek és a magánalapítványok világa). Ezek az alapvetően „alulról szerveződő”, alacsonyan intézményesült szervezetek elsősorban a civil kezdeményezések és kreativitások hordozói. Másrészt kialakult egy szűk, néhány

ezer szervezetből álló, többnyire az állam/önkormányzat által létrehozott és azokhoz szorosan kötődő, jelentős pénzeszközökkel rendelkező, jól intézményesült, nonprofit jellegű képviselő (közalapítványi, közhasznú társasági, köztisztviselői) intézményrendszer.

Magyarországon az állam és nonprofit szektor viszonya – a politikai konszenzus hiányában – *nem tudatos koncepció alapján alakult ki*, hanem sokkal inkább a kormányzati politikákat befolyásoló különböző politikai és szakértői csoportok befolyását tükrözte. A statisztikai adatok szerint a nonprofit szervezetek sokkal inkább a *központi forrásoktól váltak függővé*, mint a lokális, önkormányzati forrásoktól. Az adatok azt bizonyítják, hogy a nonprofit szervezetek *leginkább az állami, és kevésbé az önkormányzati közfeladatok átvételében* jutnak szerephez.

Az állam és a nonprofit szektor közötti viszony – nem tudatos módon, hanem inkább a kényszerek és kihívások hatására – *a kapcsolatok intézményesítésében és intézményesülésben fejlődött a legtöbbet*. A nonprofit szektorral való kapcsolatok kormányzati intézményesülésének hátterében két, egymással konvergáló folyamat állt a kilencvenes évek közepétől. Egyfelől tartós adottságnak bizonyult az állam forráshiányos költségvetési-gazdálkodási helyzete, valamint az állami intézményrendszerek elhúzódó átalakítása és lebontása. Másfelől pedig mind nagyobb számban jelentek meg a közszolgáltatásokban és a társadalmi érdekérvényesítésben szerepet vállalni akaró és tudó nonprofit szervezetek. *Az egymásra találás, a kölcsönös érdekek felismerése hosszú tanulási folyamat eredményeként született meg, de a valódi partnerség kialakulásához még számos akadályt kell leküzdeni.*

Az Ister-Granum Eurorégió magyar civil/nonprofit szervezeteinek vizsgálata

Az Ister-Granum Eurorégió területén található civil/nonprofit szervezetek vizsgálatát arra a 432 bejegyzett szervezetre terjesztettük ki, amely a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisában is szerepelt.⁷ Területi megoszlás tekintetében a 432 szervezet 28 százaléka (121 szervezet) az Eurorégió központjában, Esztergomban, 24 százaléka (102 szervezet) az Eurorégió területén található további városokban (Lábatlan, Nyergesújfalu, Dorog, Nagymaros) volt bejegyezve, további 14 százaléka (62 szervezet) három nagyközségben (Tokod, Lábatlan, Piliscsaba) és végzetül 34 százaléka (147 szervezet) községekben működött. Mindezek alapján tehát, az Eurorégió területén vizsgált civil/nonprofit szervezetek valamivel több mint a fele városi szervezet volt.

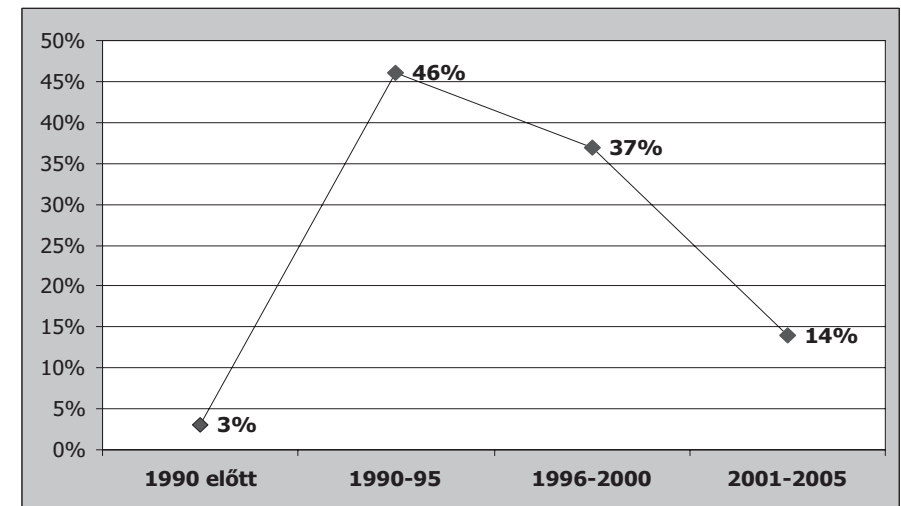
Az Ister-Granum Eurorégió magyar civil/nonprofit szervezeteinek általános jellemzői

Ma az Eurorégió területén működő 432 vizsgált szervezet *alapítási év* szerinti megoszlása azt mutatja, hogy döntő többségüket a rendszerváltás után hozták létre. A szervezetek valamivel kevesebb mint fele az „alapítási láz” idején, a kilencvenes évek első felében jött létre. Az alábbi, 5. ábrán jól látható, hogy a 2000 után alapított szervezetek aránya jelentősen lecsökkent, ami arra utal, hogy egyfajta *telítődés állt* be a az Eurorégió magyarországi civil/nonprofit szervezeteinek körében.

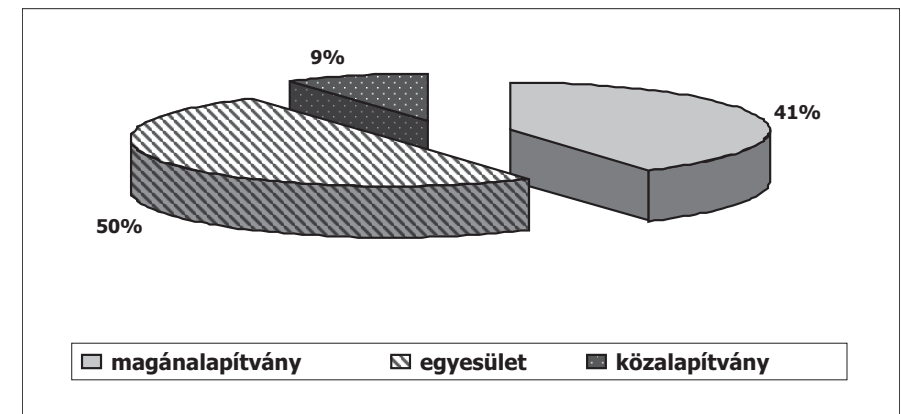
A civil/nonprofit szervezetek *alapítóit* vizsgálva megállapítható, hogy az Eurorégió területén található szervezeteknél a *civil jelleg a meghatározó, ugyanis a szervezetek 87 százalékát magánszemélyek hozták létre, míg 7 százalékát önkormányzatok vagy állami intézmények*. A piaci szereplők (vállalatok, gazdasági társaságok) a szervezetek mintegy 2 százalékánál jelennek meg alapítóként. Többszereplős alapítói kör (önkormányzatok és/vagy magánszemélyek és/vagy intézmények és/vagy egyházak) hozta létre a szervezetek 4 százalékát.

⁷ A kutatás részletes módszertanával kapcsolatosan lásd a Módszertani fejezetet.

5. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek alapítási év szerinti megoszlása (magyar szervezetek)

6. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek szervezettípus szerinti megoszlása (magyar szervezetek)

Ez a civil alapítói jelleg jól tükröződik a vizsgált szervezetek *szervezettípus* szerinti megoszlásában is. Az Eurorégió magyar civil/nonprofit szervezetei három jogi formában működnek: legnagyobb arányban (50 százalék) egyesületi, ezt követően magánalapítványi (41 százalék), a szervezetek 9 százaléka pedig közalapítványi⁸ formában.

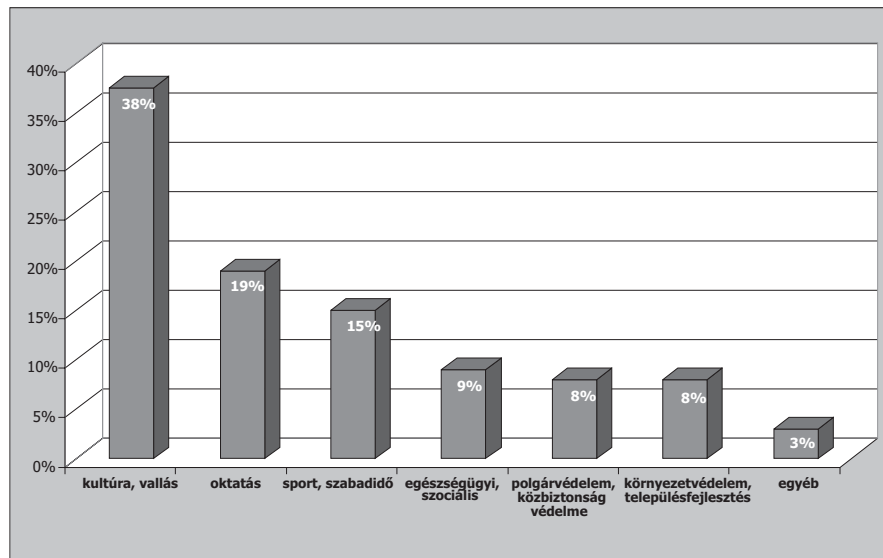
⁸ Az elemzés során az állami/önkormányzati jellegű szervezeteket összevontan kezeltük, mivel a mintába bekeült 40 szervezet közül 38 volt közalapítvány, 2 közhasznú társaság.

Ez a fajta nonprofit szervezeti megoszlás arra utal, hogy igen erős civil aktivitás mellett jelentős a különböző intézmények, célok, tevékenységek magánalapítványokon keresztül történő támogatása. Az egyesületek társadalmi bázisát mérő taglétszám-kategóriák azt mutatják, hogy a magyarországi szervezetek többsége kisebb tagsággal (27 százaléka 20 főnél kevesebb, 44 százaléka 20–50 fő közötti) működik, mint a szlovákiai magyar szervezetek.

Az országos adatokhoz képest (lásd 2. ábra) az Eurorégió területén működő magyar civil/nonprofit szervezetek tevékenységében a kultúra, vallás és az oktatás erőteljesebben reprezentáltak. Mindez jól bizonyítja, hogy a civil/nonprofit szervezetek annak az adott társadalmi, kulturális környezetnek a problémáira, kihívásaira reagálva jönnek létre, amely egyben meg is határozza működésük feltételeit. Így például az Eurorégió központja iskola- és múzeumi városként is funkcionál, de ez utóbbi tekintetében említhetnénk még Nagymarost vagy Zebegényt is; továbbá az egyes községekben (például Tát, Csolnok, Piliscsaba) a német és a szlovák nemzetiségek különböző kulturális hagyományainak megőrzése is jórészt civil szervezeti keretek között történik.

A vizsgált szervezetek között – ugyancsak az országos adatokhoz képest – alacsonyabb arányban találunk sport és szabadidős⁹, de legfőképpen az egészségügyi és a

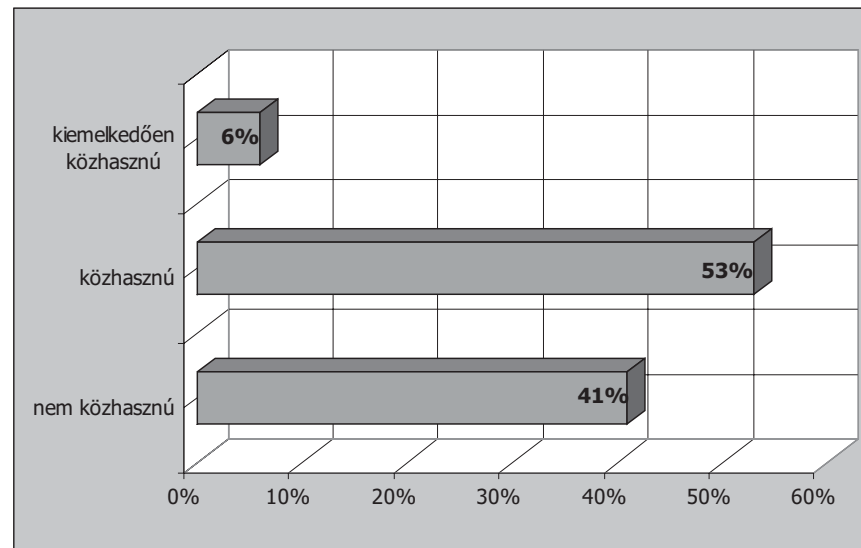
7. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek tevékenység típus szerinti megoszlása (magyar szervezetek)

⁹ Meg kell jegyezni, hogy a vizsgálati minta „profiltisztítása” leginkább az ilyen típusú szervezeteket érintette (lásd a Módszertan fejezetet).

szociális ellátás terén működő szervezeteket. Ez utóbbi esetben nem arról van szó, hogy az Eurorégió területén csak ilyen mértékben lennének jelen az egészségügyi és szociális problémák, hanem sokkal inkább azt, hogy az ilyen típusú szervezetek működtetése sokkal nagyobb tőkeerőt és anyagi támogatást kíván. A vizsgált szociális szervezetek jelentős többsége a fogyatékos ellátás és az idősgondozás területén végzi tevékenységét. A többi tevékenység terület – polgárvédelem és közbiztonság, környezetvédelem és településfejlesztés – szervezeti arányai közel megegyeznek az országos adatokkal.

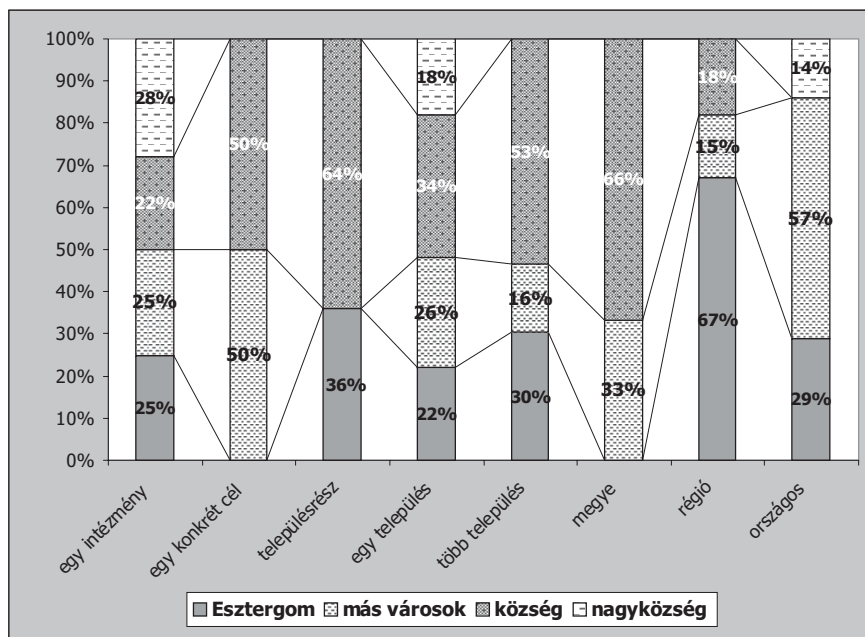
8. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek közhasznúsági státusz szerinti megoszlása (magyar szervezetek)

A nonprofit szervezetekre – működési elveikből és céljaik jellegéből következően – mindig jellemző egyfajta közhasznúság. Ugyanakkor a szervezetek igen nagy eltérést mutatnak a tekintetben, hogy közhasznúságuk a tagságra, egy kisebb csoportra vagy éppen az egész társadalomra terjed ki. A közhasznúság általában azt jelenti, hogy egy szervezet tevékenységével nemcsak saját tagjait szolgálja, hanem a tágabb közösség, a köz érdekeit is, azaz a közvetlen használókon kívül mások is részesülnek a szervezet tevékenységének eredményeiből anélkül, hogy ahhoz bármivel is hozzájárultak volna. Az Eurorégióban található magyar szervezetek közhasznúság szerinti megoszlása hasonlóan alakul az országos arányokhoz, annyi eltéréssel, hogy alacsonyabb a kiemelkedően közhasznú, de némiképp magasabb a közhasznú szervezetek aránya. (8. ábra)

Igen változatos képet mutat az Eurorégió magyar területén működő civil/nonprofit szervezetek tevékenységi hatókörének vizsgálata. Jól látható a

9. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek hatókör szerinti megoszlása (magyar szervezetek)

9. ábra alapján, hogy településnagyságtól függetlenül a civil/nonprofit szervezetek egy része valamilyen – oktatási, kulturális, szociális – intézmény támogatására jön létre. A településrészi és megyei hatókörű szervezetek (főként a német vagy szlovák nemzetiségi szervezetek) nagy többsége községekben működik. Megfigyelhető az is, hogy a régiós hatókörű szervezetek jelentős többsége Esztergomban található. Az Eurorégió városaiban működő számos szervezet túllép a megyei vagy régiós határon, és tevékenységének hatóköre az egész országra kiterjed.

Az Eurorégió területén található magyar civil/nonprofit szervezetek *foglalkoztatási helyzete (szervezeti professzionalizációja) igen gyengének mondható.* Az alábbi táblázat adatai azt mutatják, hogyha a szervezeteknek módjuk, lehetőségük van foglalkoztatásra, akkor ez leginkább szerződéses foglalkoztatást jelent. A szervezetek 3–4 százalékra képesek arra, hogy mint munkaadó is megjelenjen a munkaerőpiacon. Ezek az arányok jelentős lemaradást mutatnak nemcsak az országos, hanem a megyei adatokhoz képest is. Ennek okai véleményünk szerint az Eurorégió civil/nonprofit „szektorának” képét meghatározó szervezeti és tevékenységi jellemzőkben (például a kulturális egyesületek túlsúlya), illetve települési eloszlásában (a községi szervezetek magas arányában) keresendők, ugyanis a magyar nonprofit szektor jelentősebb foglalkoztatói főként a gazdaságfejlesztés terén működő közhasznú társaságok.

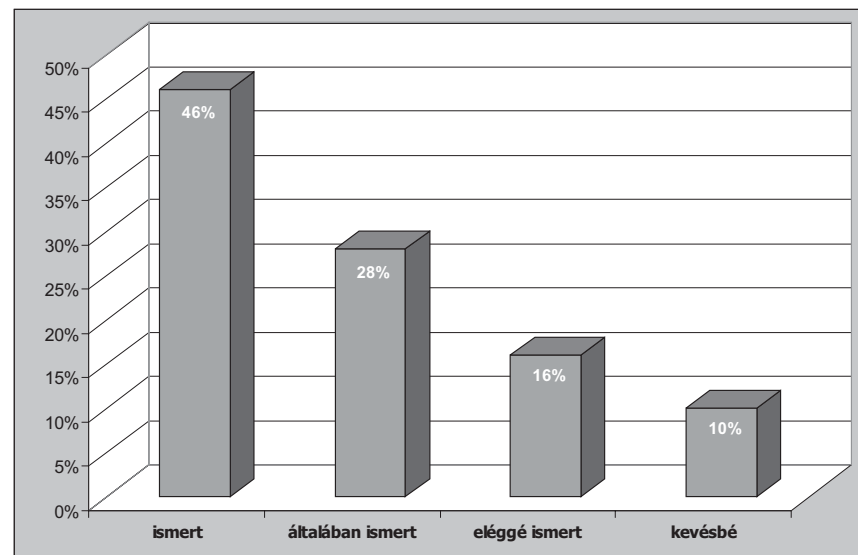
6. táblázat. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek foglalkoztatási jellemzői (magyar szervezetek)

Foglalkoztatási típus	Szervezetek száma és aránya
Főállású teljes munkaidős	14 szervezet 3%
Félállású teljes munkaidős	17 szervezet 4%
Tiszteletdíjas	6 szervezet 1%
Szerződéses, megbízási díjas alkalmazott	50 szervezet 12%
Önkéntesek foglalkoztatása	240 szervezet 56%

Az elmúlt évben a vizsgált szervezetek több mint a fele foglalkoztatott önkéntest. Az önkénteseket foglalkoztató szervezetek 46 százalékára rendszeresen foglalkoztatta önkénteseit, és munkájukat leginkább rendezvények szervezésénél vagy a szervezet működtetésénél vett igénybe. Ezek a mutatók hasonló képet adnak, mint az önkéntességgel foglalkozó vizsgálatok (CZIKE-BARTAL, 2005).

A vizsgált szervezetek *társadalmi beágyazódása* – önmaguk által történő megítélés szerint – elég erősnek mutatkozik, mivel a szervezetek közel fele tevékenységi területén ismertnek tartotta magát (10. ábra). Ez a *beágyazódás a települési lejtővel fordított, azaz a községekben működő szervezetek társadalmi beágyazottsága erősebbnek mutatkozott, mint a városi szervezeteké.* A vizsgálat kezdetén azt feltételeztük, hogy a régebb óta működő szervezetek tevékenységüket ismertebbnek tartják. Ezzel szemben az *önmagukat ismertebb tevékenységű szervezetnek tartók többsége az 1995–2000 közötti alapításúak közül került ki.*

10. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezetei tevékenységének ismertsége saját megítélés szerint (magyar szervezetek)

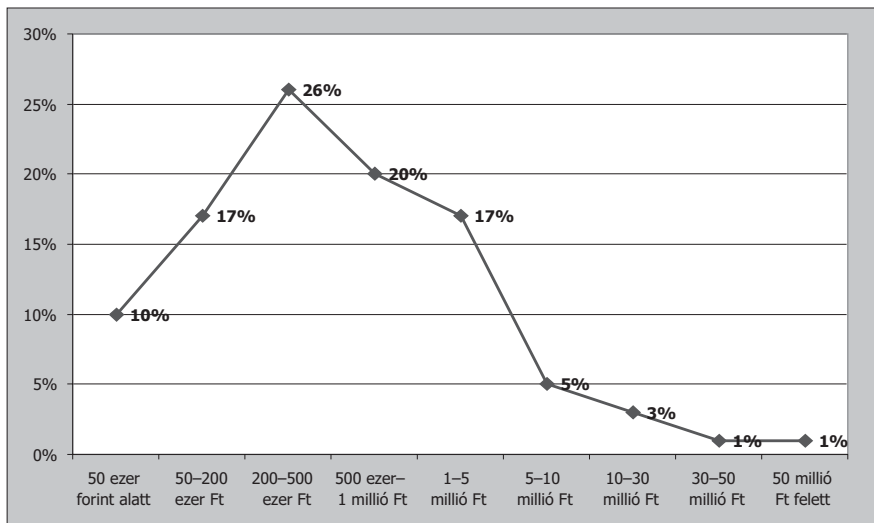

A vizsgálat egyik igen fontos kérdése volt annak feltérképezése, hogy milyen gazdasági erőt képviselnek az Eurorégió magyarországi területén elhelyezkedő szervezetek. Mint a 11. ábrán is látható, a szervezetek valamivel több mint a fele 500 ezer forint alatti évi bevétellel rendelkezett a múlt évben. Az igazán kis bevételű szervezetek aránya 10 százalék, míg a nagyobb és jelentősebb bevétellel rendelkező szervezeteké 4 százalék volt. Ebből a bevétel nagyság szerinti megoszlásból arra következtethetünk, hogy az Eurorégió magyar civil/nonprofit szervezetei két viszonylag jól körülírható csoportot alkotnak: egy nagyobb számú, de szerényebb és egy kisebb számú, de jelentősebb bevételekből élő csoportot. Ez utóbbiak tagjai azonban sokkal inkább különböznek egymástól, mint az alacsonyabb bevételű szervezetek.

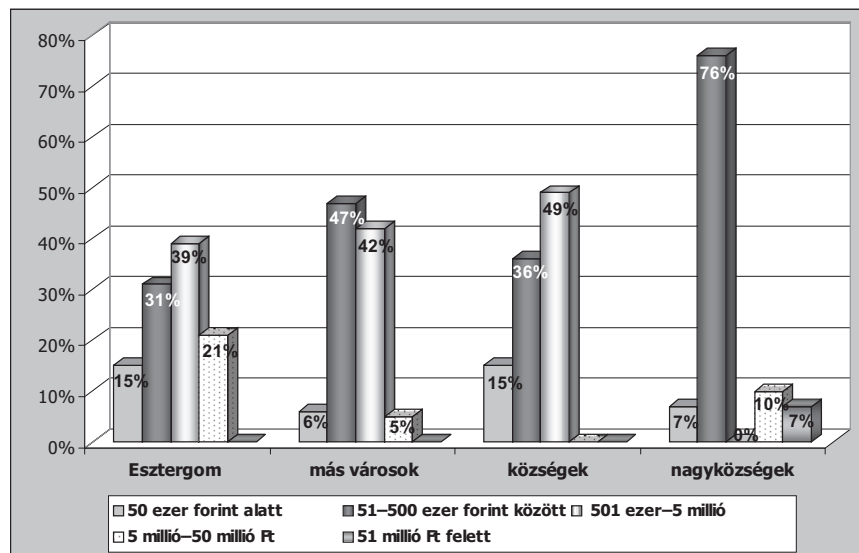
Amennyiben településtípus szerint (12. ábra) vizsgáljuk az egyes szervezetek múlt évi bevétel nagyságát, akkor azt állapíthatjuk meg, hogy:

- az esztergomi szervezetek többsége közepes (500 ezer–5 millió forint), illetve magas (5–50 millió forint) bevétellel rendelkezett,
- az Eurorégió más városaiban található szervezetek többsége alacsony (50–500 ezer forint) vagy közepes (500 ezer–5 millió forint) bevételű volt,
- a községi szervezetek jelentős számban közepes (500 ezer–5 millió forint) vagy alacsony (50–500 ezer forint) bevétellel működtek, míg
- a nagyközségekben található szervezetek háromnegyede alacsony (50–500 ezer forint) bevételű volt, de mintegy egynolcaduknak magas, illetve nagyon magas volt a múlt évi bevétele.

11. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek bevétel nagyság szerinti megoszlása (magyar szervezetek)

12. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek bevétel nagysága településtípusonkénti megoszlás szerint (magyar szervezetek)

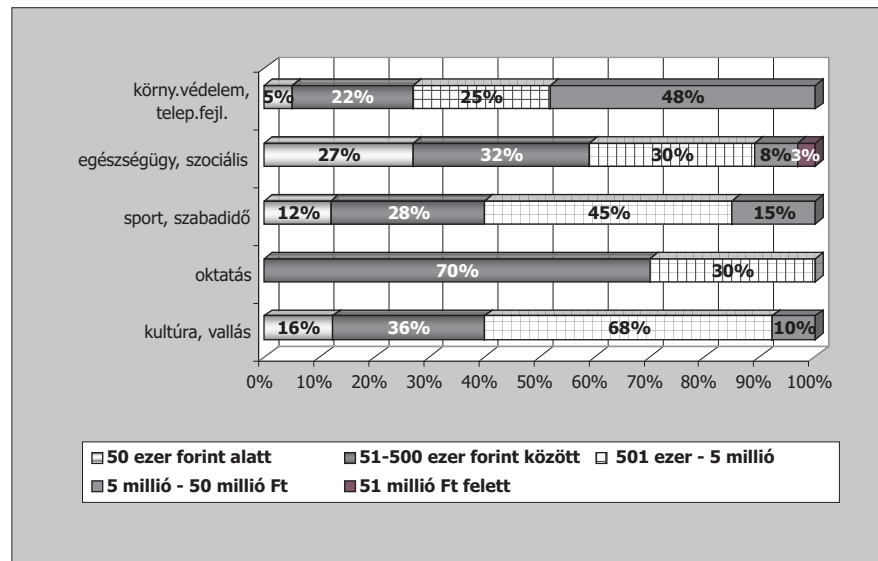

A bevétel nagyság tevékenység típus szerinti elemzése (13. ábra) a következő képet rajzolta fel az Eurorégióban működő szervezetekről:

- a kulturális, vallási szervezetek kétharmada közepes (500 ezer–5 millió forint),
- az oktatási szervezetek háromnegyede alacsony (50–500 ezer forint),
- a sport- és szabadidős szervezetek fele közepes (500 ezer–5 millió forint), míg
- a környezetvédelmi és településfejlesztési szervezetek közel fele magas (5–50 millió forint) bevételű szervezetként működött.
- A kisszámú egészségügyi és szociális szervezetek igen heterogén megoszlást mutattak: szinte egyenlő arányban volt köztük nagyon alacsony (50 ezer forint alatti), alacsony (50–500 ezer forint) és közepes (500 ezer–5 millió forint) bevételű szervezet. Ugyanakkor a szervezetek 11 százaléka magas, illetve nagyon magas bevételű szervezet volt. Ennek a megoszlásnak az a magyarázata, hogy a közfeladatokat ellátó, szolgáltató típusú szervezetek jelentős állami vagy önkormányzati normatív támogatásokat kapnak.

Ugyanakkor nem mindegy, hogy ezek a bevételek milyen forrás(ok)ból származnak. Az elemzés szerint az Eurorégióban található magyar civil/nonprofit szervezetek közel harmadának több forrásból (önkormányzati és/vagy 1 százalékos támogatás, magánadományok stb.) volt bevétele az elmúlt évben, ami azt mutatja, hogy igyekez-

13. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek bevétel nagysága tevékenység típusonkénti megoszlás szerint (magyar szervezetek)

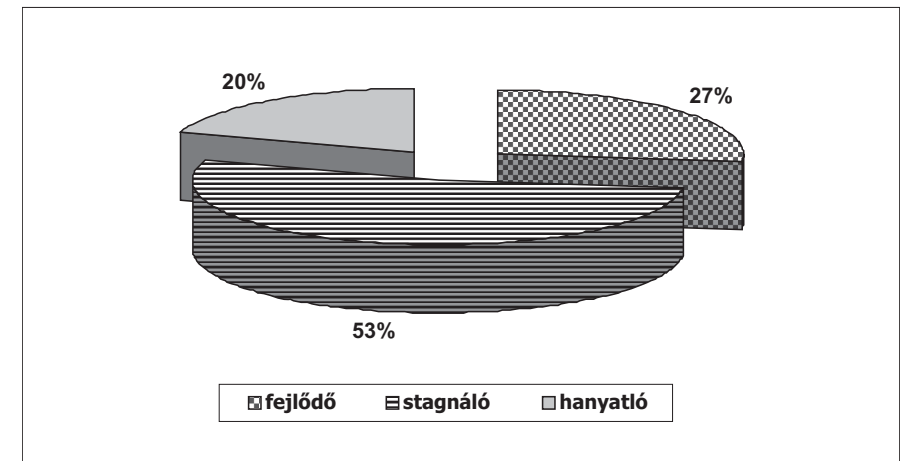
nek több lábon állni bevételeiket illetően. Ez főként az Eurorégió városaiban és községeiben működő, közepes bevételű szervezetek egy részére volt igaz. Ugyanakkor – az országos adatoknál nagyobb arányban – a szervezetek jelentős részének, 68 százalékának bevételei csak egy forrásból származnak. Így például: az egy bevételi forrású szervezetek 27 százalékának – főként az esztergomi és más városi szervezetek – csak az szja 1 százalékos felajánlásokból volt bevétele. Jellemzően csak magánadományokból származott bevétele a szervezetek 15 százalékának, amelyek leginkább a községekben és nagyközségekben működtek. Állami normatív és pályázati bevételei főként a szervezetek 13 százalékának, míg önkormányzati normatív és pályázati bevételei a szervezetek 12 százalékának voltak az elmúlt évben. Az önkormányzati támogatásokból leginkább az esztergomi és a községi szervezetek egy részének volt bevétele az elmúlt évben.

Úgy véljük, ez a vizsgált szervezetek kétharmadára jellemző homogén bevétel szerkezet lehet annak a magyarázata, hogy – mint látni fogjuk – az Eurorégió magyarországi területén található szervezetek sokkal pesszimistábban ítélik meg gazdasági helyzetüket, mint a szlovákiai magyar szervezetek.

Az Eurorégió magyarországi területén található civil/nonprofit szervezetek közül gazdasági helyzetüket fejlődőnek a városi és nagyközségi, valamint a kulturális és környezetvédelemmel foglalkozó szervezetek ítélték meg. A stagnáló gazdasági helyzetűek a községi és esztergomi, illetve a szolgáltatások terén működő oktatási,

szociális és egészségügyi szervezetek közül kerültek ki. Hanyaglónak pedig főként a sport-, a szabadidős, illetve a településfejlesztési szervezetek tartották gazdasági helyzetüket.

14. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezetei gazdasági helyzetének saját megítélése (magyar szervezetek)

A vizsgált szervezetek sajátosságai alapján a következőket állapíthatjuk meg az Ister-Granum Eurorégió magyarországi civil/nonprofit szervezeteiről:

- Általánosságban elmondható, hogy az Eurorégió területén található magyar civil/nonprofit szervezetek összessége már kialakult „szektort” képez.
- Hasonlóan a hazai nonprofit szektorhoz – de némiképp eltérő módon – az Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek összességére egyfajta sajátos kettősség jellemző. Ez leginkább a szervezeti jellemzőkben és a bevétel nagyság szerinti megoszlásban mutatkozik meg.
- Egyfelől van a magánkezdemenyezésre és célvagyon kezelésére, valamint a különböző intézmények, tevékenységek támogatására létrejött alapítványok világa, másfelől pedig a civil értékeket hordozó, aktivitásoknak teret adó egyesületek, amelyek társadalmi bázisa nem mondható túl szélesnek. Ezt a kettős szervezeti képet árnyalják, egészítik ki az önkormányzatok által létrehozott közepes-magas bevételű, főként községi közalapítványok.
- Bevétel nagyság tekintetében a kettősség abban mutatkozik meg, hogy egyfelől a nagyobb számú, de szerényebb, másfelől pedig a kisebb számú, de jelentősebb bevételekből élő szervezetek jól körülírt csoportot alkotnak mind településtípus, mind tevékenység típus tekintetében. Ugyanakkor világosan kell látni, hogy a magas bevételű

szervezetek között sokkal nagyobb különbségek tapasztalhatók, mint a kisbevételűek között.

- Régiós sajátosságnak tekinthető a kulturális (környezetvédelmi) egyesületek túlsúlya, az oktatási, illetve településfejlesztési alapítványok mellett. Ugyanakkor – mind szervezettípus, mind bevétel nagyság szerinti megoszlás terén – a vizsgált szervezetek legheterogénebb csoportját a kisszámú egészségügyi és szociális szervezetek alkotják.

- Biztató az is, hogy a vizsgált szervezetek közel harmada több lábon áll bevételeit illetően, ugyanakkor *a jelentős többség léte csak egy domináns forrástól függ.*

- Az Eurorégió magyarországi területén található civil/nonprofit szervezetek igen komoly *foglalkoztatási deficittel küzdenek.* Az önkéntes foglalkoztatás arányai nem mondhatók rossznak, ugyanakkor úgy tűnik, *mintha a szervezetek még nem ismerték volna fel kellően az ebben rejlő értékeket és lehetőségeket.*

Mindezek alapján úgy véljük, az Eurorégió civil stratégiájának egyszerre kell egységesnek és – a magyarországi civil/nonprofit szervezetek fentebb bemutatott sajátosságait figyelembe véve – differenciálnak lennie:

- Általánosságban – amennyiben a szervezetek részéről erre igény van – olyan *szervezetfejlesztési tréningeket kellene indítani,* amelyek egyrészt segítenek tudatosítani az eredeti misszióhoz szükséges szervezeti követelményeket, másrészt a bevételi források megtalálását, harmadrészt pedig az önkéntes munka jobb hasznosulását.

- Ezek megvalósítása azonban differenciált kereteket igényel, már csak abból kiindulva, hogy például egy községi kulturális községi egyesületnek egészen más szervezetfejlesztési lehetőségei, szükségletei vannak, mint egy városinak stb. Nagyon fontos azt is figyelembe venni a civil stratégia megalkotásánál, hogy a régióban igen sok és rendkívül aktív *be nem jegyzett civil szerveződés* van (például a településenkénti nyugdíjasklubok vagy cukorbeteg klubjai, különféle baráti társaságok, a nagycsaládosok vagy a Máltai Szeretetszolgálat helyi szervezetei stb.), amelyek sokszor tevékenyebb részesei a helyi közösségi életnek, mint a formálisan bejegyzett szervezetek. Mint majd a következő fejezetben látjuk, ezek számos szállal kötődnek a vizsgálatban résztvevő szervezetekhez.

- Világosan kell látni: ahhoz, hogy az Eurorégió ne szertetlen, felülről jövő képződmény legyen, hanem abban a civil szervezetek is megtalálják a helyüket és feladatukat, először a szervezetekben saját küldetésüket, céljukat kell tudatosítani, és csak azután lehet „régión tudatról” gondolkodni.

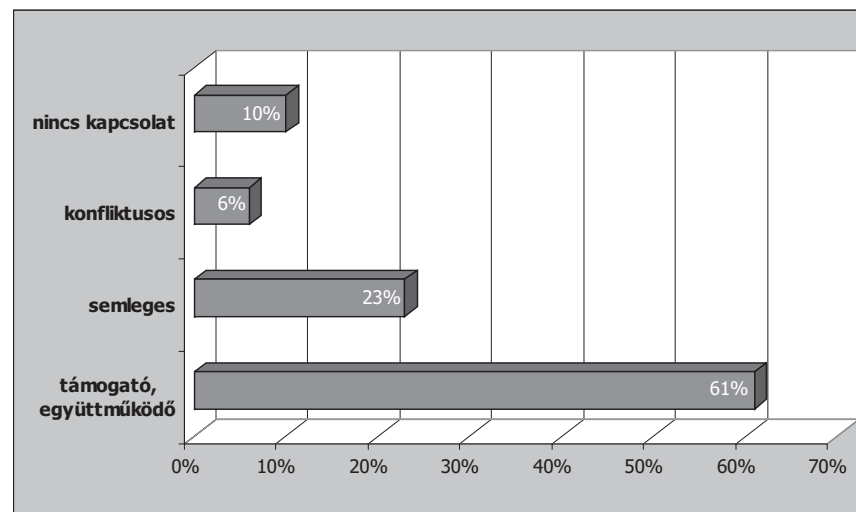
A magyar civil/nonprofit szervezetek kapcsolati jellemzői az Ister-Granum Eurorégióban

Egy eurorégiós civil stratégia kidolgozásának, a „régión tudat” kialakításának szinte elengedhetetlen háttérfeltétele annak vizsgálata, hogy milyen kapcsolatrendszerrel rendelkeznek a régióban található civil/nonprofit szervezetek.

Az Ister-Granum Eurorégió gondolata a térség önkormányzatainak iniciatívájaként született meg, és a hivatalos együttműködések önkormányzati szinten valósultak és valósulnak meg. Ebből következően szinte magától értetődő, hogy először azt vizsgáljuk meg: az Eurorégióban működő civil szervezetek milyen típusú és jellegű kapcsolatokat alakítanak ki az önkormányzatokkal. Ezt követően a civil/nonprofit szervezetek egymással való kapcsolatait elemezzük, majd végezetül a régió kívülről mutató tagsági viszonyait és kapcsolataikat vesszük számba.

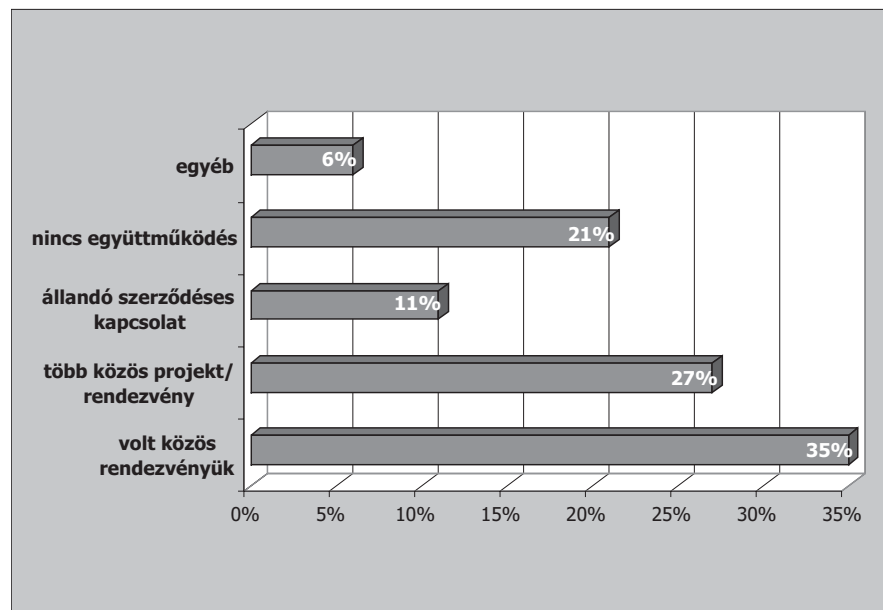
A magyarországi civil/nonprofit szervezetek önkormányzati kapcsolatai. Az Eurorégió magyarországi területén működő civil/nonprofit szervezetek közel *kétharmada támogatónak és együttműködőnek ítélte kapcsolatát a helyi önkormányzatokkal.*

15. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek kapcsolata a helyi önkormányzatokkal (magyar szervezetek)

Ez a kapcsolati arány *viszonylag erős kötődést mutat*, de mint majd látni fogjuk, a szlovákiai magyar civil szervezetek sokkal nagyobb százalékban nyilatkoztak támogató, együttműködő típusú önkormányzati kapcsolataikról. A kapcsolatok jellegét tekintve is némiképp gyengébbnek mutatkozott az együttműködés, mivel a szervezetek csak *alig több mint harmadának volt közös rendezvénye, illetve valamivel több mint egynegyedének volt több közös projektje* a helyi önkormányzatokkal. Ugyancsak figyelemre méltó, hogy a szervezetek 11 százalékának van állandó szerződéses kapcsolata az önkormányzatokkal (16. ábra).

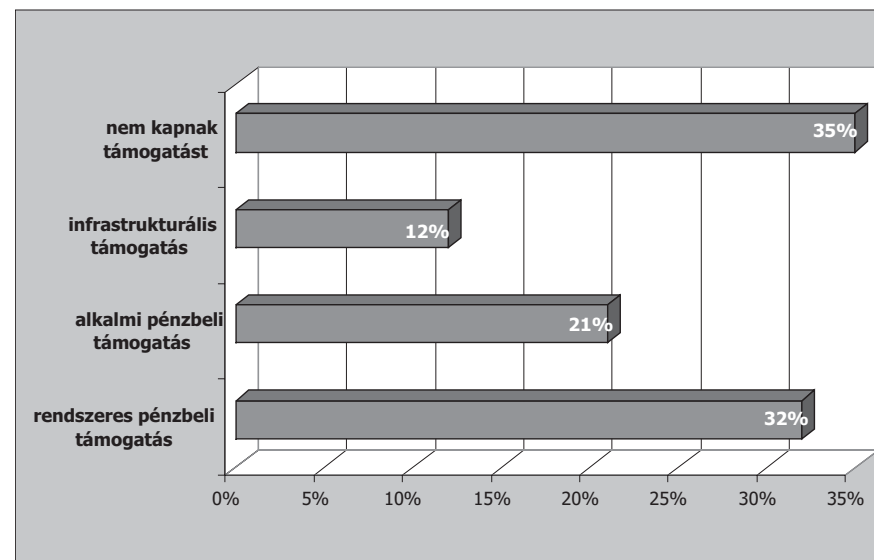
16. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezetei és a helyi önkormányzatok közötti együttműködés jellege (magyar szervezetek)

Némileg árnyalja a fenti adatokat, ha megnézzük, hogy a civil/nonprofit szervezetek milyen arányban, *milyen jellegű támogatásokat kapnak az önkormányzatoktól*. A vizsgált szervezetek közel kétharmada valamiféle támogatásban részesült az elmúlt évben a helyi önkormányzatoktól, ami *legnagyobb arányban (32 százalék) rendszeres, közel egyötödük esetében pedig alkalmi pénzbeli, illetve 12 százalékuknál infrastrukturális (főként iroda, telefonhasználat) támogatás volt* (17. ábra).

A rendszerváltás óta a nonprofit szervezetek és a helyi önkormányzatok együttműködésének és viszonyrendszerének fejlődése olyan folyamat volt, amelyben mind a két fél kereste a helyét, kompetenciáját és teljesítőképességének optimumát. Ebben a tanulási folyamatban a kétségkívül elérendő cél az, hogy partneri együttműködés, és ne egyoldalú függő helyzet alakuljon ki.

17. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezetei számára a helyi önkormányzatok felől érkező támogatás jellege (magyar szervezetek)

A kutatási eredmények alapján megállapítható, hogy az Eurorégió magyarországi civil/nonprofit szervezetei *többségükben kapcsolatban állnak a helyi önkormányzattal, és ez leginkább támogató, együttműködő jellegű*. Az elemzés azt mutatta, hogy amelyik szervezet kapcsolatban állt a helyi önkormányzatokkal, az *valamilyen jellegű támogatásban is részesült, ugyanakkor mint bevételi forrásaik alapján láttuk, működésük kevésbé függ az önkormányzati támogatásuktól*. Két dolgot azonban fontos megjegyezni. Egyfelől, a civil/nonprofit szervezetek magánkezdeményezésre létrejött szervezetek, amelyek jó, ha kapcsolatban állnak az önkormányzatokkal, de céljaik, missziójuk teljesítéséhez ez nem szükségszerű követelmény. Másfelől nyilvánvaló, hogy az önkormányzatok csak azokkal a szervezetekkel tudnak kapcsolatba lépni, amelyek „megmutatják” magukat, illetve azokat tudják támogatni, amelyek valamilyen önkormányzati feladat átvállalásában vagy kiegészítésében vesznek részt, illetve – törvényileg meghatározott módon – közhasznú vagy kiemelkedően közhasznú feladatot látnak el.

A magyarországi civil/nonprofit szervezetek egymás közötti kapcsolatai.¹⁰ Ahhoz, hogy az Eurorégió civil szervezeteinek összefogását erősítő civil koncepció és stratégia megszülethessen, világosan kell látni, hogy:

- milyen típusú kapcsolatok vannak jelen az Eurorégió területén működő civil szervezetek között,

¹⁰ A hálózati ábrákat és az elemzések alapját Molnár Krisztina készítette. A mintában nem szereplő, illetve nem bejegyzett szervezeteket a települési hovatartozással jelöltük.

- ezek az egyes kapcsolatok milyen erősségű kötésekben realizálódnak, illetve
- kik ezeknek a központi, közvetítő és perifériális helyzetben lévő szereplői.

A vizsgálat során először a magyarországi civil/nonprofit szervezetek közötti rendszeres kapcsolattartást, majd a projektszintű (pályázati) együttműködéseket térképeztük fel. A két kapcsolattípus közül az első azt mutatja meg, hogy mely szervezetek között alakul ki kommunikációs kapcsolat, ami alapján jellemezhetővé válik az Eurorégióban található civil/nonprofit szervezetek kapcsolati hálózata. A második – a projektszintű (pályázati) – kapcsolat vizsgálatával az tárható fel, hogy az Eurorégió civil szervezetei képesek-e különböző együttműködések kialakítására, vagy a régi be-rögződések által vezérelve „magányos harcosként” járják útjukat, vagy netán konkurenciának tekintik a hozzájuk hasonló szervezeteket.

A könnyebb áttekinthetőség végett az Eurorégió magyarországi területét különböző körzetekre osztottuk, és a különböző szintű kapcsolatokat ezek mentén elemezzük:

1. A civil/nonprofit szervezetek számát figyelembe véve indokoltnak tűnt, hogy *Esztergomot*, mint az Ister-Granum Eurorégió központját külön elemzési területek tekintsük.
2. A második elemzési terület *Dorog és vonzáskörzete* (Annavölgy, Csolnok, Dág, Epöl, Kesztölc, Leányvár, Piliscsév, Sárisáp, Úny), míg
3. harmadik elemzési körzetként – *Nyugat-Dunamente* – határoztuk meg a Bajna, Bajót, Lábatlan, Mogyorósbánya, Nagysáp, Nyergesújfalu, Sütő, Tát, Tokod és Tokodaltáró települések által határolt területet.
4. Noha a kapcsolathálózatban majd együtt szerepeltetjük, de a *Dunakanyart* alkotó településeket felosztottuk egy északi (Ipolydamásd, Kismaros, Márianosztra, Nagybörzsöny, Nagymaros, Szob, Verőce, Zebegény) és egy déli (Dömös, Dunabogdány, Kisoroszi, Leányfalu, Pilismarót, Tahitófalu) részre, és végezetül
5. a *Pilisi térség* alatt a Csobánka, Máriahalom, Piliscsaba, Pilisjászfalu, Pilisszentlászló, Pilisszentlélek, Tinnye települések által határolt területet vizsgáltuk.

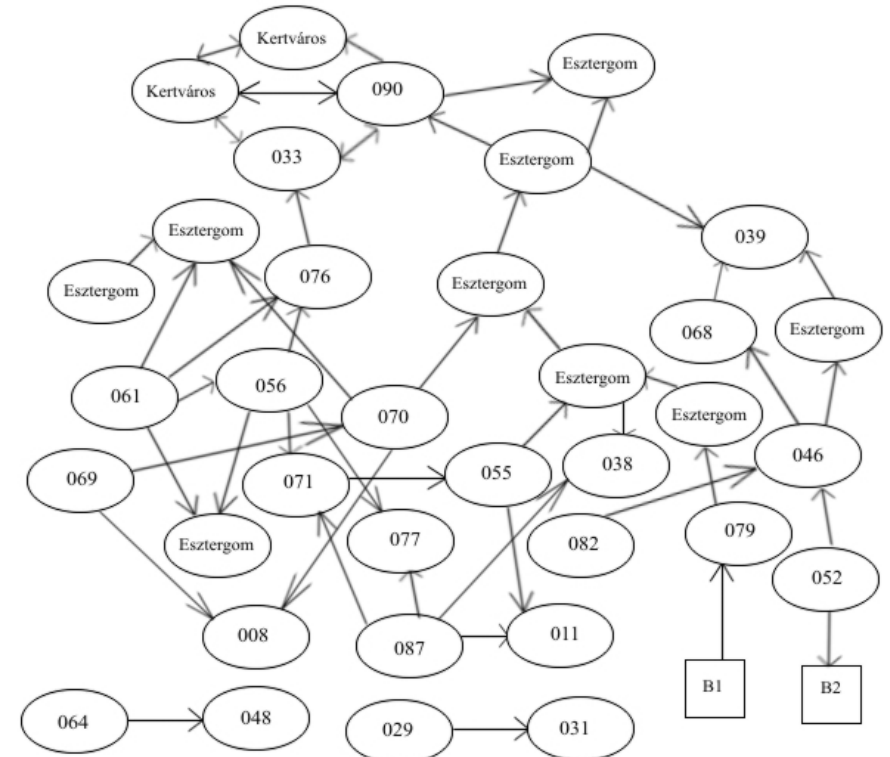
Mielőtt rátérnénk a konkrét elemzésekre, fontos megjegyezni, hogy a válaszadók több szervezet megjelölésével olyan szervezeteket is „behívhattak” a hálózatba, amelyek magukról nem adtak információt.

1. Az *esztergomi civil/nonprofit szervezetek* kommunikációs hálózata első ránézésre áttekinthetetlennek tűnő hálózatot mutat, de alaposabb szemlélés után kiterjedt és „sűrű szövésű” hálót látunk, amely több hosszú, lánc-típusú kötés összekapcsolódásából áll, klikkek nélkül, de egy-két leszakadó, perifériális szereplővel.

A leszakadó szervezetektől eltekintve, az esztergomi szervezetek hálózatában megjelenő szereplők mindegyike része a hálózatnak, azaz könnyen el tudja érni a há-

lőzatban szereplő bármely másik résztvevőt. A hálózatban, bár klikkek nincsenek, néhány helyen észlelhető a kapcsolatok sűrűsödése, így például a kertvárosi szervezetek körében, illetve az Ipartestület, a Játszva megelőzni Alapítvány, a Fesztergom Alapítvány és a Belvárosi Plébánia Alapítvány körül.

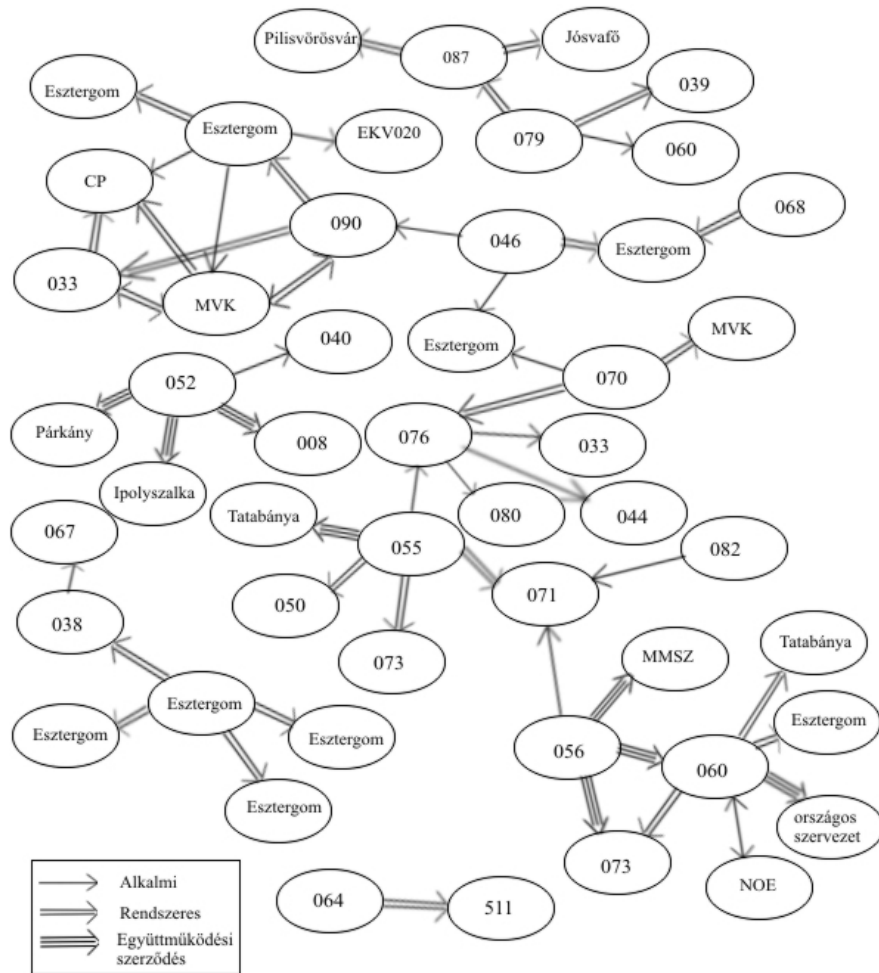
1. szociogram. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezetei közötti rendszeres kapcsolattartás – Esztergom

B1 blokk	039, 060
B2 blokk	040, 065, 078

Egészen más hálózati képet kapunk, ha az esztergomi szervezetek *projektszintű (pályázati) kapcsolatait* vizsgáljuk.

2. szociogram. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek projektszintű együttműködései – Esztergom

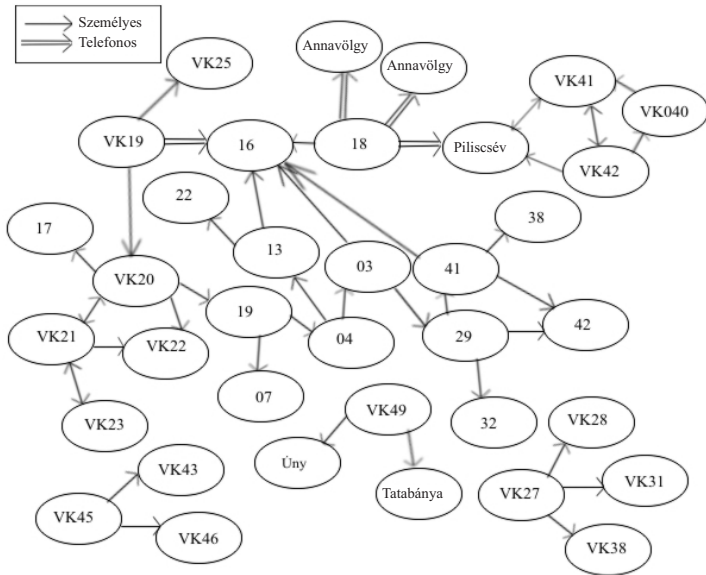

Tulajdonképpen *egységes hálózatot látunk két kisebb leszakadt résszel, perifériális szereplővel. Jellemzője ennek a hálózatnak, hogy több részhaló szövedéke, melyeket bizonyos hídszereplők kötnek össze egymással.* A kapcsolatok egységes eloszlásúak, vagyis nem egy központi szervezet köré csoportosuló klikkek-ről van szó, hanem kölcsönös együttműködések hálózatáról. A részhalók elkülönülésének hátterében egy helyen figyelhető meg földrajzi elkülönülés, az Esztergom-kertvárosi szervezetek esetében, míg a többi csoport a szervezetek tevékenységi köre (sport, ifjúsági, szociális, kulturális) mentén szerveződik, olyan szervezetek tartoznak ide, mint a Máltai Szeretetszolgálat, Határtalan Szív Alapítvány, Otthon Segítünk Alapítvány. Ugyancsak az egyik legelismertebb esztergomi szervezet, az Esztergomi Környezetkultúra Egyesület tölti be a híd szerepét a környezet- és egészségvédelemmel foglalkozó szervezetek, valamint a helyi Ipartestület között. Ez két részhaló között a legerősebb a kapcsolódás, nemcsak azért, mert – amint az ábrán látható – a többi híd-kapcsolatot *alkalmi együttműködések* jelenítik meg, ezt pedig egy *rendszeres együttműködés*, hanem mert ez a két hálórész egy másik kötéssel is kapcsolódik.

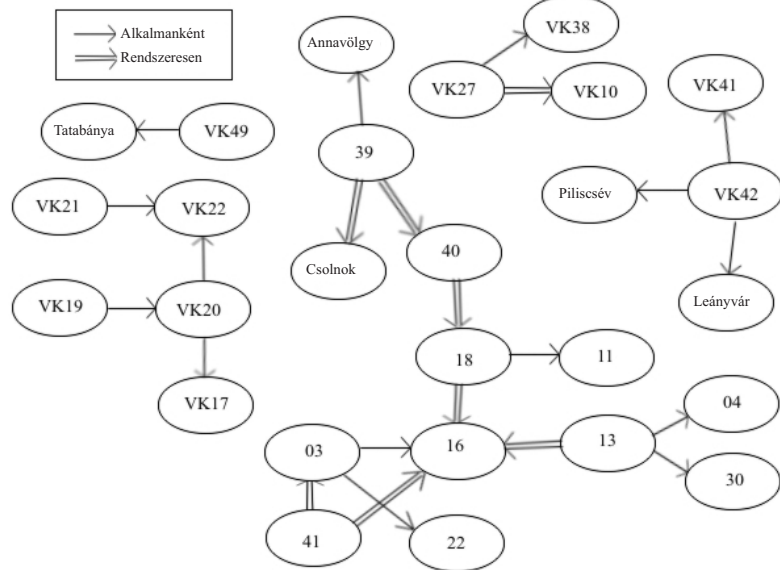
A külső projektszintű kapcsolatok egy része az olyan országos hatókörű szervezetek – mint a Nagycsaládosok Országos Egyesülete, az Otthon Segítünk Alapítvány, a Magyar Vöröskereszt, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat – főként budapesti központjaival való együttműködések, illetve megjelennek a határon túli, szlovákiai magyar (párkányi, ipolyzalkai) szervezetekkel való kapcsolatok is. Ezek, jellegüket tekintve, nagyrészt alkalmi együttműködések, de találunk rendszeres és szerződéses együttműködésekre is példát.

2. A Dorog és vonzáskörzetébe tartozó civil/nonprofit szervezetek kommunikációs hálózatának középpontjába a dorogi 16-os kódú környezetvédelmi szervezet került, ehhez kapcsolódik hosszabb-rövidebb szállal minden más, vizsgálatban résztvevő dorogi szervezet, például a Dorog Tisztaságáért Környezetvédelmi Alapítvány (03), Dorogi Kábeltelevíziózást Támogató Egyesület (13), illetve a Zöld leveleske Nyílt Alapítvány (41), amelyhez további oktatási jellegű alapítványok kapcsolódnak. A VK19-23 kódú szervezetek a csolnokiak, melyek közül a Csolnoki Kolping Család Egyesület kapocsként szerepel a dorogi szervezetek felé. Leszakadó hálórészt képeznek az epöli szervezetek (VK27-28), ezekhez egy kesztölczi (VK31) és egy leányvári (VK38) kapcsolódik, utóbbi szakmai kapcsolat a tűzoltó egyesületen keresztül. A VK43-46 jelű szervezetek a hálózat sárisápi részét képezik. A VK40-41-42 szervezetek a piliscséviak, melyek a D18-as kódú dorogi nyugdíjas szervezet és a piliscsévi nyugdíjas klub által kapcsolódnak a dorogi hálózatához. A személyes jellegű hálózatok tehát főként települési jellegűek és egy-két közvetítő szereplők keresztül kötődnek egymáshoz.

3. szociogram. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezetei közötti rendszeres kapcsolattartás – Dorog és vonzáskörzete

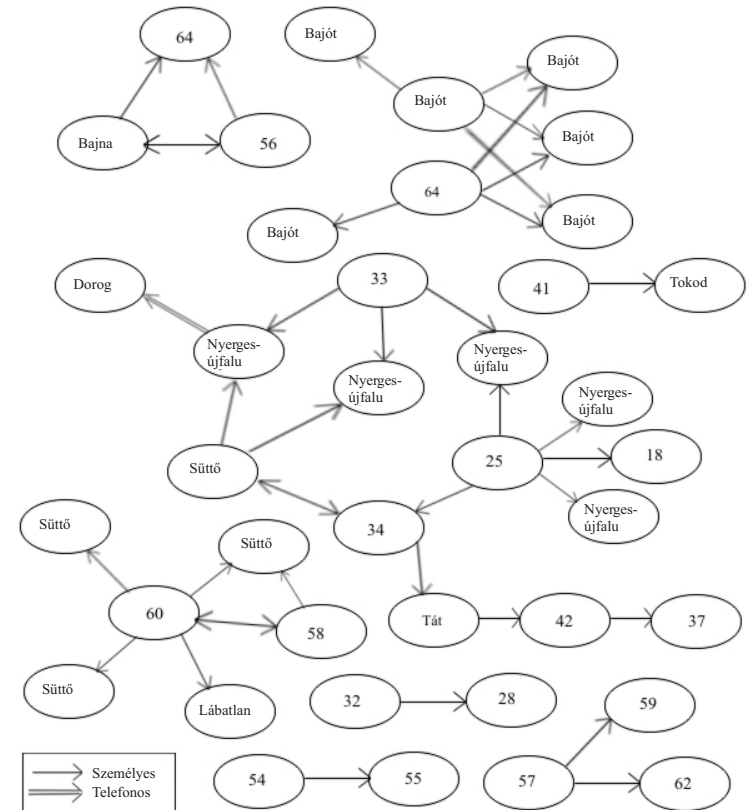
4. szociogram. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek projektszintű együttműködései – Dorog és vonzáskörzete

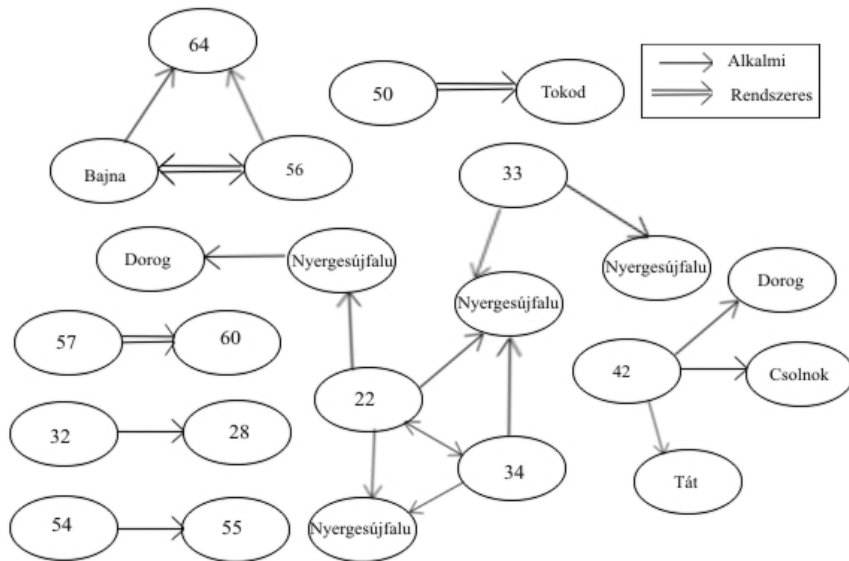
A projektszintű kapcsolatokat tekintve úgyszintén a Dorogi Környezetvédelmi Egyesület került a középpontba (16), hozzá kötődik a több helyi, a legkülönbözőbb területen működő szervezet, elsősorban a települési „ügyek” mentén szerveződve. A négy másik részháló a vonzáskörzetet jeleníti meg, úgy mint Csolnokot (VK19-22) és Piliscsévet (VK41-42). Jól látható, hogy a dorogi szervezetek közötti láncszerű összeköttetés főként rendszeres kapcsolatokat takar, míg a vonzáskörzet településein működő civil szervezetek alkalmanként működnek együtt.

3. A Nyugat-Dunamente településein található civil/nonprofit szervezetek kapcsolatai. Kommunikációjukat tekintve az ebben a körzetben található civil/nonprofit szervezetek igen zártnak mondhatók, csak települési kapcsolataik vannak. Az ábrán jól látható egy bajóti, bajnai, nyergesújfalui és táti „sziget” egy-két periferiális szereplővel. Sajátossága ezeknek a települési hálózatoknak, hogy egy-két aktívabb szereplő tölti ki a teret személyes jellegű kommunikációjával, amely csak ritkán ölt kölcsönös jelleget.

5. szociogram. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezetei közötti rendszeres kapcsolattartás – Nyugat-Dunamente

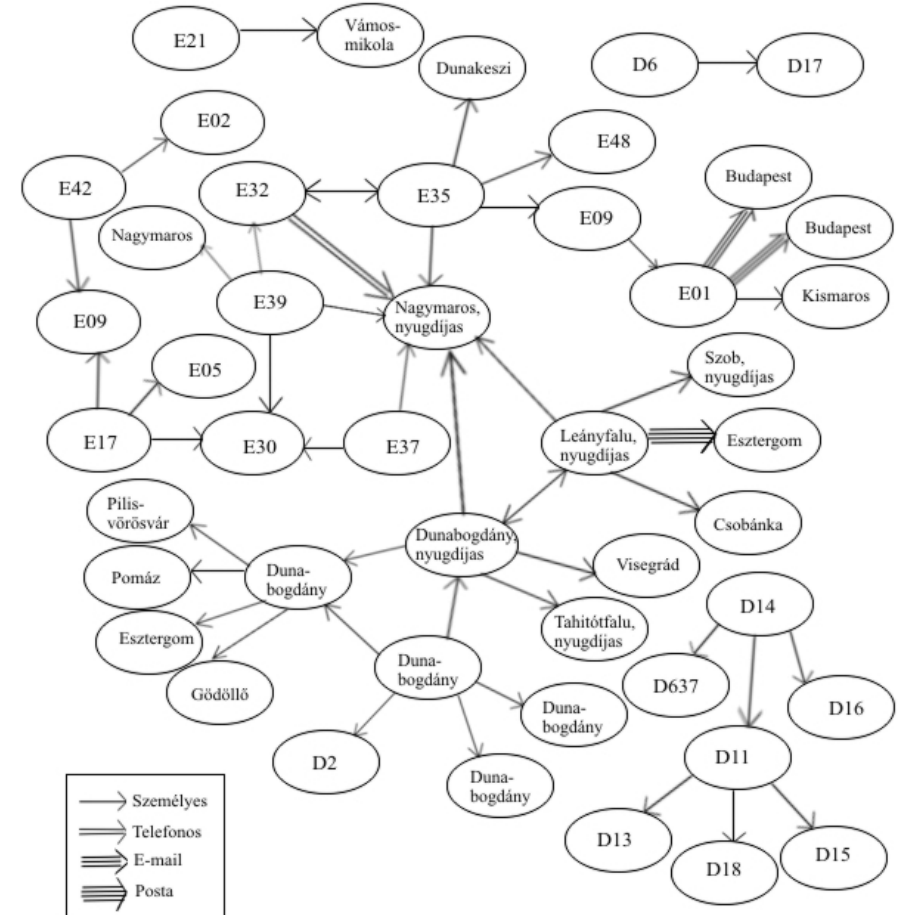
6. szociogram. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek projektszintű együttműködései – Nyugat-Dunamente

A körzet civil/nonprofit szervezeteinek *projekthálózata* szintén *települések szerint válik külön: egy bajnai, egy nyergesújfalui, egy tati és egy tokodi részre*. Megfigyelhető ebben a hálózatban, hogy ahol kettőnél több szervezet szerepel, ott kiegyensúlyozottak a kapcsolatok. A közös programokban valószínűleg több szervezet is egyszerre vesz részt, de ezek az együttműködések inkább alkalmi jellegűek. A külső kapcsolatokban egyrészt a listán nem szereplő helyi szervezetek, másrészt olyan települések (Csolnok, Dorog, Nyergesújfalú) szervezeteihez fűződő kapcsolatok jelennek meg, amelyekkel az együttműködések nagyrészt alkalmi jellegűek, és szakmai alapon szerveződnek.

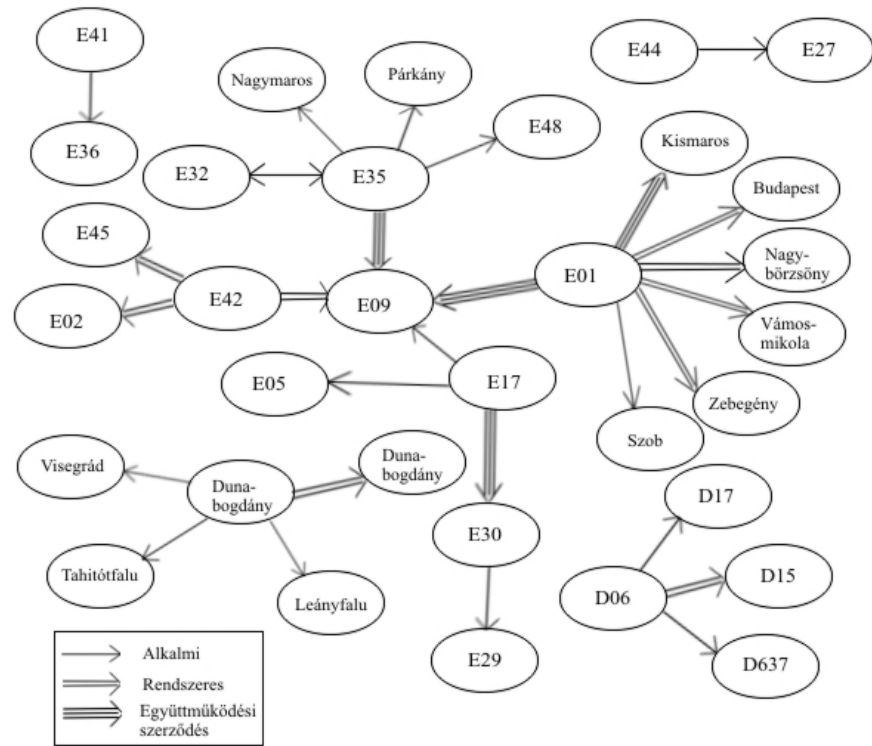
4. A Dunakanyar Eurorégióhoz tartozó civil/nonprofit szervezetei körében a kommunikációs hálózat két részhálóból kapcsolódik össze, amelyek a központi helyzetű szervezetek által kapcsolódnak össze. Érdemes megfigyelni, hogy itt a központi kommunikációs szerepet a be nem jegyzett, főként nyugdíjas szervezetek töltik be. A hálózatban észlelhető elkülönülés a földrajzi viszonyokat tükrözi, értve ezalatt nem csak az egymáshoz közelebb eső települések közötti kapcsolódás megjelenését (és a távolabbiak közötti hiányát), hanem azt a határvonalat is, amelyre a helyi szervezetek többsége mint erős falra hivatkozik: bár egy tájegységben helyezkednek el, a Duna jobb és bal partján működő szervezetek szinte alig tudnak egymásról. (Az E jelű kódok az észak-dunakanyari, míg a D jelű kódok a dél-dunakanyari szervezeteket jelölik.)

7. szociogram. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezetei közötti rendszeres kapcsolattartás – Dunakanyar

Ugyanakkor a közös programok hálózata egészen más képet mutat, mint a kommunikációs hálózatoké. Noha egy részhálóban megtalálható itt is a nyugdíjas klubok együttműködése (a dunabogdányi szervezet köré rendeződve), de itt a Kismarosi Teleház Alapítvány kerül középponti szerepbe, ami együttműködési szerződés keretében rendez közös programokat több környékbeli szervezettel, hozzákapcsolódva pedig további szervezetek kerülnek be a hálózatba. A hálón belüli együttműködések inkább rendszeres jellegűek, míg a külsők között több az alkalmi. A hálózatot mindezek ellenére döntően a helyi szintű együttműködések határozzák meg.

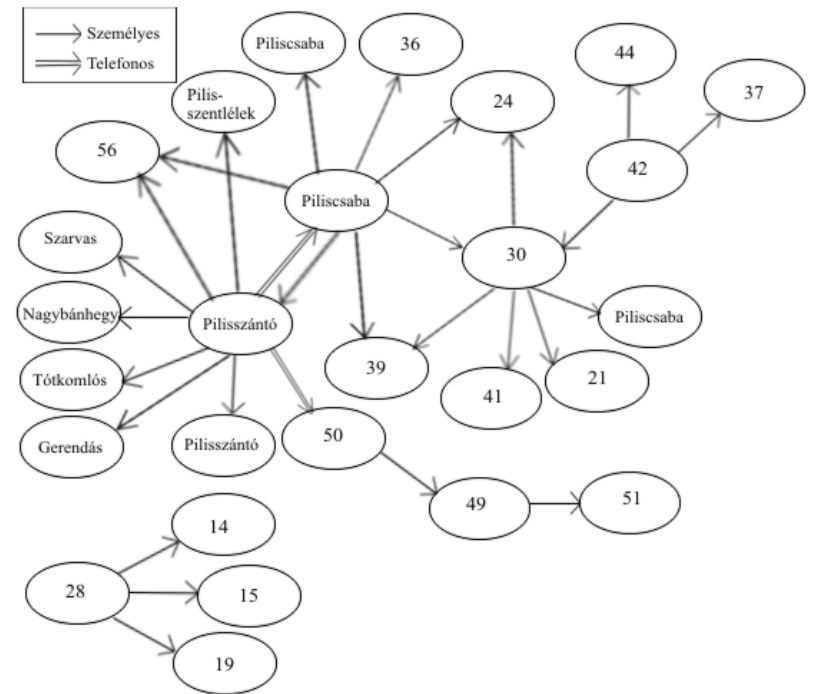
8. szociogram. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek projektszintű együttműködései – Dunakanyar

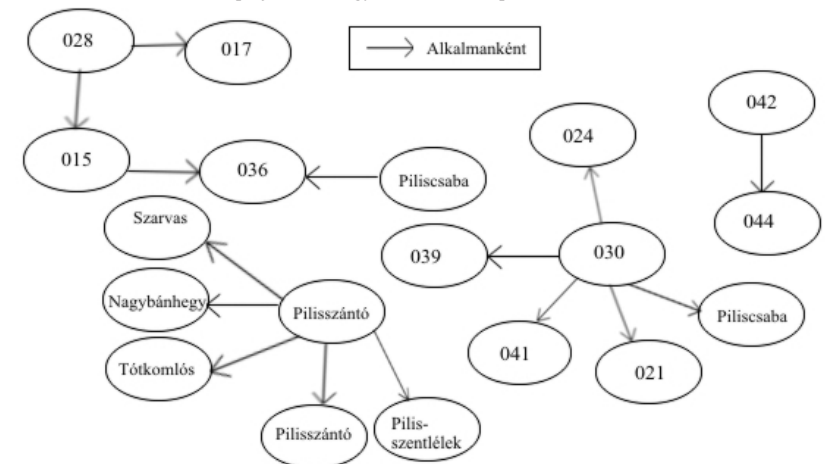
5. A Pilisi körzet civil/nonprofit szervezeteinek kommunikációs hálózata egy viszonylag aktívan kommunikáló térség képét mutatja, három központi szereplővel a középpontban. A hálózat jellegzetessége, hogy a szervezetek között a kapcsolatképző tényező a helyi közelség, vagyis az egy településen működő, de különböző tevékenységű szervezetek között is aktív a kommunikáció (például Piliscsaba). A többi település szervezeteit az azonos tevékenységi terület „hozza be” a hálózatba, konkrétan a szlovák kisebbségi szervezetek kapcsolatai jelentik a települési határokat átlépő kötések.

A pilisi szervezetek projektkapcsolatainak hálózata három részből áll, amit némi települési elkülönülés és döntően alkalmi együttműködések jellemeznek. A hálózat határain kívülre mutató kapcsolatok is alkalmiak, és a településeken működő szlovák kisebbségi szervezetek közötti kapcsolatokat mutatják.

9. szociogram. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezetei közötti rendszeres kapcsolattartás – Pilisi körzet

10. szociogram. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek projektszintű együttműködései – pilisi körzet

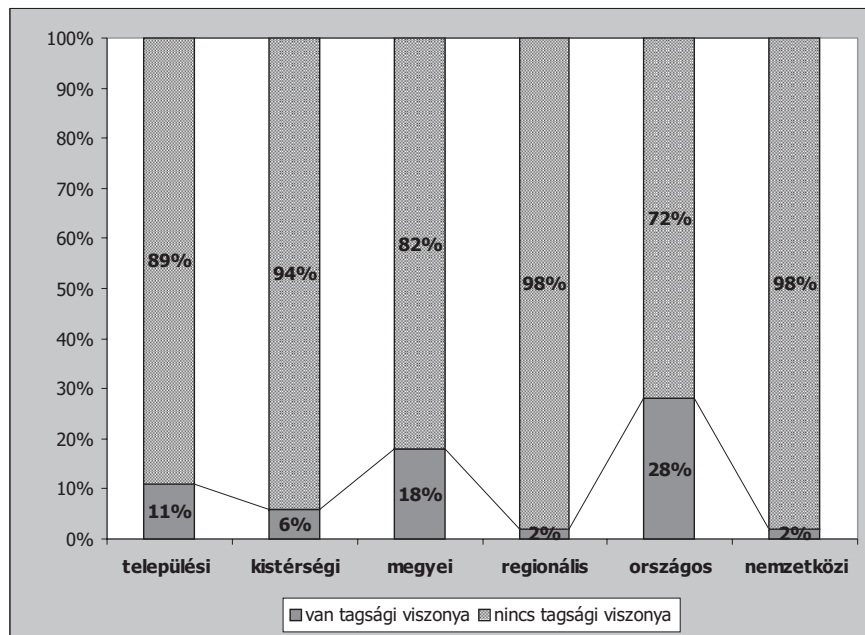

Az Eurorégió magyarországi területén a civil/nonprofit szervezetek közötti hálózatok – a kommunikáció és a projektszintű együttműködések terén – igen változatos képet mutatnak. Az elemzés alapján jól láthatóvá váltak erős és gyengébb hálózatok, valamint ezekben megjelenő központi és közvetítői szerepet betöltő szervezetek. A szervezetek ismertségére és elismertségére való rákérdezés tovább erősítette a fentebb bemutatott pozíciókat.

A magyarországi civil/nonprofit szervezetek tagsági viszonyai és külső kapcsolatai. A különböző szintű – települési, kistérségi, megyei, regionális, országos vagy akár nemzetközi – szervezetekben betöltött szervezeti tagságok egyfelől az adott szervezetek aktivitását, kapcsolati affinitását mutatják meg. Másfelől arra is utalnak, hogy milyen szintű képviseletre vagy tagsági viszonyra van lehetőségük az adott szervezeteknek. A különböző szervezeti tagságok lehetnek persze formálisak is, de sok esetben együttjárnak a szervezetek (el)ismertségével, a hivatalos vagy informális információkhoz való hozzáférés lehetőségével.

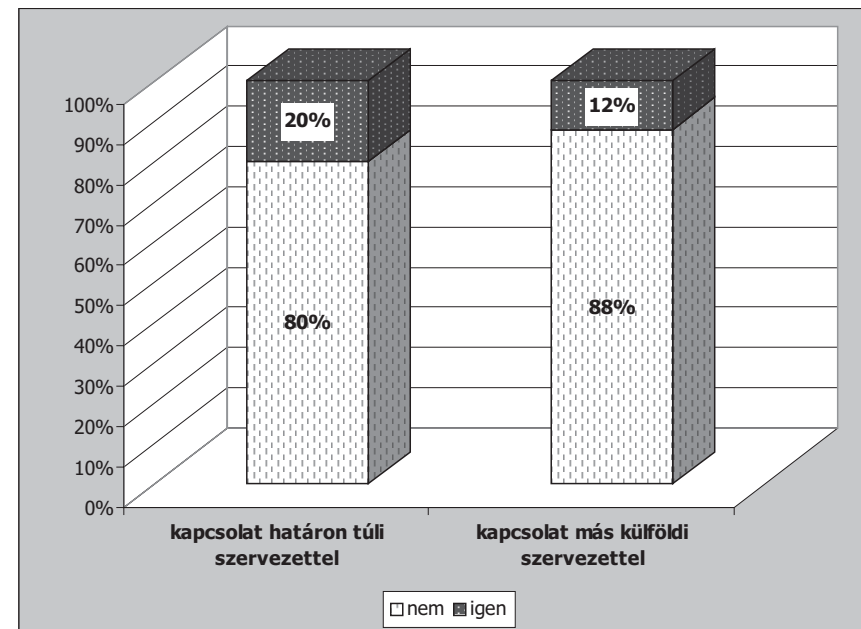
Az Eurorégió magyarországi területén működő, válaszadó civil/nonprofit szervezetek a különböző szintű szövetségekben, ernyőszervezetekben betöltött tagsági viszonyai nem mondhatók túl gyakornak. Leggyakoribbnak – a főként szakmai alapú országos és megyei – tagságokat jelölték meg a válaszadó szervezetek.

18. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek tagsági viszonyai a különböző szintű szövetségekben, ernyőszervezetekben (magyar szervezetek)

Az adatok azt mutatják, hogy hiányzik a régió területén a kistérségi és a regionális szintű együttműködések különböző szervezeti keretei – amelyek lehetnének például szakmai vagy nemzetiségi stb. szerveződések –, vagy a meglévő formák csak a valóban nagyon aktív és jó érdekérvényesítő képességgel rendelkező szervezetek számára ismertek és elérhetők. Külön kell szólni a települési szintű együttműködésekről – például Civil Fórumok, Civil Kerekasztalok –, amelyek főként a városokban, esetleg nagyközségekben működnek. A fenti táblázat adatai alapján azonban azt láthatjuk, hogy az ilyen együttműködési, érdekképviseleti fórumok még nem igazán elterjedtek az Eurorégió magyarországi területén.

19. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek kapcsolata határon túli, illetve más külföldi szervezetekkel (magyar szervezetek)

A civil/nonprofit szervezetek kapcsolatainak elemzésekor megjelentek már az Eurorégió határain túlmutató kapcsolatok is. Most azt vizsgáljuk meg, hogy – az eurorégiós kapcsolatépítés szempontjából – milyen határon túli, illetve más külföldi kapcsolatai vannak a civil/nonprofit szervezeteknek. Az eredmények – várakozásainkkal szemben – némiképp meglepően alakultak, ugyanis az Eurorégió magyarországi civil/nonprofit szervezetei közül csak 20 százalékuknak van határon túli szervezettel kapcsolata.

A részletesebb elemzések azt mutatták, hogy határon túli szervezetekkel (a legtöbbet említett muzslai Jövő 2000 Alapítvánnyal, a nánai LIMES-ANAVUM Regionális

Kulturális Társulással és a szalkai Ipolymenti Kulturális és Turisztikai Társasággal, illetve egy-két Csemadok-szervezettel) leginkább az *esztergomi szervezeteknek* vannak kapcsolataik. A magánalapítványok egyharmada, az egyesületek egynegyede és főként a kulturális és a sportszervezetek rendelkeznek határon túli kapcsolattal. Külföldi kapcsolatokat főként a német nemzetiségi és néhány esetben szlovák nemzeti-ségi szervezetek neveztek meg.

Összegzésként a következőket állapíthatjuk meg:

- Az Ister-Granum Eurórégióban működő civil/nonprofit szervezetek *többségükben kapcsolatban állnak a helyi önkormányzattal, és ez leginkább támogató, együttműködő jellegű.* Az elemzés azt mutatta, hogy amelyik szervezetnek volt kapcsolata a helyi önkormányzatokkal, az *valamilyen jellegű támogatásban is részesül, de ez – mint a bevételi források alapján láttuk – nem alakított ki függő kapcsolatot, azaz a szervezetek működését kevésbé határozzák meg az önkormányzati támogatások.* Ugyanakkor már itt meg kell előlegeznünk azt a – harmadik fejezetben feltárt – tény, hogy az önkormányzatok és a civil szervezetek között nem kielégítőek a kommunikációs kapcsolatok.

- A civil szervezetek egymás közötti kommunikációs és projektszintű együttműködései az Eurórégió területén igen változatos képet mutattak. A régió két legnagyobb városában, az Esztergomban és Dorogon működő és válaszadó civil/ nonprofit szervezetek között aktív kommunikációs hálózatok alakultak ki. Jól láthatóvá váltak a kommunikációs hálózatok központi és közvetítő szereplői. Kevésbé mondható ez el a lábatlani és a nyergesújfalui civil/nonprofit szervezetekről, míg a nagymarosi szervezetek közötti kommunikációs háló félig aktívként jellemezhető. A községi civil szervezetek kommunikációja igen zártnak és „belterjesnek” tűnt az elemzések alapján, egy-két aktív szereplővel a középpontban, amelyek mozgatják ezt a hálózatot. Külön figyelemre méltó eredménynek tartjuk a dunakanyari szervezetek kommunikációs hálózatának feltárását, amely azt mutatta, hogy az északi és a déli részen fekvő települések civil szervezetei között alig van kapcsolat.

- A rendszeres és együttműködési szerződésen alapuló projektszintű együttműködések – a válaszadó szervezetek körében – Esztergomban mutatkoztak a legjobbnak. Sajátossága az ilyen típusú hálózatnak, hogy a nagyobb, jól intézményesült és elismert tevékenységű szervezetek állnak a középpontjában. A különböző – főként tevékenység szerinti – részhalókat több híd-szereplő köti össze. Dorogon – a válaszok alapján azt mondhatjuk – egy centrális szereplő körül, szinte láncszerű kapcsolódása alakult ki a különböző tevékenységű civil szerveződéseknek. A város vonzáskörzetéhez tartozó településeken működő civil szervezeteket nem sikerült integrálni/vagy nem tudtak integrálódni, ezek szinte elszigetelt gyűrűként veszik körbe a dorogi szervezeteket. A leggyengébb projektszintű együttműködések a Nyugat-Dunamentén lehatárolt települések válaszadó civil szervezetei között voltak felrajzolhatók. Végezetül a dunakanyari települések projektszintű együttműködésére is rányomta a bélyegét az észak-déli elkülönülés.

- A vizsgált civil/nonprofit szervezetek külső kapcsolatait elemezve feltűnő volt, hogy *hiányzanak a régió területén a kistérségi és a regionális szintű együttműködések különböző szervezetei keretei* – amelyek lehetnének például szakmai vagy nemzetiségi stb. szerveződések –, vagy *a meglévő formák csak a valóban nagyon aktív és jó érdekérvényesítő képességgel rendelkező szervezetek számára ismertek és elérhetők.* A kutatás nem várt eredményének tartjuk, hogy *az Eurórégióban a – válaszadó – magyarországi civil/nonprofit szervezetek közül csak 20 százalékuknak vannak határon túli szervezettel kapcsolatai.*

Mindezek alapján úgy véljük, hogy az Eurórégió magyarországi civil/nonprofit szervezetei – kapcsolataikat tekintve – számos eredményt tudnak felmutatni, de több kihívással is küzdenek, amelyekre a régiós civil stratégia és együttműködés keretében választ kell adni.

Az első ilyen kihívásnak vagy problémának tartjuk az önkormányzatokkal való – főként kommunikációs – kapcsolatokat. Természetesen az ilyen kapcsolatok kialakításához és hatékony működtetéséhez mindig két fél kell, de úgy véljük, a civil aktivitást éppen ezen a területen lehetne a legjobban érvényesíteni. További problémának látjuk egyrészt az Eurórégió városi és községi civil/nonprofit szervezetei közötti gyenge – akár kommunikációs, akár projektszintű – kapcsolatokat. Másrészt az Eurórégió magyarországi területén igen egyenlőtlen képet mutatnak a különböző jellegű kapcsolati hálózatok: például a nyugat-dunamenti, az észak- és a dél-dunakanyari civil szervezetek között alacsony kapcsolati intenzitást sikerült regisztrálnunk. Végezetül – úgy véljük – az „eurórégiós tudat” csak a határon túli kapcsolatok intenzívebbé válásával lesz akár a civil/nonprofit szervezetek, akár a lakosság mindennapi tapasztalatává.

A szlovákiai civil/nonprofit szektor fejlődésének és jogi szabályozásának rövid összefoglalása

A következőkben az Eurorégió területén található szlovákiai magyar civil szervezetek vizsgálati eredményeit mutatjuk be. Mindezek előtt azonban szükséges áttekintenünk, mint értelmezési keretet:

- az országos trendeket, vagyis a szlovák civil/nonprofit szektor kialakulásának és fejlődésének meghatározó korszakait, amelyek bár alapvető pontokon hasonlóságokat mutatnak a magyar szektoréval, ugyanakkor megvannak – az eltérő politikai, gazdasági és társadalmi helyzetből következően – a maguk sajátos jellemzői, valamint
- a szlovákiai magyar rész-szektor etnikai színezetéből fakadó sajátosságokat, amelyek az országos trendektől való független működést jelentenek, mivel ezeknek a szervezeteknek a legalapvetőbb jellemzője, hogy magyarságuk kerül a tevékenységük (és elbírálásuk, támogatottságuk) fókuszába.

A szlovákiai civil/nonprofit szektor története szintén a rendszerváltással, illetve azt megelőző, előkészítő időszakokkal indul, akkor még csehszlovákiai keretekben. A szektor története csakúgy, mint Magyarországon, három szakaszra osztható:

1. A civil/nonprofit szektor jogi és intézményi feltételeinek a kialakítása (1989–1992)
2. A Szlovák Köztársaság létrejötte, a mečiar korszak időszaka (1993–1998)
3. Az EU-integráció időszaka, illetve a csatlakozás utáni időszak (1998–2004)

Első korszak, 1989–1992. A rendszerváltást előkészítő bársonyos forradalom után, 1990 márciusában jelent meg a civil/nonprofit szektort szabályozó első törvény a polgári társulásokról (ami a magyar egyesületi formának felel meg), illetve máig is érvényben maradtak bizonyos, korábbi származó törvények. 1992 tavaszán a nonprofit szektor képviselőinek részvételével, nemzetközi tapasztalatokra alapozva, elkészült egy törvényjavaslat az alapítványok szabályozására (SVITKOVÁ, 2004), azonban ennek elfogadására sajnálatos módon nem került sor (ennek oka először az akkori kormányváltás, majd később pedig Csehország és Szlovákia különválása volt).

Második korszak, 1993–1998. Az önálló Szlovák Köztársaság 1993. január 1-jei létrejötte a civil szektor törvényi és működési szabályozása tekintetében nem hozott különösebb változást, hiszen az már korábban is jórészt országos szinten működött.

Mind a rendszerváltást, mind a Szlovákia önállósulását követő években a civil/nonprofit szektor dinamikus fejlődésnek indult. Ugyanakkor a Mečiar-féle párt

hatalomra kerülésével – az autokratikus rendszerben – a civil szervezetek váltak a demokrácia képviselőivé és a polgári tudat építőivé. Ezen időszakban, ehhez a felvállalt szerephez több külföldi alapítvány támogatása érkezett segítségül, amelyek nem csak anyagi erőforrásaikkal, hanem képzéseikkel is segítették a civil/nonprofit szektor fejlődését.

Az állami és civil/nonprofit szektor egyértelmű szembenállása a szervezetek törvényi, működési szabályozásának szigorításában mutatkozott meg. Először az alapítványi törvényt változtatták meg, aminek következtében az addigi, laza szabályozás olyan szigorúvá vált, hogy szinte ellehetetlenítette az alapítványok működését. Ennek eredményeképpen nagyon sok szervezet, amely addig alapítványként működött, átalakult polgári társulássá. Továbbá 1996-ban megszületett a közhasznú szervezetekről és jótékonyági alapokról szóló új törvény, amely azt a kormányzati célt szolgálta, hogy a nonprofit szektort állami felügyelet alá vonják. A kialakult helyzetre válaszként a civil/nonprofit szervezetek az 1998-as választások előtt igen erőteljes módon vettek részt a választási kampányban Mečiar autokratikus hatalmának megdöntéséért, a demokratikus értékeket képviselve.

Harmadik korszak, 1998–2004. Az 1998-as kormányváltás után a legtöbb külföldi alapítvány kivonult a szlovák civil/nonprofit szféra támogatásából, mivel az új kormánnyal immár biztonságban vélték a szlovákiai demokráciát és a civil/nonprofit szervezetek jövőjét. Ugyanakkor az új kormány egy gazdasági csőd szélére juttatott országot örökölt, ezért a civil/nonprofit szektor fejlődését segítő források források – miután lejártak az utolsó külföldi támogatási programok – 2002-re szinte teljesen elapadtak, komoly válságba sodorva sok, fontos, addig jól működő szervezetet. A szlovák 1 százalékos törvény kidolgozása – amihez példaként a magyar bevezetés szolgált –, szintén a szektor lobbitévékenységének köszönhető, amit végül is 2001-ben fogadtak el, hosszú egyeztetések után. 2004-től az 1 százalékos – a magyarországihoz hasonlóan – kétszázszorosított, azonban ezzel egyidőben megszüntették a vállalati adományok után járó adókedvezményeket. Az 1 százalékos felajánlások mértéke dinamikusabban növekedett az elmúlt években (nem kis szerepe volt ebben egy módosításnak, amely szerint 2003-tól gazdasági társulások is tehetnek ilyen jellegű felajánlást). 2002 és 2004 között az 1 százalékos felajánlások összege nyolcszorosára emelkedett, ami 2004-ben 5,2 milliárd forintnak megfelelő összeget tett ki.

A szlovák nonprofit szektor fejlődésének harmadik, 1998–2002 közötti időszakában egyfelől a külföldi alapítványok kivonulásával átalakult a civil/nonprofit szektor bevételszerkezete, ami számos – főként anyagi, gazdálkodási – nehézség elé állította a szervezeteket. Másfelől oldódott a szektor centralizáltsága, a nagy alapítványi központok mellett egyre inkább szerephez jutottak a vidéki szervezetek is.

A közéleti nyomás enyhülése és Szlovákia európai uniós csatlakozása következtében részben átalakult a civil/nonprofit szervezetek tevékenységi köre is. Olyan új tevékenységi területek kerültek előtérbe, mint például: a roma felzárkóztató programok, a vidékfejlesztés, amelyek egyben új, önkormányzati, vállalati és más szervezetekkel való együttműködések kialakítására is ösztönözték a nonprofit szervezeteket.

2004-ben Szlovákiában 24 126 nonprofit szervezetet tartottak számon, ami az 1998-as szám duplája, ezek 94(!) százaléka volt polgári társulás, és a szervezeteknek csupán egy százaléka működött alapítványi formában (ez a szervezeti megoszlás az 1996-os törvényi szigorítások hatásainak tudható be).

A szlovák nonprofit szektor elmúlt tizenöt éves történetét összefoglalva egyrészt megállapítható, hogy a szlovák civil/nonprofit szektor kezdettől fogva – talán a rendszerváltás előkészítése körüli civil összefogásokból kapott lendületből fakadóan – legdominánsabb küldetése a „demokrácia óre” szerep volt. Jól mutatja ezt, hogy a nagyobb szervezetek, amikor szükséges volt, képesek voltak összefogni, és felvállalták a mindenkori kormánnyal szemben álló pozíciót, így például: az országos civil kampányok elindítása, vagy akár a politikai választásokkor való fellépésük („OK 98” kampány a 98-as választások előtt), illetve a szektor jogi szabályozásának védelmében való összefogásuk („Harmadik Szektor SOS” – az alapítványi törvénykezés szigorítása ellen). Másrészt elmondható, hogy a civil/nonprofit szervezetek működését meghatározó politikai és gazdasági helyzet általában nem volt kedvező a szervezetek számára, illetve a szektor aktív társadalmi szerepvállalásra reagálva, a mindenkori kormányzatok igyekeztek minél kevesebb teret engedni a civil/nonprofit szervezeteknek. Harmadrészt a szlovák civil/nonprofit szektor közel másfél évtizedes története – a szektor statisztikai képe alapján – azt mutatja, hogy a törvényhozás változásaira rendkívül érzékenyen reagált, és ennek következtében továbbra is kiszolgáltatott helyzetben van. A külföldről érkező – anyagi és szellemi – támogatások csökkenése és megszűnése után az önállósodás feladata vár a szektorra, amelynek iránya és kimenetele ma még nem látható egyértelműen.

A szlovákiai jogrendszer szerint alapvetően öt különböző **jogi formában** lehet létrehozni egy szervezetet, melyek nagyrészt megfeleltek a magyarországi szervezeti formáknak, de bizonyos eltéréseket is mutatnak. Ezek a következők (Tóth 2004):

- 1. Polgári társulás** – az egyesületnek megfelelő jogi forma, ez a legegyszerűbb és a legkevesebb kötelezettséggel jár, alapításához három személy szükséges.
- 2. Alapítvány** – a törvény értelmében jogi szubjektivitással rendelkező vagyon, a törvényben rögzített tevékenységi területekkel. Tevékenységi formája csak a vagyon osztása és a vagyon kezelése lehet. Egyéb tevékenységet csak a céljaival összhangban végezhet, ha azt a törvény nem zárja ki.
- 3. Közhasznú szolgáltatást nyújtó társaság** – a törvényben meghatározott kilenc közhasznú tevékenység egyikére létrehozott szervezet, a szlovákiai magyar szervezetek körében nagyon ritka.
- 4. Jótékonyági alap** – egy konkrét cél elérésére létrehozott pénzügyi alap, az alapítványéhoz hasonló működéssel.
- 5. Jogi személyek társulása** – leginkább a kistérségi társulások jellemző jogi formája.

Külön sajátossága a szlovák civil/nonprofit szektornak, hogy a magyarok által lakott területeken található szervezetek – a szektoron belül – sajátos zárványként működnek.

Mivel a kutatás nem a teljes szlovák szektor vizsgálatát érinti, hanem annak a magyarlakta területeken való megvalósulását, ezért *ki kell térnünk a szlovákiai magyar nonprofit szervezetek fejlődésének és jellegzetességeinek bemutatására* is. A szlovákiai magyar intézmények mindegyikének kivétel nélkül a *kisebbségi lét* adta meg az elsődleges jellemzőjét. Ez együttjárt azzal, hogy bármilyen tevékenységet folytattak is ezek a szervezetek, valamilyen szinten átpolitizálódtak, hiszen a „magyarság” felvállalásával a magyar kisebbség érdekeinek védelmét is automatikusan feladatuk/küldetésül kapták.

A szlovákiai magyar civil szektor *politizálódása* kétirányú folyamat volt. Egyfelől megmutatkozott ez a szlovákiai magyar politikai szervezetekre, valamint a magyarországi nagyobb támogató szervezetekre való ráhagyatkozásban és függő viszony kialakulásában/alakításában. Másfelől pedig a szlovákiai magyar politikai mozgalmak törekvésében vált érzékelhetővé, miszerint a politikai elit – a „kisebbségi komplex társadalomépítés” szellemében – megpróbálta maga alá gyűrni a kisebbségi intézményrendszer egészét, vagy ha ez nem ment, legalább annak legfontosabb szegmenseit, illetve az is tipikus jelenség volt, hogy a személyi összefonódásokon és átfedéseken keresztül saját intézményrendszert hozott létre (TÓTH, 2004).

Sajátossága még a szlovákiai magyar civil szektornak az anyaországi forrásokra való támaszkodás, amelynek következtében – részben ebből a tényből, részben a nyelvi és etnikai elkülönülésből adódóan – az egyébként dinamikus fejlődő és saját kapcsolatait kiépítő össz-szlovákiai szektoron teljesen kívül maradt, értve ez alatt a képzéseket, illetve mindazt a kapcsolati és egyéb tőkét, amihez a szlovák civil/nonprofit szektorral való kapcsolatában hozzájuthatott volna.

A rendszerváltás előtt a legjelentősebb országos szintű szlovákiai magyar szervezet a **Csemadok** volt („Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Szövetsége”), 500 települést lefedő, több mint kilencvenezer főt számláló tagságával. A rendszerváltást követően, de főképp a második Mečiar-kormány idején (1994-ben), mint minden magyar szervezettől, egyik napról a másikra megvonták tőle az állami támogatást. A Csemadok nem tudta kellő gyorsasággal és kreativitással kihasználni széles társadalmi bázisát, illetve más adottságait, és az idő múlásával kiüresedése, stagnálása volt regisztrálható. Mindezek ellenére a Csemadok sajátos szervezettípusként, statisztikailag domináns arányban ma is jelen van a szlovákiai civil/nonprofit szektorban. Háttér ad számos kisebb kulturális szerveződéseknek, és megjelenik a magyar közösség legnagyobb kulturális rendezvényeinek szervezőjeként.

A *szlovákiai magyar civil/nonprofit szervezetek nyilvántartásával* a Fórum Információs Központ foglalkozik. Az első intézményi adattár 1999–2001-ben készült, amelyet minden évben frissítenek, azonban megnehezíti a statisztika értelmezését, hogy ebben az adattárban nem csak a civil/nonprofit szervezetek szerepelnek, hanem a teljes szlovákiai magyar intézményi struktúra.

A 2001-es adattárból (KULCSÁR et al. 2002) rendelkezésünkre állnak 651 szervezet adatai, melyekből a következő általános megállapítások vonhatók le:

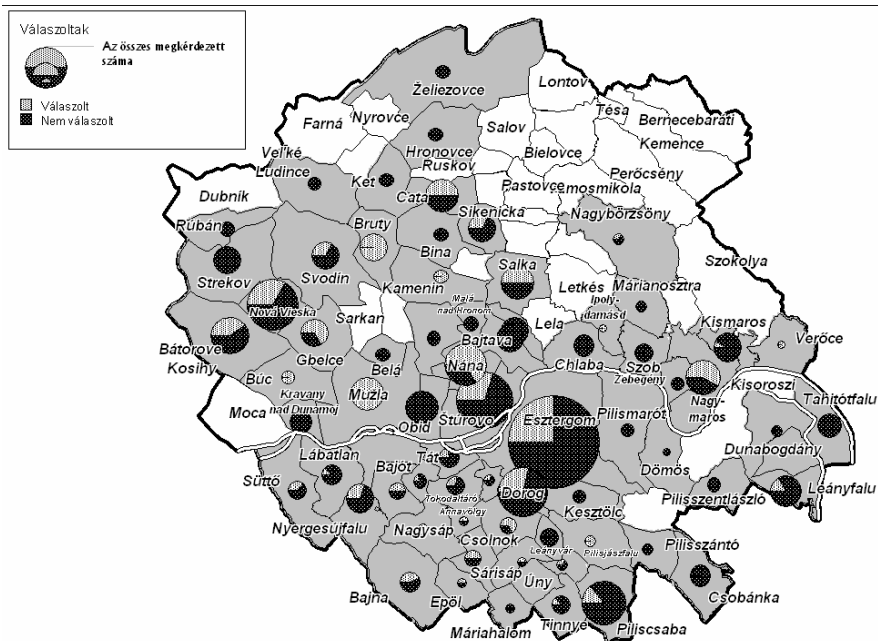
- A szlovákiai magyar civil szervezetekre még a magyarországinál is fokozottabb *kultúraorientáltság* érvényes: a szervezetek 87 százaléka kulturális területen, 13 százaléka pedig az oktatásügy területén működik.
- A *területi* eloszlásban a dunaszerdahelyi (19 százalék) és a komáromi (12 százalék) járás vezet. Az Ister-Granum Eurorégió területét érintő járások közül az érsekújvári sorrendben a harmadik (10 százalék), a lévai a negyedik (8 százalék).
- A *jogi formák* közül a leggyakoribb a polgári társulás (a szervezetek 63 százaléka), 13 százalékuk alapítványként, 9 százalék közhasznú szervezetként, 6 százalék jótékonyági alapként működött.

A szlovákiai magyar intézményrendszer tehát, amint látható, döntő többségben civil jelleget képviselő szervezetekre épül,¹¹ ami még inkább hangsúlyozza, megerősíti a szektor fontosságát a szlovákiai magyarság életében.

¹¹ Az adatbázisba bekerülnek nem bejegyzett szervezetek is.

Az Ister-Granum Eurorégió szlovákiai magyar civil szervezeteinek vizsgálata

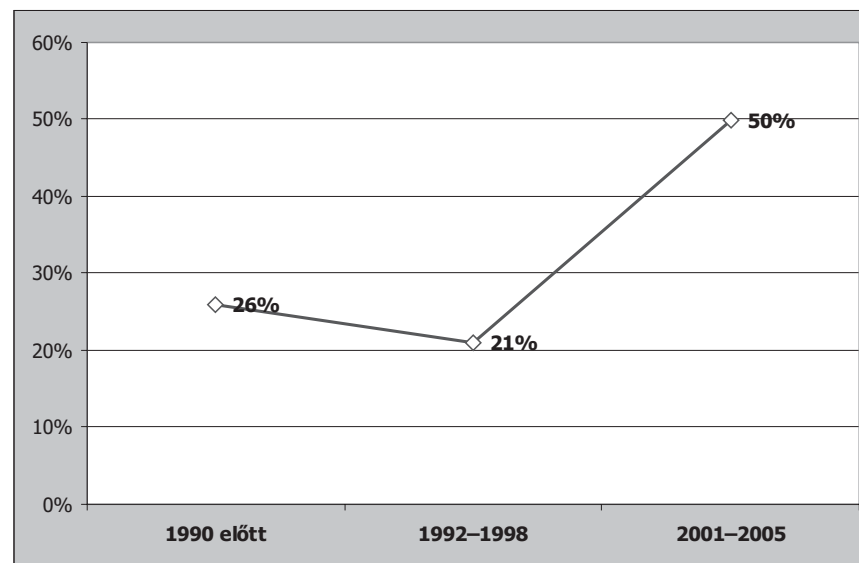
A szlovákiai magyar szervezeteknek – amelyek a Civil Katalógusban szerepeltek – kiküldött 85 kérdőívől 34 százalék, vagyis 29 érkezett vissza. Ez a visszaérkezés statisztikailag nem mondható rossznak, ugyanakkor – ha közvetve is, de – mindenképpen jelzi a ténylegesen és aktívan működő szervezetek arányát. Elemzésünkben tehát e kis számú szervezetek alapján vagyunk kénytelenek leírni az Ister-Granum Eurorégió területén található szlovákiai magyar civil szervezetek jellemzőit. Az adatok elemzésekor, ha jelzésértékűen is, de utalni fogunk a szlovák, illetve a magyar nonprofit szektor sajátosságaira is azért, hogy el tudjuk helyezni, akár csak arányaiban is, az Eurorégió területén található szlovákiai magyar civil szervezetek sajátosságait.

Az Ister-Granum Eurorégió szlovákiai magyar civil szervezeteinek általános jellemzői

A vizsgált szervezetek *alapítási év* szerinti megoszlása, ha a szlovákiai szektor történetének változásait nem is, de annak legfontosabb vízválasztó pontját megmutatja: ez pedig 1998, a Mečiar-kormány bukása, mely után felgyorsult az új szervezetek alapításának dinamikája.

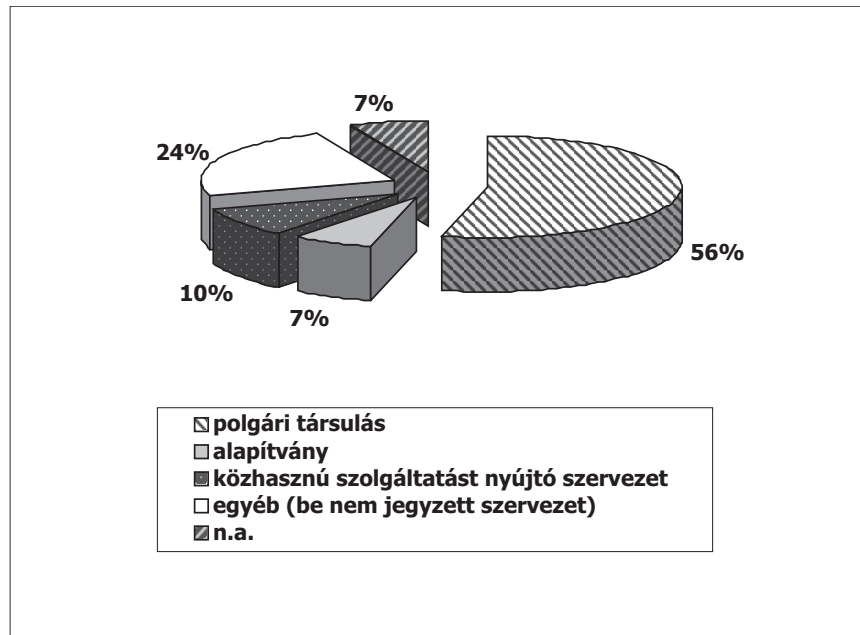
20. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek alapítási év szerinti megoszlása (szlovákiai magyar szervezetek)

Alapítók tekintetében – hasonlóan a magyarországi szervezetekhez – legnagyobb arányban (30 százalék) az olyan magánszemélyek jelentek meg, akik a szervezet céljai iránt különösen elkötelezettek vagy érintettek voltak. Ez után következnek a szervezetek 17 százalékánál az olyan magánszemélyek, akik egy terület vagy tevékenység elismert szereplői. S bár a szlovákiai jogrend nem kínál lehetőséget az önkormányzatoknak nonprofit szervezetek alakítására, két szervezetnél megjelenik az önkormányzat mint társalapító, más civil szervezet pedig csak egy válaszadónál merült föl.

A vizsgált szlovákiai magyar szervezetek *szervezettípus* szerinti megoszlása (21. ábra) szintén jól tükrözi a törvényi szabályozásról korábban írottakat, nevezetesen: az alapítványra vonatkozó rendelkezések nagymértékű szigorodása e jogi forma szinte „kihalásához” vezetett (a válaszadó szervezetek között egy alapítvány volt).

21. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek megoszlása szervezettípus szerint (szlovákiai magyar szervezetek)

A mintában a szervezetek 56 százaléka volt polgári társulás, a be nem jegyzett szervezetek aránya az összes szervezet kb. egynegyedét teszi ki (szám szerint 7 szervezet), ezen kívül szerepel még három közhasznú szolgáltatást nyújtó szervezet, mely jogi forma nem tevékenységjellemző (a három szervezet közül az egyik egy nyugdíjas-klub, a másik a testi fogyatékosok országos szervezetének alapszervezete, a harmadik pedig egy Csemadok-alapszervezet).

A tevékenységi terület szerinti megoszlás (22. ábra) az Eurorégió szlovákiai magyar civil szervezeteinek körében a várakozásoknak megfelelően alakult: magas a kulturális szervezetek aránya (56 százalék), a korábbi szlovákiai magyar civil statisztikában (KULCSÁR et al., 2002) mértnél (89 százalék) azonban alacsonyabb. A második legjelentősebb csoportot a mintában a szabadidő- és hobbiszervezetek jelentik (17 százalék), míg érdekes módon oktatási szervezetek – amelyek számaránya szlovákiai magyar viszonylatban 12 százalékot tesz ki –, a válaszadó szervezetek körében nem jelentek meg.

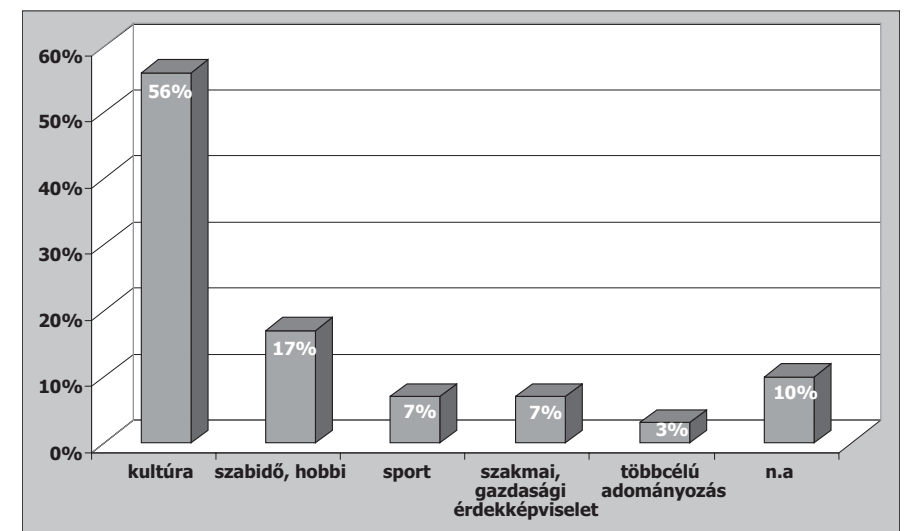
Igen egyenetlen kép tárul elénk, amennyiben a szervezetek hatóköre alapján szeretnénk jellemezni a szlovákiai magyar civil szervezetek identitását: a szervezetek több mint fele (15 települési hatókörűnek vallotta magát, ugyanakkor számottevő arányban voltak jelen regionális hatókörű szervezetek is (21 százalék) amellet, hogy több települést érintő vagy megyei hatókörű szervezet alig volt.

Ezek alapján úgy tűnik, hogy az Eurorégió területén található *szlovákiai magyar civil szervezetek között van egy többségi mag, ahol a szervezetek célkitűzéseikben megmaradnak a település határain belül. Míg a vizsgált szervezetek másik, de kisebb csoportja regionális keretekben gondolkodik, felismerve a regionális szinten való cselekvésben rejlő lehetőségeket.*

A társadalmi bázist mérő taglétszám-kategóriákról azt mondhatjuk, hogy viszonylag nagy szervezetek kerültek a mintába: a legtöbb szervezet (a minta 31 százaléka) az 50 és 100 közötti taglétszámúak közé sorolta magát. 100 főnél nagyobb tagsága négy szervezetnek volt (ezek közül három kulturális területen dolgozik), a másik két, alacsonyabb létszámú kategóriába egyaránt hat-hat szervezet került.

Az önkéntesek foglalkoztatása a válaszadó szlovákiai magyar civil szervezetek körében kevésbé bizonyult elterjedtnek, mint a magyarországi szervezetek esetében (a válaszadók közül 11 szervezet (38 százaléka) mondta, hogy foglalkoztatott az elmúlt három évben önkénteseket).¹² Az önkéntes foglalkoztatás mértéke nem változott a vizsgált évek során, rendszeresen a szervezetek 14 százaléka, alkalmilag 20 százaléka foglalkoztatott önkénteseket. Az időszakos (például évszakhoz kötődő) önkéntes fog-

22. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek tevékenységtípus szerinti megoszlása (szlovákiai magyar szervezetek)

¹² Bár ezt az eredményt befolyásolhatja némileg a fogalomhasználat értelmezése is: az önkéntes foglalkoztatással kapcsolatos tapasztalat, hogy a szervezetek gyakran többféle feladatot önkéntes munkával oldanak meg anélkül, hogy azt a tevékenységet önkéntes munkának neveznék, hiszen olyan „magától értetődő”, hogy adott személy elvégzi a feladatot, hogy „fel sem tűnik”, hogy az önkéntes munka lenne. A kutatás során más szóhasználat kapcsán is fölmerült, hogy a határ két oldalán másképp értelmezik ugyanazt.

lalkoztatás nem volt jellemző a mintába került szervezetek körében. Az egyes önkéntes tevékenységek közül itt is a rendezvényeken és akciókon való segítségnyújtás volt a leggyakoribb, emellett a működtetéssel kapcsolatos önkéntes tevékenység merült még föl több szervezetnél.

A szlovákiai magyar civil/nonprofit szervezetek *társadalmi beágyazódása* – önmaguk által történő megítélés szerint – szerényebb képet mutat, ha összehasonlítjuk a magyarországi szervezetekével: többségük a közepesnél kevésbé ismertnek értékeli magát (11 válaszadó, a szervezetek 38 százaléka választotta az „elégé ismert” kategóriát). Ismertnek ugyanakkor 31 százalék (9 válaszadó) tekinti szervezete tevékenységét a saját területén, kevésbé ismertnek pedig 14 százalék (4 szervezet).

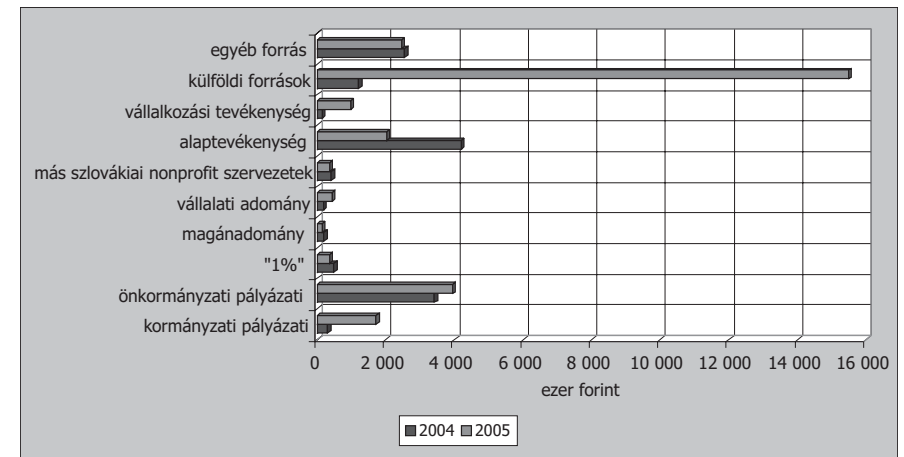
Ez a „tünet” feltehetőleg a regionális, illetve az általában vett szlovákiai magyar szervezeti kommunikáció hiányosságainak tudható be, hiszen ha belegondolunk, a terület *etnikai sajátosságaiból fakadóan egy „közösségibb” szektornak kellene kialakulnia, ahol a szervezetek sokkal inkább tudnak egymásról*. Amennyiben ugyanezt a szervezetek egyéni külső kommunikációja felől nézzük, akkor a szervezeti identitás-fejlődés korábbi fázisában vannak a vizsgált szlovákiai magyar civil szervezetek. Ez a kép – a majd későbbiekben bemutatandó – hálózati kapcsolatok feltárásával tisztulhat és árnyalódhat.

A szervezetek *működését meghatározó problémák* hasonlóan alakulnak a szlovákiai magyar civil szervezetek körében is: a legerőteljesebben az anyagi bázis megteremtésével, másodikként pedig a fenntartással, működtetéssel kapcsolatos gondokat jelezték a szervezetek. A legkevésbé tartották problémának a válaszadó szervezetek az állami, önkormányzati, profitorientált szervezetekkel való versenyt.

Ennek hátterében az alábbi okok állhatnak: egyrészt a szlovákiai magyar nonprofit szervezetek olyan tevékenységi területeken működnek – lásd kultúra, szabadidő –, ahol sem az állami, sem a piaci szervezetek nem jelennek meg versenytársakként. Ugyanis a civil szervezetek *olyan speciális „régéigényeket” elégítenek ki, amelyek az állami és a piaci szereplők számára nem jelentenek versenytérpet*. Másrészt, mint majd az alábbi ábra alapján is láthatjuk, a szlovákiai magyar civil szervezetek *anyagi erejüket tekintve sem kerülhettek még „versenypozícióba”*. Harmadrészt pedig ez a verseny – ellentétben a magyar szervezetekkel – *még a civil szektoron belül sem alakult ki*, mivel az Eurorégióban működő szlovákiai magyar civil szervezetek összességét egy-egy településhez kötődő, „szegény” szervezetek és néhány, régiós hatókörű, „gazdagabb” szervezet egymás mellett élése jellemzi.

Az Eurorégió szlovákiai magyar civil szervezeteinek *bevételszerkezete* igen sajátos képet mutat (23. ábra). Első látásra is szembeütő a *kormányzati támogatások alacsony* volta, noha 2005-ben a támogatás mértéke magasabb volt, mint az előző évben. Ezt a jórészt a kisebbségi létből eredő hátrányt az önkormányzatok igyekeznek némileg kompenzálni (hiszen a magyar többségű területeken általában a helyi önkormányzat is magyar többségű). Látható továbbá, hogy sem a vállalati, sem pedig a magánadományok nem számítanak jelentős bevételi forrásnak, ami utalhat az *adományozási kultúra alacsony szintjére*, de a szervezetek *adománygyűjtő tevékenységének korlátozottságára* is. Ez utóbbit támasztja alá, hogy a vizsgált szervezetek körében *igen alacsony az 1 száza-*

23. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek bevételszerkezete 2004–2005 (szlovákiai magyar szervezetek)

lékos felajánlások összege (a válaszadó szervezetek közül csak három jelölt meg ilyen bevételt). Nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy ezeknek a főként polgári társulásoknak a tagsága nem rendelkezik olyan jövedelemmel amelyből a szervezeteket támogathatná – „hiszen nincs semmi másuk, csak a szervezeteket életben tartó civil aktivitásuk” –, másrészt ebből következően nem tudták az 1 százalékos felajánlásokat sem mozgósítani, ugyanis azt csak adózott jövedelem után lehet megtenni.

A külföldi források bevétel kategóriájában megjelenő óriási ugrás, amely első ránézésre valami furcsa tréfának tűnhet, nem más, mint egy szervezet nagyobb külföldi bevétele, amely valószínűleg egyszeri támogatás volt Magyarországról. A szervezet, amely ezt a nagy bevételt a magáénak tudhatja, a régió szlovákiai részének adományozó alapítványa. Ez az eset is azt mutatja, hogy a mennyire érzékeny a civil szervezetek bevételi struktúrája, hiszen egy ilyen rendkívüli bevétel (a többi kisebb változással kiegészülve) megkétszerezte a 2005-ös év bevételeinek nagyságát az előző évhez képest.

Mindezen alacsony bevételek és a szűk bevételi struktúra ellenére az Eurorégióban található szlovákiai magyar civil szervezetek jóval optimistábban – *több mint 60 százalékuk fejlődőnek – ítélte meg szervezete gazdasági lehetőségeit*.

Összegezve, a vizsgált szervezetek sajátosságai alapján a következőket állapíthatjuk meg az Eurorégió szlovákiai magyar civil szervezeteiről:

- Többségük olyan polgári társulás vagy nem bejegyzett szervezet, amely főként kulturális, illetve sport-, szabadidő- és hobbitévékenységeket lát el. Adományozó alapítvány egy volt a vizsgált szervezetek között.

- A vizsgált szervezetek közel harmada széles társadalmi bázissal rendelkezik, hiszen tagságuk 50–100 fő között mozog. Ugyanakkor társadalmi beágyazódásukat – ismertségüket – a szervezetek saját megítélésük szerint közepesnek tartották.

- A szlovákiai magyar civil szervezetek többségének hatóköre egy adott településre vonatkozik, míg a vizsgált szervezetek másik, de kisebb csoportja regionális kerekben gondolkodik, felismerve a regionális szinten való cselekvésben rejlő lehetőségeket.

- Önkénteseket – rendszeresen vagy alkalmilag – a szervezetek alig egynegyede foglalkoztatott az elmúlt három évben. Az egyes önkéntes tevékenységek közül a rendezvényeken és akciókon való segítségnyújtás volt a leggyakoribb, emellett a működtetéssel kapcsolatos önkéntes tevékenység merült még föl több szervezetnél.

- Az Eurorégió szlovákiai magyar civil szervezeteinek jelentősebb bevételi forrásait az önkormányzati támogatások és a tagdíjak, a pályázati bevételek és az esetleges anyaországi támogatások jelentik. Figyelemre méltó, hogy a válaszadó szervezetek szinte minimális volt a magán vagy vállalati adományokból, illetve az 1 százalékos felajánlásokból származó bevételük. Mindezek ellenére a szervezetek közel kétharmada fejlődőnek ítélte működésük gazdasági lehetőségeit.

- Az alacsony bevételekből és szűk bevételszerkezetből következően a szervezetek működését meghatározó két fő probléma az anyagi bázis megteremtésével, valamint a fenntartással, működtetéssel volt kapcsolatos.

Mindezek alapján úgy véljük: az Eurorégióban a szlovákiai civil szervezetek jövőbeni fejlesztését három fő területen érdemes és szükséges megkezdni:

- Noha e szervezetek széles társadalmi bázissal rendelkeznek, szükséges lenne nagyobb figyelmet szentelni arra, hogy növelni tudják társadalmi beágyazódásukat. Ennek egyik módja, hogy *fórumot és lehetőséget kapjanak – legfőképpen helyi, de régiós szinten is –, hogy szervezetük tevékenységét széles körben ismertté tegyék*, például különböző „Civil Napok”, híradások, akciók alkalmával. Javítani kellene a szervezetek egymás közti kommunikációját, ami – különösen a települési szintű szervezetek esetében – oldaná elszigeteltségüket.

- A fentiekhez kapcsolódóan adomány- és 1%-os támogatásokat gyűjtő tréningek, tanfolyamok indításával a szervezetek egyfelől növelhetnék bevételeiket, másfelől bevételi forrásaik tekintetében több lábra állhatnának, és kevésbé függne működésük az önkormányzati támogatásoktól.

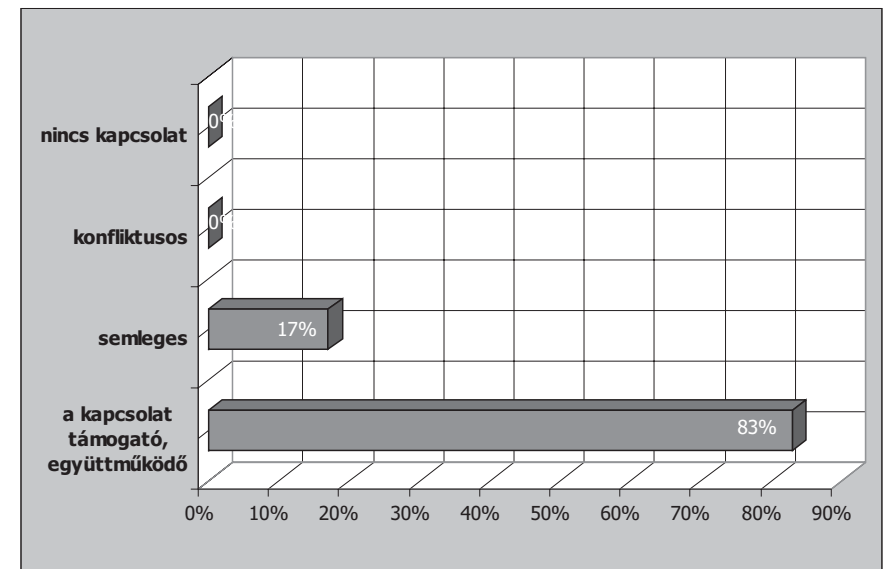
- Végezetül nagyobb figyelmet kellene szentelni az önkéntes munka értékelésének, mozgósításának. *Az önkénteseket foglalkoztatni kívánó és már önkénteseket foglalkoztató szervezetek, illetve önkénteseik számára tanfolyamokat, képzéseket kellene szervezni*, akár több szervezet összefogásával települési vagy régiós szinten. Az önkéntes munka nem csak a szervezetek működését, tevékenységét segítő forrás, hanem hozzájárul a szervezetek társadalmi beágyazódásának, elismertségének növeléséhez is.

A szlovákiai magyar civil szervezetek kapcsolati jellemzői az Ister-Granum Eurorégióban

A következőkben a civil szervezetek kapcsolataival foglalkozunk. Hasonlóan a magyarországi civil/nonprofit szervezetek elemzéséhez, először itt is az önkormányzatokkal ápoltságokat, majd a civil szervezetek egymást közt kialakuló kapcsolatait, illetve tagsági viszonyait és külső kapcsolatait mutatjuk be.

A civil szervezetek önkormányzati kapcsolatai. Mint a fentiekben is láhattuk, a szlovákiai magyar civil szervezetek hiányzó állami támogatását nagyrészt az önkormányzatok kompenzálják. Ezt igazolja, hogy *a megkérdezett szervezetek 83 százaléka (24 szervezet) úgy nyilatkozott, hogy a helyi önkormányzattal kialakított kapcsolata támogató és együttműködő, 17 százalék (5 szervezet) semlegesnek ítélte, de konfliktusos kapcsolat egyetlen szervezetnél sem merült fel.*

24. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek kapcsolata a helyi önkormányzatokkal (szlovákiai magyar szervezetek)

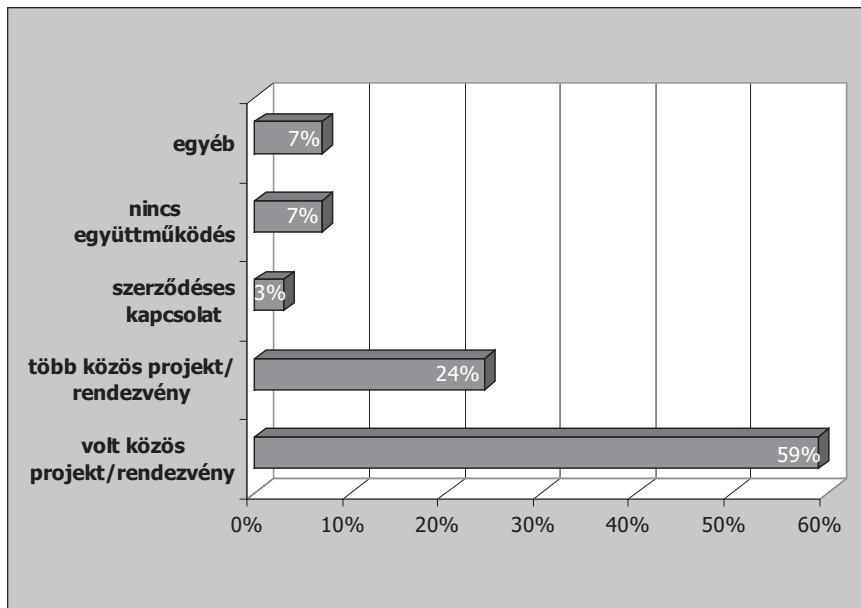

Tovább erősíti a civil szervezetek önkormányzatokhoz való kötődését, hogy a vizsgált szervezetek *több mint felének volt már közös projektje az önkormányzattal, további egynegyedének pedig több közös rendezvénye*. Ezek az együttműködések leginkább a kulturális szervezetekkel jöttek létre.

Szinte egyáltalán nem jellemző az önkormányzatok és a civil szervezetek közötti kapcsolatokra a *szereződéses feladat-átvállalás* (csak egy szervezet számolt be ilyen jellegű együttműködésről). Szlovákiában az önkormányzatok és nonprofit szervezetek együttműködésének ez a módja még nem igazán elterjedt. Ennek feltétele egyfelől az, hogy a civil szervezetek olyan feladatokat lássanak el, amelyeket az önkormányzatok kihelyezett feladatátadás keretében át tudnak adni. Másfelől a civil szervezetek rendelkezzenek olyan infrastrukturális háttérrel, illetve szakemberekkel és önkéntesekkel, ahol és akikkel ezeket az egyébként önkormányzati feladatokat el is tudják végezni. Végezetül pedig az önkormányzatok számára gazdasági és hatékonysági alternatívát jelentsen a civil szervezetekhez kiadott szolgáltatások, feladatok ellátása.

A bevételi adatoknál közölt eredményeket tovább erősíti, hogy *a támogatások jellegét vizsgálva is igen erőteljes kapcsolódás észlelhető a civil szervezetek és a helyi önkormányzatok között: a válaszadó szervezetek több mint fele részesült rendszeres anyagi támogatásban az önkormányzattól*. A szervezetek további 31 százaléka szá-

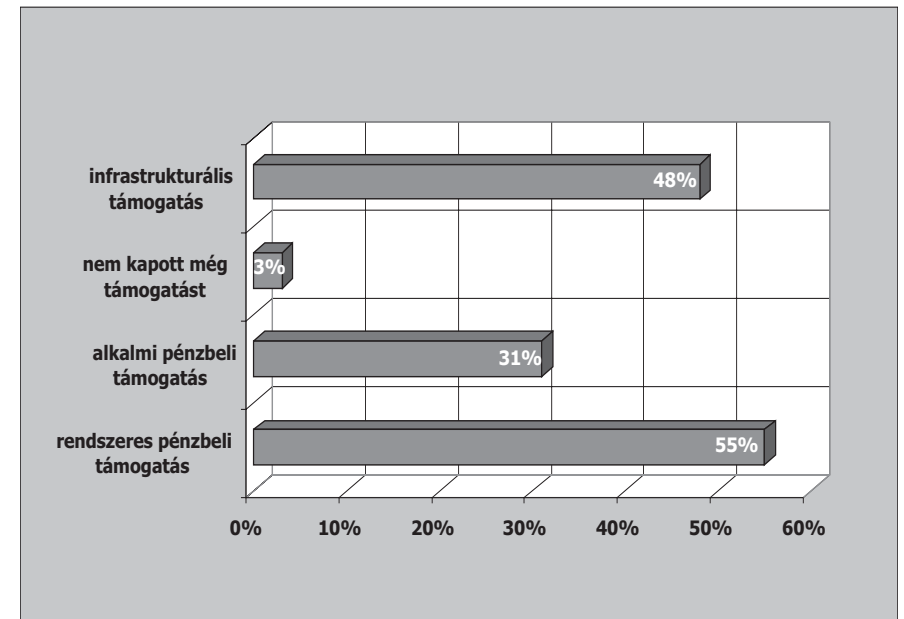
25. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezetei és a helyi önkormányzatok közötti együttműködés jellege (szlovákiai magyar szervezetek)

molt be alkalmi anyagi támogatásról, míg majdnem a felük infrastrukturális támogatásban is részesült. Csupán a szervezetek 3 százaléka nyilatkozta, hogy semmilyen támogatást nem kapott még az önkormányzattól.

Mi a magyarázata a szlovákiai magyar civil szervezetek és az önkormányzatok – a fentiekben bemutatott – igen erős kapcsolatrendszerének?

26. ábra. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezetei számára a helyi önkormányzatok felől érkező támogatás jellege (szlovákiai magyar szervezetek)

Bizonyára köszönhető mindez annak, hogy a szlovákiai részen a civil szervezetek nagyobb százaléka nem bejegyzett, vagy olyan kis bevételű, községi, kulturális vagy szabadidős szervezet, amely csekély anyagi forrásokkal rendelkezik, és sem a saját terem/iroda fenntartását, sem pedig annak bérlését nem engedheti meg magának. A kulturális szervezetek egy része a helyi művelődési központ mellett működő különböző műhelyekből, csoportokból, vagy a Csemadok csoportjaiból alakult, amelyek átalakulásuk előtt is a művelődési házakban tartották próbáikat, összejuveteleiket, tehát magától értetődő, hogy a szervezetté alakulás után is ott maradjanak.

Másfelől ezek a szervezetek nagyon fontos „identitáshordozóként”, közösségi kapocsként működnek a településeken, és az önkormányzatok elemi feladata és jól felfogott érdeke, hogy ezeket a civil szerveződések támogatassák. *Ez az egymásra utaltság ma igen fontos jellemzője a szlovákiai magyar önkormányzatok-*

nak és civil szerveződéseknek. Ugyanakkor érdemes lenne azon is elgondolkodni, hogy miként lehetne ezt a jó kapcsolatrendszert továbbra is fenntartani úgy, hogy a civil szervezetek kevésbé függjenek az önkormányzatok anyagi támogatásától. Úgy véljük: ez az egyik fontos kérdés, amire a szlovákiai magyar civil szervezeteknek az elkövetkezendő években egy régiós civil koncepciót és stratégiát kell kidolgozniuk.

A szlovákiai magyar civil szervezetek egymás közötti kapcsolatai. Ahhoz, hogy mind az Eurorégió, mind a szlovákiai magyar civil szervezetek összefogását erősítő civil koncepció és stratégia megszülethessen – hasonlóan az Eurorégió magyarországi civil/nonprofit szervezeteinek elemzéséhez –, ez esetben is világosan kell látni, hogy:

- milyen típusú (rendszeres kapcsolattartás, projektszintű és támogatói) kapcsolatok mely szereplők között jönnek létre,
- ezek az egyes kapcsolatok milyen erősségű (alkalmi, rendszeres vagy szerződéses együttműködések vagy netán kölcsönös) kötésekben realizálódnak, illetve
- kik ezeknek a különböző típusú kapcsolatoknak a központi, közvetítő és periferiális helyzetben lévő szereplői.

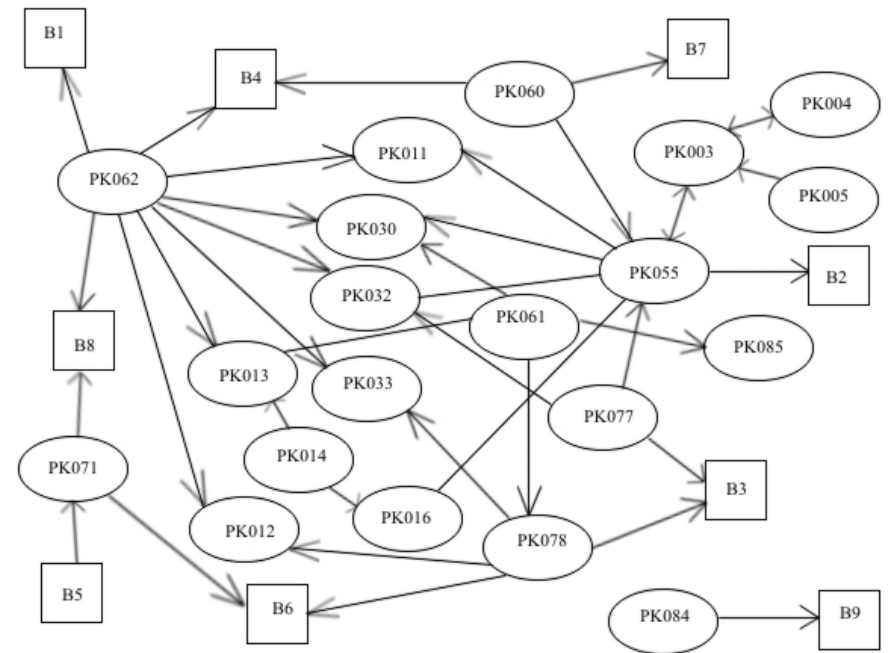
A vizsgálat során először a válaszadó szlovákiai magyar civil szervezetek közötti rendszeres kapcsolattartást, majd a projektszintű (pályázati) együttműködések és végül a támogatói kapcsolatokat térképeztük fel.

A válaszadó szlovákiai magyar civil szervezetek között – mint az alábbi ábrán is látható – a rendszeres kapcsolattartás tekintetében több szervezetsoportot lehetett azonos kötések alapján egy-egy blokkba sorolni, és a végére jól érthető, viszonylag áttekinthető kapcsolathálózatot rajzolhattunk fel (11. szociogram).

Ennek a kapcsolattartást vizsgáló hálózatnak a legszembetűnőbb különlegessége, hogy a hálózatban megjelenő szervezetek nagy része a *Jövő 2000 Alapítvány (PK055)* és a *LIMES-ANAVUM Regionális Kulturális Társulás (PK062)* szervezetek között helyezkedik el és kapcsolódik (közvetlenül vagy maximum egy-két közvetítő által mindkettőhöz). Egy ívekből összeálló hálózat képe ez, melyben kis túlzással mintha „minden szál” e két szervezet valamelyikéhez „futna be”. Ez a hálózat is – mint az esztergomi szervezeteké – jól átjárható, klikkek¹³ nélküli. Megfigyelhető azonban, hogy egy – a válaszadó szervezetek között nem szereplő – szervezet és a hozzá tartozó blokkot alkotó szervezetek a kapcsolattartási hálózat periferiális szereplőiként jelennek meg. Jellemző, hogy ez a rendszeres kapcsolattartás a szervezetek között személyes jellegű: a megnevezett 107 kapcsolatból 103 személyes volt.

¹³ Klikkek nevezik a kapcsolathálózati elemzésben a néhány szereplő között kialakuló zárt kapcsolatokat.

11. szociogram. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezetei közötti rendszeres kapcsolattartás – Párkány és környéke

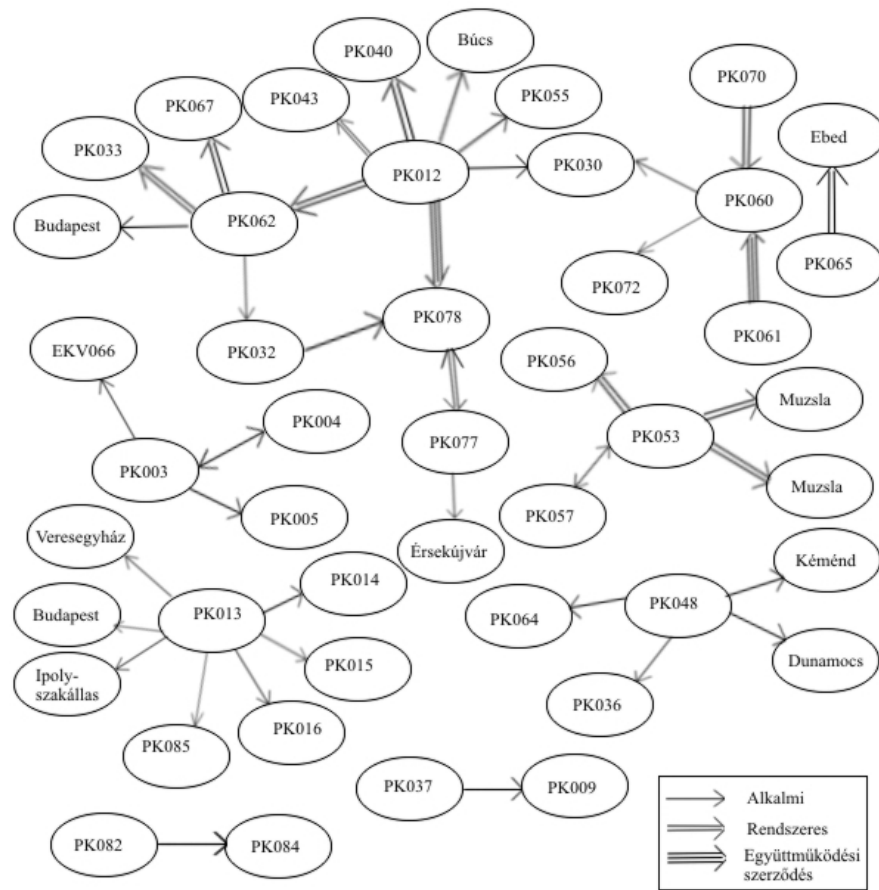
B1 blokk	PK017, PK022
B2 blokk	PK027, PK052, PK054, PK056, PK057
B3 blokk	PK073, PK079, PK080
B4 blokk	PK063, PK064, PK065
B5 blokk	PK018, PK074
B6 blokk	PK044, PK046
B7 blokk	PK070, PK072
B8 blokk	PK066, PK067
B9 blokk	PK081, PK084

Az egyes kódoknak megfelelő szervezetek listája, illetve neve a mellékletben található.

Az Eurorégió szlovákiai részén működő civil szervezetek projektszintű (pályázati) kapcsolatai igen színes képet mutatnak: megtalálhatók a hálózatban mind a települési közelségből eredő, mind pedig a tevékenységi terület mentén szerveződő, illetve mindkettőt lefedő kapcsolatok találkozásai is.

A hálózat ábrájára tekintve jól láthatóan felismerhetők egyrészt az egyes települések, mint Bart (PK003-4-5), Csata (PK013-14-15-16), Muzsla (PK053-56-57 és kifelé mutató kapcsolatként két, szintén a településen működő szervezet), Szőgyén (PK082-84). A hálózatnak egy nagyobb, meghatározó része viszont nem az azonos településeken működő szervezetekből épül fel, hanem a hasonló missziójú szervezetek alkotják a régió több településéről. Ide tartoznak a korábban legismertebbként említett vidékfejlesztési, kulturális és turisztikai szervezetek hét különböző településről, például: a két viszonylag központiak mondható szervezet, a LIMES-ANAVUM Regionális Kulturális Társulás (PK062) és a búcsi Kultúráért és Turizmusért Társulás

12. szociogram. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek projektszintű együttműködései – Párkány és környéke

(PK012), vagy a Szalkán működő Ipolymenti Kulturális és Turisztikai Társaság (PK078). A hálózat központi szereplőinek a határán jelennek meg települési elven szerveződő kapcsolatok, úgy, mint ahogy a két szalkai szervezet (PK077 kapcsolódik PK078-hoz), vagy ahogyan a nánai Csemadok-alapszervezethez (PK060) kapcsolódik a nánai Gyermek bábcsoport (PK061).

A projektszintű vagy pályázati kapcsolatok erősségét tekintve jól látható, hogy ezek alkalmi együttműködések, amelyek egyes esetekben kölcsönös jelleget öltenek, de inkább egyirányúak. A kapcsolatok mintegy harmada rendszeres együttműködési pályázati kapcsolat, illetve a projektkapcsolatok magasabb fejlettségi szintjére utaló szerződéses együttműködés – amely különböző települések (Búcs és Szalka) között jött létre – kettő található a hálózatban.

Az ilyen jellegű kapcsolathálózati kötések megléte – amit az előző ábrán is látunk – átmeneti forma lehet a projektidentitás alakulásában, hiszen azáltal, hogy egy szervezet olyan másikhoz kapcsolódik, amelynek települési határokon átívelő kapcsolatai vannak, része lesz ennek a határokon átnyúló hálózatnak, vagyis lehetősége nyílik arra, hogy ő maga is ilyen kapcsolatokat létesítsen. A hálózat külső kapcsolatai tekintetében érdemes még megemlíteni, hogy közülük négy magyarországi.

Érdekes megfigyelni továbbá a Csemadok-alapszervezetek helyét: a hálózat azon részein, amelyek kis, települési szintű magvak, mindennél a Csemadok szerepel középponti helyzetben, ahogyan tradicionális szerepéből is ered. A tevékenység alapján szerveződött hálórészben pedig két Csemadok-alapszervezet a hálózat szélén található (PK033 és PK067), a nánai alapszervezet pedig (PK060) átmeneti szereplőként van jelen – bekapcsolva a település egy másik szervezetét a projektidentitású szervezetek hálózatába. Ennek a szervezetnek a példája, úgy gondoljuk, mintaként szolgálhat arra, hogy mi lehet az út a Csemadok-alapszervezetek szerepének újradefiniálásához. Ha mindegyik, tradicionálisan települési központként működő helyi Csemadok arra törekedne, hogy együttműködési kötésekkel alakítsa ki a projektidentitású hálózati maggal, akkor ezáltal a híd szerepét vállalnák fel, és kialakítanák azokat a kapcsolatokat, amelyeken keresztül a hozzájuk kötődő kisebb szervezetek is ennek a hálózatnak a részei lehetnek, mígnem saját kapcsolataik kialakításával maguk is átlépik a projektidentitás küszöbét.

A válaszadó szlovákiai magyar civil szervezetek támogatási hálózata eltér az előzőekben ismertetett projekthálózatuktól. A legfőbb eltérés abban mutatható ki, hogy ez a hálózat centrális felépítésű, középpontjában a Jövő 2000 alapítvánnyal (PK055), amelyhez kapcsolódnak Csemadok-alapszervezetek, valamint a többször említett kulturális és turisztikai szervezetek. A középponti szerepben lévő alapítvány nemcsak pénzügyi támogatást nyújt, hanem humán tőkével (például tanácsadás) és önkéntes munkával is támogat. Ebben a hálózatban már sokkal inkább megvalósulni látszik a projektkapcsolatoknál említett lehetőség, hogy a Csemadok-alapszervezetek kapcsolják be a hálózatba a kisebb helyi szervezeteket. Ahogy az alábbi ábrán látható például a muzslai Csemadok (PK053) vagy a barti Csemadok (PK003) esetében. Ebben a hálózatban is felfedezhetők természetesen a települési kapcsolatok – Kisújfalu

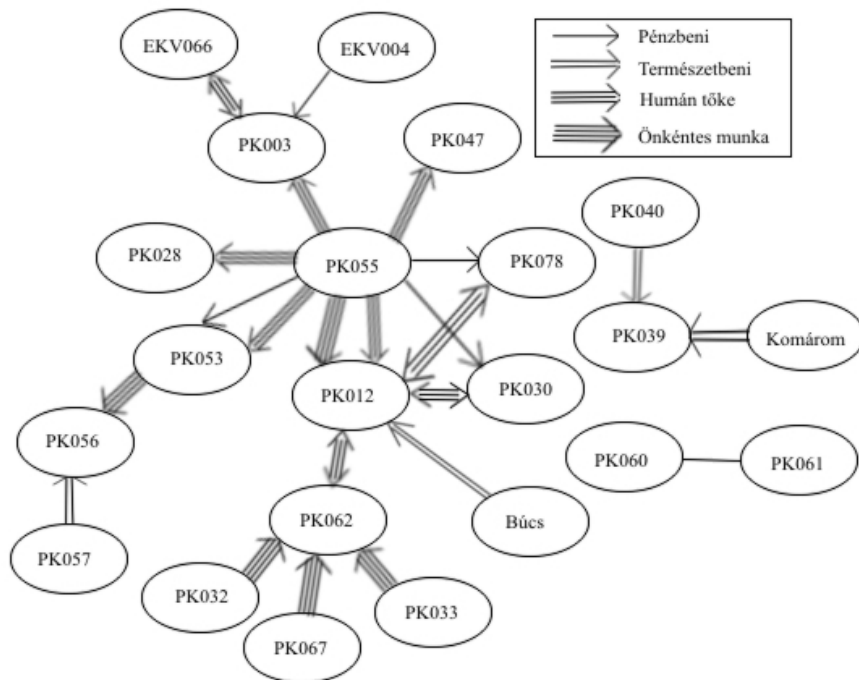
(PK039-40), Nána (PK060-61), Bart (PK003-4) vagy Muzsla (PK056-57) esetében –, de ezek egy része kapcsolódik a hálózat központjához is.

A hálózaton belül kialakult támogatói kapcsolatok legtöbbször jellege (21-ből 8) *humántőke-támogatás, körülbelül egyforma arányban van a pénzbeli támogatás és az önkéntes munka, a természetbeli adományon alapuló kapcsolat pedig igen ritka* (21-ből 2). A hálózat külső kapcsolatai között csak egy magyarországi szervezet található, a kapcsolat pedig a humán tőke kölcsönös átadásán alapul.

A legtöbb körzetben tehát egy-egy jelentősebb támogatásosztó szervezet jelenik meg. A pénzádományok mellett jelentősen – sokszor ennél nagyobb mértékben – megjelenik a humán tőkével való támogatás, míg a kölcsönös támogatási kapcsolatokban általában a nem pénzbeli adományok dominálnak. A hálózaton kívülre mutató kapcsolatokat általában a nagyobb, országos hálózati szervezetektől érkező támogatás jelenti.

Az eddigi elemzések alapján megállapíthatjuk, hogy a szlovákiai magyar civil szervezetek különböző jellegű kapcsolati hálózában jól láthatóvá váltak a hálózatok központi és közvetítő szereplői. A szervezetek ismertségére és elismertségére való rákérdezés megerősítette ezeket a fentebb vázolt pozíciókat.

13. szociogram. Az Ister-Granum Eurorégió civil/nonprofit szervezetei között fennálló támogatói kapcsolatok – Párkány és környéke

Az alábbi táblázat rangsora alapján megállapíthatjuk, hogy az ismertség elsősorban nem a tevékenységi kör függvénye, hanem minden valószínűség szerint a működési aktivitást tükrözi.

7. táblázat. A legismertebb szlovákiai magyar civil szervezetek

Párkány és környéke	Jövő 2000 Alapítvány	9	31%
	Ebei Citerazenekar	8	28%
	KORAVA - Kulturális és Vidékfejlesztési Társulás - Kara	8	28%
	Kisbojtár Gyermekek Néptáncgyűttes	8	28%
	LIMES-ANAVUM Regionális Kulturális Társulás (LARKT)	7	24%
	Csemadok Alapszervezet Párkány	7	24%
	Ipolymenti Kulturális és Turisztikai Társaság (IKTT)	7	24%

A válaszadó szlovákiai magyar civil szervezetek a legismertebb szervezetnek egy gyermek-néptáncgyűttest választottak, bizonyára tevékenységének és eredményeinek köszönhetően. *A sorban következő három másik szervezet az eddigi hálózatok kulcsszereplői közül került ki, ami úgyszintén megerősíti szerepüket és legitimitásukat a körzetben.*

8. táblázat. Az elismert szlovákiai magyar civil szervezetek

Párkány és környéke	Kisbojtár Gyermekek Néptáncgyűttes (PK071)	10	34%
	Jövő 2000 Alapítvány (PK055)	10	34%
	Ipolymenti Kulturális és Turisztikai Társaság (PK078)	8	28%
	KORAVA - Kulturális és Vidékfejlesztési Társulás (PK030)	8	28%

A szlovákiai magyar civil szervezetek tagsági viszonyai és külső kapcsolatai. A különböző szintű – települési, kistérségi, megyei, regionális, országos vagy akár nemzetközi – szervezetekben betöltött szervezeti tagságok egyfelől az adott szervezetek aktivitását, kapcsolati affinitását mutatják meg. Másfelől arra is utalnak, hogy milyen szintű képviseletre vagy tagsági viszonyra van lehetőségük az adott szervezeteknek. A különböző szervezeti tagságok lehetnek persze formálisak is, de sok esetben együttjárnak a szervezetek (el)ismertségével, a hivatalos vagy informális információkhoz való hozzáférés lehetőségével.

A válaszadó szlovákiai civil szervezetek egyharmada leginkább országos szintű szervezetekben képviselteti magát, egyhatoda pedig regionális szintű szövetségekben. Egy-két szervezetnek van megyei, illetve kistérségi szövetségekben tagsági viszonya (településszintű szövetségre nem találtunk példát). *Mindezek azt mutatják, hogy a kapcsolati affinitás – a különböző szintű tagsági viszonyok alapján – csak a közepes és nagyobb szervezetek sajátja a szlovákiai magyar civil szervezetek körében.*

A vizsgálat egyik nem várt eredményének tartjuk, hogy *a válaszadó szervezetek 86 százalékának nincs kapcsolata határon túli – magyar – szervezetekkel.* A kutatás kezdetén azt feltételeztük, hogy ezek a kapcsolati kötődések éppen a szlovákiai civil

szervezetek részéről lesznek erősebbek. Azok közül, akik igennel válaszoltak, a „határon túli szervezet” kifejezést többféleképpen értelmezték – megjelöltek erdélyi, budaiorszi szervezeteket, valamint két esztergomi szervezetet az eurorégiós hálózatból (Eurohíd Euro-Kisrégiós Fejlődést Elősegítő Alapítvány, Párkány-Esztergom Baráti Egyesület). Ugyanakkor a külföldi kapcsolatokra vonatkozó kérdésre legtöbbször magyarországi szervezeteket jelöltek meg, és akik igennel válaszoltak, azoknál kiskunlacházi, komáromi, esztergomi, vámosmikolai és csehországi kapcsolatok kerültek említésre.

A fentiekben a szlovákiai magyar civil szervezetek kapcsolatai jellemzőit három vetületben vizsgáltuk. Az eredmények közül a következőket tartjuk kiemelésre méltónak:

- A szlovákiai magyar civil szervezetek és az önkormányzatok közötti kapcsolatok döntő többségében támogató, együttműködő jellegűek. Mind az együttműködés – közös projektek –, mind a támogatás – rendszeres pénzbeli és infrastrukturális támogatás – jellege egyfelől megmutatja a civil szervezetek erős függését az önkormányzatoktól, másfelől pedig az egymásra utaltságot. Úgy véljük, ennek a paradox helyzetnek az oldására a szlovákiai civil szervezeteknek az elkövetkezendő években egy régiós civil koncepciót és stratégiát kell kidolgozniuk.

- A szlovákiai magyar civil szervezetek között igen eltérően strukturálódtak a rendszeres kapcsolattartás, a projektszintű együttműködés és a támogatói kapcsolatok hálózatai. A civil szervezetek közötti kapcsolattartás hálózatában két nagyobb szervezet köré csoportosultak a válaszadó szervezetek, egy ívekből összeálló hálózat képében. A projektszintű kapcsolatok hálózatában egyfelől a települési közelség, másfelől a tevékenységi terület mentén való szerveződés, illetve némely esetben mindkét jelleg érvényesült, míg a támogatási hálózat centrális felépítésű volt, középpontjában a régió legnagyobb adományozó alapítványával. A vizsgálat egyik fontos eredményének tartjuk, hogy – különösen a projektszintű kapcsolatok terén – megmutathatóvá vált a Csemadok-alapszervezetek lehetséges jövőbeni szerepének egyik alternatívája: az a fajta hídszerep, ami által kialakítanak azokat a kapcsolatokat, amelyeken keresztül a hozzájuk kötődő kisebb szervezeteket is bevonják a hálózati kapcsolatokba, mígnem saját kapcsolataik kialakításával maguk is átlépnek a projektidentitás küszöbét.

- Mind tagsági viszonyaik, mind külső kapcsolataik terén a szlovákiai magyar civil szervezetek rendkívül zártnak mutatkoztak. A kutatás egyik meglepő eredményének tartjuk, hogy a szlovákiai magyar civil szervezetek 85 százalékának nincs határon túli – magyar – kapcsolata. Az eurorégiós együttműködés és a civil stratégia egyik legfontosabb kihívása a kapcsolatok építése azért, hogy a határ két oldalán lévő szervezetek minél sokoldalúbb és intenzívebb együttműködések hozzanak létre, illetve a kapcsolatok széles hálózata alakuljon ki.

Civil Parlament az Ister-Granum Eurorégióban?

Az Ister-Granum Eurorégió előzményének a 2000 májusában az esztergomi és a párkányi önkormányzatok, majd az akkor már működő két kistérségi társulás, az *Esztergom-Nyergesújfalu Kistérségi Területfejlesztési Társulás* és a *Južný Región* (Déli Régió) által megkötött együttműködési megállapodások tekinthetők. Ezek szervezeti kerete a kilencfős, negyedévente ülésező Konzultatív Tanács. Az *Ister-Granum elnevezést* a két együttműködő kistérségi társulás 2001 májusában vette fel, utalva a kapcsolatok, az összetartozás eredeti voltára. A kisrégióhoz 42 település csatlakozott, területe megközelítőleg 1000 km², lakóinak száma megközelíti a 120 ezret.

Az Európai Unió egyik önmeghatározása szerint a régiók Európájának tekinti magát, ezért kiemelt jelentőséget tulajdonít a határokon átnyúló regionális összefogásoknak. A regionális összefogás azonban az Európai Unió deklarációja szerint nem csak a régiókat irányító testületek együttműködését kell, hogy jelentse, hanem a szélesebben értelmezett civil társadalomét is. *Az Európai Unió kifejezetten szorgalmazza az állami, önkormányzati szervezetek és a civil szervezetek összefogásán alapuló regionális szövetségek működését.* Ebből az elgondolásból kiindulva 2002-ben született meg az a javaslat, hogy létre kellene hozni egy Eurorégiós Civil Parlamentet, amely képviseli a *Konzultatív Tanács* meghívott tagjaként az Eurorégióban található civil szervezetek véleményét, javaslatait és érdekeit. Különösen hangsúlyosan merült fel ez abban az időszakban, hiszen Magyarország és Szlovákia európai uniós csatlakozási tárgyalásai ekkorra váltak intenzívebbé. A cél az volt, hogy a két ország csatlakozására kiépüljön egy jól működő eurorégiós intézményrendszer, amelyben a civil szervezetek is aktívan képviseltetik magukat.

2003-ban a „Hidak a határon” konferenciához kapcsolódva került sor az Eurorégiós Civil Parlament alakuló ülésére 50 szervezet részvételével. Ezt követte a 2003. októberi találkozó, ahol a résztvevők elhatározták a Civil Parlament önálló jogi személyként való bejegyeztetését. Noha több sikertelen bejegyeztetési kísérlet után a Civil Parlament ügye elhalt, a régió civil szervezetei számára számos program (az évenkénti Civil Börze Párkányban, vagy az Eurohíd Alapítvány kapacitásfejlesztő és pályázati tréningje) kínálkozott a találkozásra és az együttműködésre.

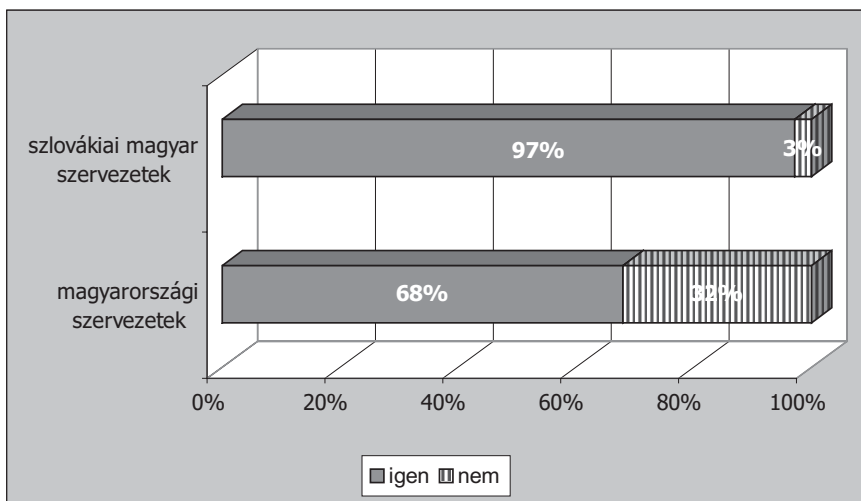
Mindezek után szinte magától értődően merült fel, hogy a kutatás során „leteszteljük” az Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek körében egy Civil Parlament (újbóli) létrehozásának lehetséges igényét, a szervezetek megítélése szerinti céljait és várt előnyeit.

Ahhoz, hogy ezeket a kérdéseket meg tudjuk válaszolni, először – úgy véltük – azt kell megvizsgálni, hogy az Eurorégió vizsgált civil/nonprofit szervezeteinek van-e régiós „tudata”, azaz egyáltalán birtokában vannak-e annak az információnak, hogy településük az Ister-Granum Eurorégió tagja (27. ábra).

Az adatok azt mutatják, hogy míg a szlovákiai magyar civil szervezetek döntő többsége, addig a magyarországi civil/nonprofit szervezeteknek csak valamivel több mint kétharmada van tisztában azzal, hogy települése az Eurorégió tagja. A magyarországi civil/nonprofit szervezetek válaszainak részletesebb elemzése arra utal, hogy a „régión tudat” igen egyenetlenül „terült szét” a civil/nonprofit szervezetek körében. Úgy tűnik, mintha az Eurorégió főként az esztergomi és a határon túli magyar civil szervezetek ügye lenne. Ennek oka vélhetően a szervezetek alulinformáltsága, másfelől pedig az önkormányzatok és a civil szervezetek közötti gyenge információs kapcsolat. Jelezheti azonban azt is, hogy az eurorégiós együttműködés a résztvevő önkormányzatok „belügye” maradt, vagy éppen azt, hogy az együttműködés formális, és még kevés olyan tartalmi vonatkozása van, ami közvetlenül érintené mind a civil szervezeteket, mind a régióban élő lakosságot.

Településtípusonként az Eurorégió más városaiban (Lábatlan, Dorog, Nyergesújfalú, Nagymaros) működő civil szervezetek körében mutatkozik alacsonyabbnak a „régión tudat”. A régiós körzetenkénti arányok pedig azt mutatják – a Pilisi körzet kivételével –, hogy minél távolabbra haladunk a régió központjától, egyre alacsonyabb az ott lévő civil szervezetek informáltsága. Ezek mind olyan jelzésértékű adatok, amelyekre az Eurorégiót irányító Konzultatív Tanácsnak is figyelemmel kell lennie. Erre meg-

27. ábra. „Tudja-e, hogy az Ön települése tagja az Ister-Granum Eurorégiós együttműködésnek?”

felelő alkalmak lehetnek a polgármesterek személyes konzultációi a civil szervezetek vezetőivel, illetve a közmeghallgatások, valamint a térségi sajtóban és hírlevelekben közölt információk, amelyeket például a magyarországi civil szervezetek elsődleges hírforrásokként jelöltek meg régiós ügyekben.

9. táblázat. A civil/nonprofit szervezetek eurorégiós együttműködési tagságról való információi településtípusonként és régiós körzetenként

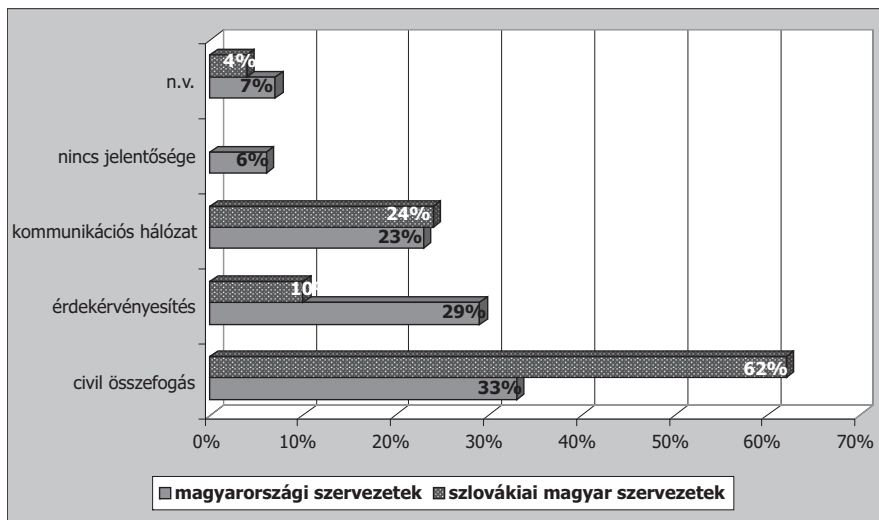
	Igen válaszok aránya	Nem válaszok aránya
Esztergom	97%	3%
a régió más városai	53%	47%
községek	59%	41%
nagyközségek	60%	40%
Dorog és vonzáskörzete	63%	37%
Nyugat-Dunamente	61%	39%
Észak-Dunakanyar	39%	61%
Dél-Dunakanyar	34%	66%
Pilisi körzet	71%	29%

A Regionális Civil Parlament jelentősége, céljai és várható előnyei a civil/nonprofit szervezetek megítélése szerint. Mint az alábbi ábra mutatja, a Duna két oldalán működő civil/nonprofit szervezetek a Regionális Civil Parlament elsődleges jelentőségét – ha más arányban is, de – abban látták, hogy az erősítene a civil összefogást, ami által a szervezetek hatékonysága is nőne. Úgy gondoljuk, az, hogy a civil összefogásnak nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a szlovákiai magyar civil szervezetek, a szektorszinten megtapasztalt élményeikből eredeztethető. Ugyanis a szlovákiai magyar civil szervezetek – mint korábban bemutattuk – konkrét eredményeit is látták már az összefogásnak, míg a magyar szervezetek ilyen tanulási folyamaton még nem mentek keresztül.

Az adatok azt mutatják, hogy a magyarországi civil/nonprofit szervezetek számára a Regionális Civil Parlament a civil összefogás mellett az érdekvégyesítés hatékonyabb eszköze is lehetne. Végezetül pedig mind a magyarországi, mind a szlovákiai magyar civil szervezetek egy kommunikációs hálózat kiépítésének lehetőségét is látják a Civil Parlament létrehozásában.

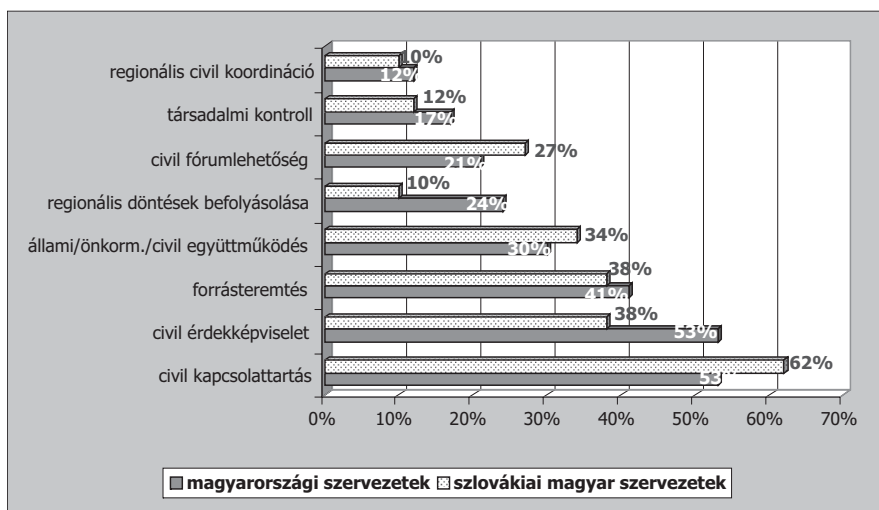
A következőkben arra kértük a megkeresett szervezeteket, hogy jelöljék meg, miben látják a Regionális Civil Parlament legfontosabb céljait. A civil/nonprofit szervezetek „magányát” mutatja, hogy a leggyakrabban említettek közül első helyre került a régió civil szervezetei közötti kapcsolattartás, mint a Regionális Civil

28. ábra. A Regionális Civil Parlament jelentősége a civil/nonprofit szervezetek megítélése szerint

Parlament létrehozásának egyik legfontosabb célja. A hálózati ábrákon már láthattuk, a régióban igen erősek a települési civil hálózatok, de viszonylag gyengék a külső kapcsolatok, csekély a különböző szövetségekben, ernyőszervezetekben való tagság. Úgy tűnik, a régió civil szervezeteinek többsége igényt tartana egy olyan szervezetre, amely ezt a *kapcsolati vákuumot* oldaná.

29. ábra. A Regionális Civil Parlament céljai a civil/nonprofit szervezetek megítélése szerint

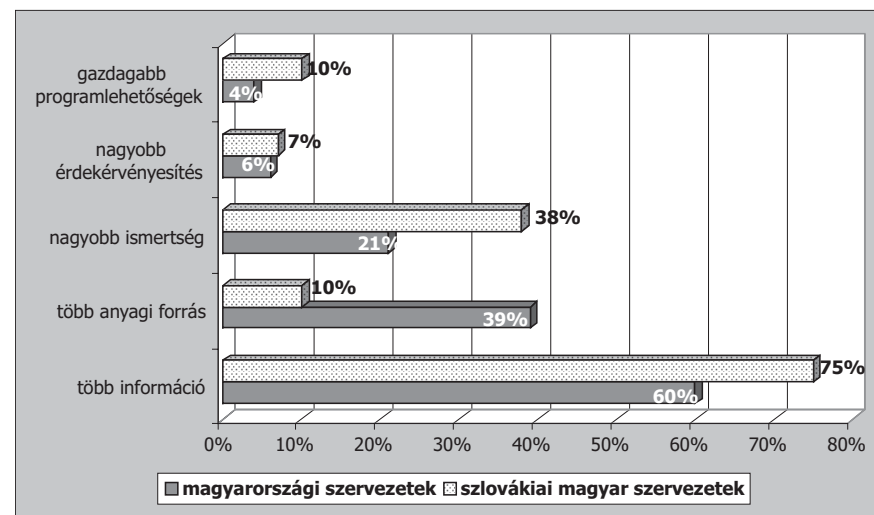

Ismételten figyelemre méltó, hogy mind a magyarországi, mind a szlovákiai magyar szervezetek a Regionális Civil Parlament második fő céljának a *régió civil szervezeteinek érdekképviselését* jelölték meg. A régió civil szervezetei körében igen erős igény van egy *kommunikációs-képviselési szervre*, mert úgy tűnik, hogy a sokat emlegetett *partnerségi elv* még nem számít bevett gyakorlatnak a településeken. A *forrásteremtés harmadik helyen* való említése egyrészt szorosan összefügg azzal, hogy mind a magyarországi, mind a szlovákiai magyar szervezetek működésük legnagyobb problémájának az anyagi bázis megteremtését tartották. Másrészt pedig a régió civil szervezeteinek többsége alacsony vagy közepes bevétellel rendelkező szervezet. Az, hogy egy Civil Parlament mennyiben tud hozzájárulni a tagok forrásteremtéséhez, majd a működés során dől el. Mindenesre biztónak tűnik, hogy a civil szervezetek között a régióban – ha különböző erősséggel is, de – vannak már kialakulóban alkalmi vagy rendszeres projektszintű együttműködések. Ezek vélhetően jó alapot adhatnak közös pályázati források elnyerésére is. Ugyanakkor azt is világosan kell látni, hogy a források megszerzése ma is nyitva áll a szervezetek előtt, de ehhez sokszor sem pályázati önjerejük, affinitásuk, tapasztalatuk, sem pedig humán erőforrásuk (szakemberek) nincs meg.

A magyarországi civil/nonprofit szervezetek 70 százaléka, míg a szlovákiai magyar civil szervezetek 86 százaléka úgy vélte, hogy szervezetének származnának *előnyei abból, ha képviseltetnék magukat egy Regionális Civil Parlamentben*.

A Civil Parlament által nyújtott, vélt szervezeti előnyök megítélésének kérdésében – mint az alábbi ábra is mutatja – *a határ két oldalán működő civil szervezetek között markáns különbségek mutatkoznak*. Ezek a különbségek elsősorban a szervezetek eltérő társadalmi, kulturális és gazdasági helyzetéből erednek. *Az információ és az is-*

30. ábra. A Regionális Civil Parlamenti tagság előnyei a civil/nonprofit szervezetek megítélése szerint

mertség igénye a szlovákiai magyar szervezetek részéről az elszigetelt etnikai helyzetből fakadhat. A magyarországi civil szervezetek ugyancsak *több információt várnának* elsősorban a Civil Parlamenttől, de az *anyagforrások mobilizálását* is várják a korábban kommunikációs-érdekképviselési fórumként meghatározott szervezettől.

Összegezve a fentieket, elsőként azt kell kiemelni, hogy az Eurorégióban működő civil/nonprofit szervezetek körében a „régión tudat” igen egyenetlenül „terült szét”. *Minnél távolabbra haladunk a régió központjától, annál alacsonyabb az ott lévő civil szervezetek informáltsága.* E téren a régió városaiban és a dunakanyari szervezetek körében legnagyobb a deficit. Ez mind a Konzultatív Tanács, mind az önkormányzatok részéről nem figyelmen kívül hagyható tény.

A megkérdezett civil szervezetek többsége az Eurorégió mindkét oldalán szükségesnek tartaná *egy elsősorban kommunikációs-érdekképviselési szerepet betöltő szervezet* – egy Regionális Civil Parlament – létrehozását, amely egyben a szervezetek *forrásteremtését* is elősegítené. Mindezek arra utalnak, hogy – a civil szervezetek szemszögéből – a sokat emlegetett *partnerségi elv* még nem számít bevett gyakorlatnak az Eurorégió településein.

Mind a magyarországi, mind a szlovákiai civil szervezetek többsége úgy ítélte meg, hogy a Civil Parlamentben való képviseletből *szervezetének is származnának előnyei.* Míg a szlovákiai magyar civil szervezetek számára ez a vélt előny *több információt és nagyobb ismertséget* jelentene, addig a magyarországi szervezetek számára a több információ mellett *több anyagi forrást* is.

Reményeink szerint a kutatás e kérdéskörének elemzése megfelelően hozzájárul ahhoz, hogy olyan Civil Parlament jöjjön létre az Ister-Granum Eurorégióban, amelynek mind jelentősége, mind céljai, és nem utolsósorban várható előnyei – a civil szervezetek széles körének megkérdezésén alapulva – világosan láthatóvá válnak.

Módszertan

A kutatás alapjául részben az Eurohid Alapítvány és a Jövő 2000 Alapítvány által 2004-ben kiadott Civil Katalógusban, részben az azóta nyilvántartott szervezetek listája szolgált. Ez összesen 496 magyar és 85 szlovákiai magyar civil szervezetet jelentett.

Az alacsony elemszám miatt 2005 novemberében minden szlovákiai magyar civil szervezetnek küldtünk ki kérdőívet, *amelyből 29 érkezett vissza (a visszaérkezési arány 34%-os volt).* Az elemzésben ennek a 29 szervezetnek a válaszai alapján írtuk le a szlovákiai magyar civil szervezetek jellemzőit.

Mivel a Civil Katalógusban a magyar civil szervezetek között számos *nem bejegyzett* szervezet szerepelt – ami a statisztikai elemzést jelentősen megnehezítette volna –, ezért első lépésben ezeket leválasztottuk az alapsokaságról. Második lépésben ezt a másodlagos adatbázist összevetettük a Központi Statisztikai Hivatal nyilvántartásával, hogy *kiszűrjünk a nem működő nonprofit szervezeteket.* Így állt elő a vizsgálat alapjául szolgáló 432 civil/nonprofit szervezetet tartalmazó minta, amely minden tagjának küldtünk ki kérdőívet 2005 novemberében, illetve pótkérdezéssel 2006 januárjában. *Összesen 108 szervezet válaszolt, ami 25%-os visszaérkezési arálynak felelt meg.* Mivel rendelkezünk a mintát alkotó 432 szervezet alapadataival (szervezeti forma, tevékenység típus, alapítási év, hatókör, közhasznúsági státusz, bevétel nagyság), ezért egy szintetikus településfejlettségi mutató bevonásával teljeskörűsítést hajtottunk végre azért, hogy az Eurorégió magyarországi területén működő civil/nonprofit szervezetek alkotta „teljes szektorról” fogalmazhassuk meg elemzésünket. Mindezek alapján az Eurorégió civil/nonprofit szervezeteinek sajátosságait e teljeskörűsített minta, míg a kapcsolati elemzéseket a 108 válaszadó válaszai alapján jellemeztük.

A mellékletben felsoroljuk az Eurorégió magyarországi területén működő, bejegyzett civil/nonprofit szervezetek listáját, amelyben a vastagon szedett nevek a válaszadó szervezeteket jelölik, a szlovákiai magyar szervezetek közül viszont csak a válaszadó szervezeteket szerepeltetjük.

Melléklet

A VIZSGÁLATBAN RÉSZTVEVŐ MAGYARORSZÁGI CIVIL SZERVEZETEK

DVK01	ANNAVÖLGY KÖRNYEZETVÉDELMEÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	ANNAVÖLGY
DVK2	ANNAVÖLGYI BÁNYÁSZ SPORTEGYESÜLET	ANNAVÖLGY
DVK3	BAJNAI BARÁTOK KÖRE EGYESÜLET	BAJNA
DVK4	BAJNAI KICK-BOX ÉS SZABADIDŐ SPORTEGYESÜLET	BAJNA
DVK5	BAJNAI SPORT ÉS IFJÚSÁGI ALAPÍTVÁNY	BAJNA
DVK6	BAJNAI TÖLGYFALEVÉL VADÁSZTÁRSASÁG	BAJNA
DVK7	FALUFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY	BAJNA
DVK8	ISKOLAI PATRÓNUS ALAPÍTVÁNY	BAJNA
DVK9	KÖZSÉGI SPORTEGYESÜLET	BAJNA
DVK10	ÖNKÉNTES TÚZOLTÓEGYESÜLET	BAJNA
DVK11	POLGÁRÓR EGYESÜLET	BAJNA
DVK12	BAJÓTI FEJLESZTÉSÉRT ALAPÍTVÁNY	BAJÓT
DVK13	BAJÓTI KULTURÁLIS ALAPÍTVÁNY	BAJÓT
DVK14	BAJÓTI MILLENNIUMI MŰVELŐDÉSI ÉS KULTURÁLIS KÖZHASZNÚ TÁRSASÁG	BAJÓT
DVK15	BAJÓTIÁK BARÁTI KÖRE	BAJÓT
DVK16	PÉLIFÖLDI ÖRÖKZÖLD EGYESÜLET	BAJÓT
DVK17	SZIKRA SPORTEGYESÜLET	BAJÓT
P001	BÖRZSÖNY PARK ALAPÍTVÁNY	CSOBÁNKA
P002	CSOBÁNKAI ÁLLATVÉDŐ ÉS ÁLLATSEGÍTŐ EGYESÜLET	CSOBÁNKA
P003	CSOBÁNKAI GYERMEKEKÉRT ALAPÍTVÁNY	CSOBÁNKA
P004	CSOBÁNKAI HORGÁSZEGYESÜLET	CSOBÁNKA
P005	EGYÜTT CSOBÁNKÁÉRT EGYESÜLET	CSOBÁNKA
P006	HAJLÉK A RÁSZORULTAKÉRT ALAPÍTVÁNY	CSOBÁNKA
P007	KÖZÉPEURÓPAI CSERKÉSZPARK ALAPÍTVÁNY	CSOBÁNKA
P008	MAGYAR EGÉSZSÉGÜGYI CONTROLLING EGYESÜLET	CSOBÁNKA
P009	MAGYARORSZÁGI NÉMETEK ÉS NEMZETISÉGEK CSOBÁNKAI SZERVEZETE	CSOBÁNKA
P010	POLGÁRÓRSÉG BŰNMEGELŐZÉSI ÉS ÖNVÉDELMI EGYESÜLET	CSOBÁNKA
P011	TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ÉS TURIZMUS EGYESÜLET	CSOBÁNKA
DVK18	A HÉT KRAJČÁR KÖZALAPÍTVÁNY	CSOLNOK
DVK19	CSOLNOKI KOLPING CSALÁD EGYESÜLET	CSOLNOK
DVK20	CSOLNOKI NÉMET NEMZETISÉGI KULTURÁLIS EGYESÜLET	CSOLNOK
DVK21	CSOLNOKI SZABADIDŐ SPORTEGYESÜLET	CSOLNOK
DVK22	KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI NÉMET ISKOLAEGYLET	CSOLNOK
DVK23	ÓVODÁS GYERMEKEINKÉRT ALAPÍTVÁNY	CSOLNOK
DVK24	DÁGI ÁLTALÁNOS ISKOLÁÉRT ALAPÍTVÁNY	DÁG
DVK25	KÖZSÉGI SPORTEGYESÜLET	DÁG
DVK26	ÖNTEVÉKENY KULTURÁLIS EGYESÜLET	DÁG
DD1	DÖMÖSÉRT ALAPÍTVÁNY	DÖMÖS
DD2	DUNABOGDÁNYI CECÍLIA KÓRUS	DUNABOGDÁNY
DD3	DUNABOGDÁNYI NÉMETEK ALAPÍTVÁNY	DUNABOGDÁNY
DD4	POLGÁRÓRSÉG - BŰNMEGELŐZÉSI ÉS ÖNVÉDELMI EGYESÜLET	DUNABOGDÁNY
DVK27	ÖNKÉNTES TÚZOLTÓEGYESÜLET	EPÖL
DVK28	POLGÁRÓR VÉDELMI SZERVEZET EPÖL	EPÖL
ED01	IPOLDAMÁSDI VÁRAK MEGMENTÉSÉÉRT ÉS RÉGIÓFEJLESZTÉSÉRT ALAPÍTVÁNY	IPOLDAMÁSD
DVK29	KESZTÖLC BARÁTI TÁRSASÁG	KESZTÖLC

DVK30	KESZTÖLC HEGYKÖZSÉG	KESZTÖLC
DVK31	KESZTÖLCI ISKOLÁÉRT ÉS DIÁKJAIÉRT ALAPÍTVÁNY	KESZTÖLC
DVK32	ÖNKÉNTES TÚZOLTÓEGYESÜLET	KESZTÖLC
DVK33	SPORTEGYESÜLET	KESZTÖLC
ED02	BOLDOGASSZONY HÁZA ALAPÍTVÁNY	KISMAROS
ED03	BÖRZSÖNYI GYERMEKVASÚTÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	KISMAROS
ED04	KISMAROSÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	KISMAROS
ED05	KISMAROSI FALUMŰZEUM ALAPÍTVÁNY	KISMAROS
ED06	KISMAROSI FALUVÉDŐ EGYLET	KISMAROS
ED07	KISMAROSI OKTATÁSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY	KISMAROS
ED08	KISMAROSI ÓVODÁS GYERMEKEKÉRT ALAPÍTVÁNY	KISMAROS
ED09	KISMAROSI TELEHÁZ ALAPÍTVÁNY	KISMAROS
ED10	MARUS HAGYOMÁNYÓRZÓ TÁNCSCSOPORT EGYESÜLET	KISMAROS
ED11	MÁTYÁSFA KÖRNYEZETVÉDŐ EGYESÜLET	KISMAROS
ED12	ÖNKÉNTES TÚZOLTÓEGYESÜLET	KISMAROS
ED13	POLGÁRÓR EGYESÜLET	KISMAROS
ED14	SZENT LÁSZLÓ IFJÚSÁGI ALAPÍTVÁNY	KISMAROS
ED15	TESTVÉR-FORRÁS EGYESÜLET	KISMAROS
ED16	TOLARENCA BARLANGKUTATÓ EGYESÜLET	KISMAROS
ED17	ÜDÜLŐTERÜLETI POLGÁRÓR EGYESÜLET	KISMAROS
DD5	KISOROSZI KÖZHASZNÚ CIVIL EGYESÜLET	KISOROSZI
NYD01	ETERNIT MŰVEK HORGÁSZEGYESÜLET	LÁBATLAN
NYD02	GERECSE TÁJVÉDŐ KULTURÁLIS HAGYOMÁNYÓRZÓ EGYESÜLET	LÁBATLAN
NYD03	GYERMEKEK A HOLNAPÉRT ALAPÍTVÁNY	LÁBATLAN
NYD04	LÁBATLAN NAGYKÖZSÉG KÖZÖSSÉGI CÉLJAIÉRT ALAPÍTVÁNY	LÁBATLAN
NYD05	LÁBATLANI CEMENTIPARI NYUGDÍJASOKÉRT ALAPÍTVÁNY	LÁBATLAN
NYD06	LÁBATLANI NAGYCSALÁDOSOK EGYESÜLETE	LÁBATLAN
NYD07	LÁBATLANI TERMÉSZETBARÁTOK EGYESÜLETE	LÁBATLAN
NYD08	POLGÁRI BŰNMEGELŐZÉSI ÉS ÖNVÉDELMI EGYESÜLET	LÁBATLAN
NYD09	STIPENDIUM OKTATÁSI ALAPÍTVÁNY	LÁBATLAN
DVK34	A LEÁNYVÁRI ISKOLÁÉRT ALAPÍTVÁNY	LEÁNYVÁR
DVK35	ALAPÍTVÁNY A LEÁNYVÁRI BETEG ÉS HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEKÉRT	LEÁNYVÁR
DVK36	LEÁNYVÁRI ÓVODÁÉRT ALAPÍTVÁNY	LEÁNYVÁR
DVK37	LEÁNYVÁRI NAGYCSALÁDOSOK EGYESÜLETE	LEÁNYVÁR
DVK38	ÖNKÉNTES TÚZOLTÓEGYESÜLET	LEÁNYVÁR
DVK39	SZENT ERZSÉBET LAKÁSOTTHON ALAPÍTVÁNY	LEÁNYVÁR
P12	DERŰ ALAPÍTVÁNY	MÁRIAHALOM
P13	KÖZSÉGI SPORTKÖR	MÁRIAHALOM
ED18	KÖZSÉGI SPORTKÖR	MÁRIANOSZTRA
ED19	MÁRIANOSZTRÁÉRT KÖZHASZNÚ EGYESÜLET	MÁRIANOSZTRA
ED20	SZABADIDŐ CLUB EGYESÜLET	MÁRIANOSZTRA
NYD10	DOROG ÉS KÖRNYÉKE KÜZDŐSPORTJÁÉRT ALAPÍTVÁNY	MOGYORÓSBÁNYA
NYD11	MOGYORÓSBÁNYÁÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	MOGYORÓSBÁNYA
NYD12	MOGYORÓSBÁNYAI BARÁTI KÖR	MOGYORÓSBÁNYA
NYD13	MOGYORÓSBÁNYAI FÜVŐSZENEKAR EGYESÜLET	MOGYORÓSBÁNYA
NYD14	SEGÍTŐKÉZ A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEKÉRT ALAPÍTVÁNY	MOGYORÓSBÁNYA
ED21	NAGYBÖRZSÖNY-SZOB ERDEI KISVASÚTÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	NAGYBÖRZSÖNY
ED22	NAGYBÖRZSÖNY KÖZBIZTONSÁGÁÉRT ALAPÍTVÁNY	NAGYBÖRZSÖNY
ED23	NAGYBÖRZSÖNY KÖZSÉGI HORGÁSZEGYESÜLET	NAGYBÖRZSÖNY
NYD15	A NAGYSÁPI ÁLTALÁNOS ISKOLA I GYERMEKEKÉRT ALAPÍTVÁNY	NAGYSÁP
NYD16	A NAGYSÁPI ÓVODÁS GYERMEKEKÉRT ALAPÍTVÁNY	NAGYSÁP
NYD17	ALAPÍTVÁNY A NAGYSÁPI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG MŰKÖDÉSÉNEK ÉS TÁRSADALMI, EGYHÁZI, KARITATÍV CÉLKITŰZÉSEINEK TÁMOGATÁSÁRA	NAGYSÁP
DVK40	PILISCSÉVÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	PILISCSÉV
DVK41	PILISCSÉVI PINCFALU EGYESÜLET	PILISCSÉV
DVK42	PILISCSÉVI SPORTEGYESÜLET	PILISCSÉV
P049	PILISJÁSZFALUÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	PILISJÁSZFALU
P050	PILISJÁSZFALUI HAGYOMÁNYÓRZÓ EGYESÜLET	PILISJÁSZFALU
P051	PILISJÁSZFALUI NYUGDÍJASOK EGYESÜLETE	PILISJÁSZFALU
DD36	EGYÜTT PILISMARÓTÉRT EGYESÜLET	PILISMARÓT
DD37	KÖZSÉGI SPORTKÖR	PILISMARÓT
DD38	NAPLEMENTE ALAPÍTVÁNY	PILISMARÓT
DD39	PILISMARÓTÉRT ALAPÍTVÁNY	PILISMARÓT
P052	PILISSZÁNTÓ SPORTEGYESÜLET	PILISSZÁNTÓ
P053	PILISSZÁNTÓÉRT EGYESÜLET	PILISSZÁNTÓ

P054	PILISSZÁNTÓI OKTATÁSÉRT ALAPÍTVÁNY	PILISSZÁNTÓ
P055	EGYÜTT SZENTLÁSZLÓÉRT KÖZHASZNÚ EGYESÜLET	PILISSZENTLÁSZLÓ
P056	MEGÚJÍTOTT ÉLET SZLOVÁK HAGYOMÁNYÓRZÓ EGYESÜLET	PILISSZENTLÁSZLÓ
P057	PILIS-DUNAKANYAR WALDORF NEVELÉSÉRT ÓVODA ÉS ISKOLA EGYESÜLET	PILISSZENTLÁSZLÓ
P058	SENVÁCLAV IFJÚSÁGI, KULTURÁLIS ÉS SPORTEGYESÜLET	PILISSZENTLÁSZLÓ
DVK43	A SÁRISÁPI GYERMEKEK JÖVŐJÉÉRT ALAPÍTVÁNY	SÁRISÁP
DVK44	SÁRISÁP-ANNAVÖLGY POLGÁRÓR EGYESÜLET	SÁRISÁP
DVK45	SÁRISÁP KÖZSÉGÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	SÁRISÁP
DVK46	SÁRISÁPI Bányász Sportegyesület	SÁRISÁP
DVK47	SÁRISÁPI KERESZTÉNY KULTURÁLIS EGYESÜLET	SÁRISÁP
DVK48	ÚTON LÉVŐK ALAPÍTVÁNY	SÁRISÁP
DNY56	ALAPÍTVÁNY A SÜTTŐI RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM RENOVÁLÁSÁÉRT	SÜTTŐ
DNY57	ÉRTETEK! ÉRTITEK? ALAPÍTVÁNY	SÜTTŐ
DNY58	ÖNKÉNTES TÚZOLTÓEGYESÜLET	SÜTTŐ
DNY59	POLGÁRÓR EGYESÜLET	SÜTTŐ
DNY60	SÜTTŐ KÖZSÉG KÖZÖSSÉGI CÉLJAIÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	SÜTTŐ
DNY61	SÜTTŐI NEMET NEMZETISÉGI ÉRDEKVÉDELMI ÉS ÉRDEKKÉPVISELETI EGYESÜLET	SÜTTŐ
DNY62	SÜTTŐI SPORT CLUB	SÜTTŐ
DNY63	SÜTTŐI TÚZOLTÓEGYESÜLET	SÜTTŐ
ED47	BÖRZSÖNY MŰZEUM BARÁTI KÖRE	SZOB
ED48	DUNAKANYAR FÜVŐSEGYSÜTTES	SZOB
ED49	DYNAMIC RALLY TEAM SPORTEGYESÜLET	SZOB
ED50	EGÉSZSÉGES ÉS MŰVELT SZOBI IFJÚSÁGÉRT ALAPÍTVÁNY	SZOB
ED51	ÖNKÉNTES TÚZOLTÓEGYESÜLET	SZOB
ED52	SZOBÉRT-SZOBIÁKÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	SZOB
ED53	SZOBI SZABADIDŐSPORT EGYESÜLET 2001	SZOB
NYD35	A TÁTI ISKOLÁÉRT KÖZHASZNÚ ALAPÍTVÁNY	TÁT
NYD36	BUSECK - MOLLN - TÁT BARÁTI TÁRSASÁG	TÁT
NYD37	C-12 POSTAGALAMBSPORT EGYESÜLET	TÁT
NYD38	DOROG-ESZTERGOM KÖRZETI RÓPLABDA SZÖVETSÉG	TÁT
NYD39	NEMZETKÖZI BAPTISTA MISSION MAGYARORSZÁGI ALAPÍTVÁNYA	TÁT
NYD40	ÖNKÉNTES TÚZOLTÓEGYESÜLET	TÁT
NYD41	TÁTI HELYTÖRTÉNETI ÉRTÉKMŰT ALAPÍTVÁNY	TÁT
NYD42	TÁTI NEMET NEMZETISÉGI FÜVŐSZENEKARI EGYESÜLET	TÁT
NYD43	VAGYONVÉDELMI EGYESÜLET	TÁT
P059	GARANCS FALUFEJLESZTŐ EGYESÜLET	TINNYE
P060	GAZDAKÖR	TINNYE
P061	KOSSUTH POLGÁRÓR EGYESÜLET	TINNYE
P062	TINNYEI HAGYOMÁNYÓRZÓ EGYESÜLET	TINNYE
P063	TINNYEI KÖZSÉGI FUTBALL CLUB	TINNYE
P064	TISZTA FORRÁS ALAPÍTVÁNY	TINNYE
P065	VIRÁG ÓVODAI ALAPÍTVÁNY	TINNYE
NYD44	EGYÜTT A GYERMEKEKÉRT ALAPÍTVÁNY	TOKOD
NYD45	HÉTFORRÁS KERESZTÉNY EGYESÜLET	TOKOD
NYD46	MÓRA FERENC ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS SZAKISKOLA TEHETSÉGES TANULÓKÉRT OKTATÁSI-NEVELÉSI ALAPÍTVÁNY	TOKOD
NYD47	SPORTEGYESÜLET	TOKOD
NYD48	SZERETETBEN NEVELŐDNI ALAPÍTVÁNY	TOKOD
NYD49	TOKOD NAGYKÖZSÉGÉRT ALAPÍTVÁNY	TOKOD
NYD50	TOKODI FALUKÖZÖSSÉGI EGYESÜLET	TOKOD
NYD51	ÉP TESTBEN ÉP LÉLEK ALAPÍTVÁNY	TOKODALTÁRO
NYD52	GÁRDONYI GÉZA ÁLTALÁNOS ISKOLA DIÁKSPORT EGYESÜLETE	TOKODALTÁRO
NYD53	KULTURÁLT ÉLET EGYESÜLET	TOKODALTÁRO
NYD54	TOKODALTÁRO I GYERMEKEK JÖVŐJÉÉRT ALAPÍTVÁNY	TOKODALTÁRO
NYD55	TOKODALTÁRO I HORGÁSZEGYESÜLET	TOKODALTÁRO
DVK49	ÚNYI POLGÁRÓR EGYESÜLET	ÚNY
ED54	NYITOTT KAPU EGYESÜLET	VERŐCE
ED55	DUNAKANYAR KULTURÁLIS ALAPÍTVÁNY	ZEBEGÉNY
ED56	SONNENBLUMEN HAGYOMÁNYÓRZÓ ALAPÍTVÁNY	ZEBEGÉNY
ED57	SZÖNYI ISTVÁN ALAPÍTVÁNY	ZEBEGÉNY
ED58	SZÖNYI ISTVÁN EMLÉKMŰZEUM BARÁTI KÖRE	ZEBEGÉNY
ED59	ZEBEGÉNY TELEHÁZ ALAPÍTVÁNY	ZEBEGÉNY
D01	BÁNYÁSZ HORGÁSZEGYESÜLET	DOROG
D02	C-4 POSTAGALAMBSPORT EGYESÜLET	DOROG
D03	DOROG TISZTASÁGÁÉRT KÖRNYEZETVÉDELMI ALAPÍTVÁNY	DOROG

D04	DOROG VÁROS BARÁTAINAK EGYESÜLETE	DOROG
D05	DOROG VÁROS ÉS KÖRNYÉKE DIÁKSPORT EGYESÜLET	DOROG
D06	DOROG VÁROS KULTURÁLIS KÖZALAPÍTVÁNYA	DOROG
D07	DOROGI BÁNYÁSZ NYUGDÍJAS ALAPÍTVÁNY	DOROG
D08	DOROGI ÉGETŐMŰ KÖRNYEZETFELJESZTŐ KÖZALAPÍTVÁNY	DOROG
D09	DOROGI ÉGETŐMŰ SPORTCLUB	DOROG
D10	DOROGI ÉRTÉKVÉDŐK EGYESÜLETE	DOROG
D11	DOROGI IPARTESTÜLET	DOROG
D12	DOROGI IPARTESTÜLET SZAKKÉPZÉSI ÉS SZOCIÁLIS ALAPÍTVÁNYA	DOROG
D13	DOROGI KÁBELTELEVÍZIÓZÁST TÁMOGATÓ EGYESÜLET	DOROG
D14	DOROGI KÉZILABDA KLUB EGYESÜLET	DOROG
D15	DOROGI KOMMUNÁLIS KÖZALAPÍTVÁNY	DOROG
D16	DOROGI KÖRNYEZETVÉDELMI EGYESÜLET	DOROG
D17	DOROGI NÉMET NEMZETISÉGI KULTURÁLIS EGYESÜLET	DOROG
D18	DOROGI NYUGDÍJAS EGYESÜLET	DOROG
D19	DOROGI SZÉNMEDENCE KULTURÁJÁÉRT ALAPÍTVÁNY	DOROG
D20	DOROGI SZÉNMEDENCE SPORTJÁÉRT ALAPÍTVÁNY	DOROG
D21	DOROGI VÁLLALKOZÓK EGYESÜLETE	DOROG
D22	DOROGIAK DOROGÉRT ALAPÍTVÁNY	DOROG
D23	DOROGVIDÉKI REFORMÁTUS ALAPÍTVÁNY	DOROG
D24	DUNAKANYAR ÉS TÉRSÉGE VÁLLALKOZÓIT TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY	DOROG
D25	EÖTVÖS ALAPÍTVÁNY A GYERMEKEKÉRT	DOROG
D26	EÖTVÖS JÓZSEF ÁLTALÁNOS ISKOLA DIÁKSPORT EGYESÜLET	DOROG
D27	ESÉLY AZ EGÉSZSÉGHEZ ALAPÍTVÁNY	DOROG
D28	FÉMSZERKEZETI DOLGOZÓK FÜGGETLEN SZAKSZERVEZETE	DOROG
D29	GYERMEKÜNK EGÉSZSÉGÉÉRT, EGÉSZSÉGESEBB JÖVŐÉRT ALAPÍTVÁNY	DOROG
D30	IFJÚ MUZSIKUSOK DOROGI ALAPÍTVÁNYA	DOROG
D31	MOZGÁSSÉRÜLTEK REGIONÁLIS EGYESÜLETE	DOROG
D32	ÖSSZEFOGÁS A GYERMEKEKÉRT ALAPÍTVÁNY	DOROG
D33	PILIS-GERECSE TÉRSÉGI VENDÉGVÁRÓK EGYESÜLETE	DOROG
D34	POLGÁRI EGYÜTTMŰKÖDÉS DOROGÉRT EGYESÜLET	DOROG
D35	PRO SCOLA NOSTRA ALAPÍTVÁNY	DOROG
D36	SPORTEGYESÜLET	DOROG
D37	SZIMBIÓZIS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ALAPÍTVÁNY	DOROG
D38	TEHETSÉG EL NEM VÉSZ KÖZMŰVELŐDÉSI - OKTATÁSI ALAPÍTVÁNY	DOROG
D39	VÁROSI NYUGDÍJAS EGYESÜLET	DOROG
D40	WENDLINGEN - DOROG BARÁTI EGYESÜLET	DOROG
D41	ZÖLD LEVELECSKE NYÍLT ALAPÍTVÁNY	DOROG
D42	ZRINYI OVISOK EGÉSZSÉGÉÉRT ALAPÍTVÁNY	DOROG
E001	ALAPÍTVÁNY A 100 ÉVES KISDEDŐVŐ TÁMOGATÁSÁRA	ESZTERGOM
E002	ALAPÍTVÁNY A PAPNEVELÉS TÁMOGATÁSÁRA ÉS AZ ESZTERGOMI ÉRSEKI SZEMINÁRIUM ÚJJÁÉPÍTÉSÉNEK SEGÍTÉSÉRE	ESZTERGOM
E003	ALKONY SZOCIÁLIS OTTHONI ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E004	ANGYALKERT ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E005	APOSZTROF KULTURÁLIS EGYESÜLET	ESZTERGOM
E007	ARANYHÍD ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E008	ARANYSÓLYOM LOVAGREND HAGYOMÁNYŐRZŐ ÉS KARITATÍV ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E009	ARANYUDVAR ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E010	ÁRPÁD-HÁZI SZENT ERZSÉBET ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E011	BALASSA BÁLINT TÁRSASÁG	ESZTERGOM
E012	BÉKE ÉS IGAZSÁG PILISSZENTLÉLEKI MODELL ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E013	BERZEVICZY GERGELY ALAPÍTVÁNY A KÖZGAZDÁSZKÉPZÉSÉRT	ESZTERGOM
E014	BOTTYÁN ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E015	BÚBÁNATVÖLGYÉRT - KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS KÖRNYEZETFELJESZTÉSI ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E016	C-6 POSTAGALAMBSPORT EGYESÜLET	ESZTERGOM
E017	CSODAORSZÁG ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E018	DOBÓ KATALIN GIMNÁZIUM DIÁKSPORT EGYESÜLETE	ESZTERGOM
E019	DOBÓ OKTATÁSI-NEVELÉSI ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E020	DR. GIANITS JÓZSEF EMLÉK ALAPÍTVÁNY A TANÍTÓKÉPZÉSÉRT	ESZTERGOM
E021	DUNAKANYAR VADÁSZTÁRSASÁG	ESZTERGOM
E022	DUNAZUG NÉPTÁNC EGYESÜLET	ESZTERGOM
E023	EGÉSZSÉGES TESTBEN EGÉSZSÉGES LÉLEK ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E024	EGÉSZSÉGÜNKÉRT - KÖZÖSSÉGBEN ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E025	EGYETEMI KATOLIKUS GIMNÁZIUMÉRT ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM

E026	EGYÜTT-ÉRTED GYERMEKREHABILITÁCIÓS ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E027	EGYÜTT ESZTERGOMÉRT EGYESÜLET	ESZTERGOM
E028	EHINGEN-ESZTERGOM TESTVÉRVÁROSI ÉS KARITATÍV EGYESÜLET	ESZTERGOM
E029	ÉLETÚT EGYESÜLET A SÉRÜLT FIATALOKÉRT	ESZTERGOM
E030	ÉRTED! ÉRTED? ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E031	ERZSÉBET SPORTEGYESÜLET	ESZTERGOM
E032	ESÉLYEGYENLŐSÉGÉRT ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E033	ESZTERGOM-KERTVÁROSÉRT ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E034	ESZTERGOM-KERTVÁROSI GAZDAKÖR	ESZTERGOM
E035	ESZTERGOM-KERTVÁROSI KÁBELTELEVÍZIÓ ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E036	ESZTERGOM-MAINTAL BARÁTI TÁRSASÁG	ESZTERGOM
E037	ESZTERGOM - DOROG MENTŐ ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E038	ESZTERGOM BARÁTAINAK EGYESÜLETE	ESZTERGOM
E039	ESZTERGOM BELVÁROSI PLÉBÁNIAEMBLEM FELJÚTÓ ÉS FENNTARTÓ ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E040	ESZTERGOM ÉS KÖRNYÉKE NYUGDÍJASOK ÉRDEKVÉDELMI, KULTURÁLIS EGYESÜLET	ESZTERGOM
E041	ESZTERGOM ÉS KÖRNYÉKE SM EGYESÜLET	ESZTERGOM
E042	ESZTERGOM KERTVÁROSI SZABADIDŐ SPORTKLUB	ESZTERGOM
E043	ESZTERGOM KOSÁRLABDA SPORTKLUB	ESZTERGOM
E044	ESZTERGOM SZENTGYÖRGYMEZŐ KERTBARÁT KÖR	ESZTERGOM
E045	ESZTERGOM VÁROS BERZEVICZY GERGELY KÖZGAZDASÁGI SZAKKÖZÉPISKOLA DIÁKSPORT EGYESÜLETE	ESZTERGOM
E046	ESZTERGOM VÁROSI DIÁKSPORTJÁÉRT EGYESÜLET	ESZTERGOM
E047	ESZTERGOM VÁROSI SZIMFONIKUS ZENEKAR ALAPÍTVÁNYA	ESZTERGOM
E048	ESZTERGOMI ATLÉTIKAI CLUB	ESZTERGOM
E049	ESZTERGOMI DIÁKTÚRA ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E050	ESZTERGOMI EGÉSZSÉGVÉDŐ ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E051	ESZTERGOMI FÉNYUGÁR OKTATÁSI ÉS NEVELÉSI ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E052	ESZTERGOMI HAJÓS EGYLET	ESZTERGOM
E053	ESZTERGOMI HEGYKÖZSÉG	ESZTERGOM
E054	ESZTERGOMI HELYI RÁDIÓS EGYESÜLET	ESZTERGOM
E055	ESZTERGOMI IPARTESTÜLET	ESZTERGOM
E056	ESZTERGOMI JÁTSZVA MEGELŐZNI KÖZALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E057	ESZTERGOMI KOLPING CSALÁD EGYESÜLET	ESZTERGOM
E058	ESZTERGOMI KÜLLŐSZAGGATÓK KERÉKPÁR EGYESÜLET	ESZTERGOM
E058	ESZTERGOMI MAGYAR-LENGYEL BARÁTI TÁRSASÁG	ESZTERGOM
E059	ESZTERGOMI MENTALHIGIÉNÉS ÉS SZOCIÁLIS EGYESÜLET	ESZTERGOM
E060	ESZTERGOMI MŰVÉSZEK CÉHE	ESZTERGOM
E061	ESZTERGOMI OTTHON SEGÍTÜNK ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E062	ESZTERGOMI PETŐFI SÁNDOR ÁLTALÁNOS ISKOLÁÉRT ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E063	ESZTERGOMI POLGÁREGYLET	ESZTERGOM
E064	ESZTERGOMI RUGBY SPORTEGYESÜLET	ESZTERGOM
E065	ESZTERGOMI SZÉCHENYI TÁRSASÁG	ESZTERGOM
E066	ESZTERGOMI SZENT JAKAB ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E067	ESZTERGOMI TANÍTÓ- ÉS ÖVÖNÖKÉPZŐ ÖREGDIÁKJAINAK EGYESÜLETE	ESZTERGOM
E067	ESZTERGOMI VÁROSSZÉPÍTŐ ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E068	ESZTERGOMI VÍZILABDA SPORT CLUB EGYESÜLET	ESZTERGOM
E118	EU-RÉGIÓS ÉS NEMZETKÖZI VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI EGYESÜLET	ESZTERGOM
E069	EUROHÍD EURO-KISREGIÓS FEJLŐDÉST ELŐSEGÍTŐ ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E070	FESZTIVÁL ESZTERGOMI ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E071	FOKRÓL-FOKRA FOGYATÉKOS GYERMEKEK NEVELÉSÉÉRT ÉS OKTATÁSÁÉRT ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E072	GÉZA FEJEDELEM ISKOLAI ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E073	HATÁRTALAN SZÍV ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E073	HÍD ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E074	I. ISTVÁN SPORTEGYESÜLET	ESZTERGOM
E075	ISKOLAI PROSPERITÁS ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E076	KERTVÁROSÉRT BARÁTI EGYESÜLET	ESZTERGOM
E076	KÖRNYEZETKULTÚRA EGYESÜLET	ESZTERGOM
E077	KÖZALAPÍTVÁNY A VÁRSZÍNHÁZI NYÁRI JÁTÉKOK TÁMOGATÁSÁRA	ESZTERGOM
E078	KÖZÉLETI SZÖVETSÉG ESZTERGOMÉRT	ESZTERGOM
E079	MALOM MŰVÉSZETI MŰHELY EGYESÜLET	ESZTERGOM
E080	METEOR TERMÉSZETBARÁT EGYESÜLET	ESZTERGOM
E081	MOCORGÓ ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E082	MONTAGH DIÁK SPORTEGYESÜLET	ESZTERGOM

E083	MOZDULAT A TÁNCMŰVÉSZETET, DIVAT- ÉS SPORTTÁNCOT TÁMOGATÓ EGYESÜLET	ESZTERGOM
E084	MOZGÁSSZERVI BETEGEKÉRT ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E085	NINCS KIFOGÁS HEGYMÁSZÓ ÉS TERMÉSZETVÉDŐ EGYESÜLET	ESZTERGOM
E086	ÖSSZEFOGÁS ESZTERGOM ÉS KÖRNYÉKE TŰZVÉDELMEÉRT ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E087	PÁRKÁNY-ESZTERGOM BARÁTI EGYESÜLET	ESZTERGOM
E088	PAX ET BONUM ESZTERGOMI FERENCES DIÁKEGYESÜLET	ESZTERGOM
E089	PLÉBÁNIA ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E090	POLGÁRÓRSÉG, ESZTERGOM-KERTVÁROS	ESZTERGOM
E091	POSTAGALAMBSPORT SZÖVETSÉG 16. SZ. TAGSZÖVETSÉGE	ESZTERGOM
E092	RELABOR EGYESÜLET	ESZTERGOM
E093	RUDNAY SÁNDOR ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E094	RUDNAY SÁNDOR KULTURÁLIS ÉS VÁROSVÉDŐ EGYESÜLET	ESZTERGOM
E095	SÉRÜLT GYERMEKEKÉRT ÉS FIATAL FELNŐTTEKÉRT ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E096	SPORT ÉS SZOCIALIZÁCIÓ ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E097	SZEMÜNK FÉNYE ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E098	SZENT ISTVÁN ALMA MATER ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E099	SZENT ISTVÁN DJJ ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E100	SZENT LÁZÁR ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E101	SZENTGYÖRGYMEZŐ KULTÚRÁJÁÉRT KÖZHASZNÚ ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E102	SZÖVETSÉG ESZTERGOMÉRT EGYESÜLET	ESZTERGOM
E103	SZÜLŐK A GYERMEKEK NEVELÉSÉÉRT ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E104	TEMESVÁRI PELBÁRT FERENCES GIMNÁZIUM SZENT MIHÁLY ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E105	TESTVÉRI SZOLGÁLAT ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E106	TOMORI PÁL ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E107	TŰCSÖK ÉS HANGYA ALAPÍTVÁNY A KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI GYERMEKEKÉRT	ESZTERGOM
E108	TŰNDÉRKERT ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E109	TŰZKERÉK ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E110	VADVIRÁGOK ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E112	VÁROSI POLGÁRÓR EGYESÜLET	ESZTERGOM
E113	VASAS HORGÁSZEGYESÜLET	ESZTERGOM
E114	VASZÁRY KOLOS BÍBOROS KÓRHÁZALAPÍTÓ EMLÉKEZETÉRE ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E115	VIA - BONA ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
E116	VITÉZ JÁNOS RÓMAI KATOLIKUS TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLA HALADÁS SPORTEGYESÜLET	ESZTERGOM
E117	VÍZISPORTTAL AZ IFJÚSÁG EGÉSZSÉGÉÉRT ALAPÍTVÁNY	ESZTERGOM
DD06	BENEFICIUM ALAPÍTVÁNY A SZÉP IDŐSKORÉRT	LEÁNYFALU
DD07	BORÓKA ÓVODA ÉS JÁTSZÓHÁZ ALAPÍTVÁNY	LEÁNYFALU
DD08	ELSŐ CSERKÉSZKERÜLETÉRT ALAPÍTVÁNY	LEÁNYFALU
DD09	ESÉLY A HAJLÉKRA - HAJLÉKTALANOKAT ÉS ELESETTEKET TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY	LEÁNYFALU
DD10	EVANTUS DIÁKSPORT KULTURÁLIS ÉS MŰVELŐDÉSI KÖZHASZNÚ EGYESÜLET	LEÁNYFALU
DD11	LEÁNYFALU ISKOLAÜGYÉÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	LEÁNYFALU
DD12	LEÁNYFALU NAGYKÖZSÉG ÉPÍTETT KÖRNYEZETÉNEK ALAKÍTÁSÁÉRT ÉS VÉDELMEÉRT KÖZHASZNÚ KÖZALAPÍTVÁNY	LEÁNYFALU
DD13	LEÁNYFALU NAGYKÖZSÉG KÖZBIZTONSÁGÁÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	LEÁNYFALU
DD14	LEÁNYFALU NAGYKÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATI KÉPVISELŐ TESTÜLET KÖZALAPÍTVÁNYA	LEÁNYFALU
DD15	LEÁNYFALU POLGÁRÓRSÉG BŰNMEGELŐZÉSI ÉS ÖNVÉDELMI EGYESÜLET	LEÁNYFALU
DD16	LEÁNYFALU NŐEGYLET EGYESÜLET	LEÁNYFALU
DD17	LEÁNYFALU REFORMÁTUS SZERETETOTTHON ALAPÍTVÁNY	LEÁNYFALU
DD18	LEÁNYFALUSI CIVIL EGYLET	LEÁNYFALU
DD19	METODIKA OKTATÁSI SEGÍTŐ EGYESÜLET	LEÁNYFALU
DD20	NAGYKÖZSÉG TŰZOLTÓEGYESÜLET	LEÁNYFALU
DD21	NAPFÉNY SZABADIDŐ SPORTEGYESÜLET	LEÁNYFALU
DD22	SZENT GELLÉRT CSALÁDSÉGÍTŐ ÉS OKTATÁSI ALAPÍTVÁNY	LEÁNYFALU
DD23	ÚJ ISKOLA ALAPÍTVÁNY LEÁNYFALU	LEÁNYFALU
ED24	A-34 POSTAGALAMBSPORT EGYESÜLET	NAGYMAROS
ED25	A DUNAKANYAR BALPARTJÁNAK KÖZBIZTONSÁGÁÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	NAGYMAROS
ED26	ALAPÍTVÁNY A NAGYMAROSI FUTBALL TÁMOGATÁSÁRA	NAGYMAROS
ED27	CÉDRUS MŰVELŐDÉSI ÉS SPORTEGYESÜLET	NAGYMAROS
ED28	DUNAKANYAR ALAPÍTVÁNY	NAGYMAROS
ED29	MISZTRÁL FESZTIVÁL ALAPÍTVÁNY	NAGYMAROS
ED30	NAGYMAROS VÁROSI POLGÁRÓR EGYESÜLET	NAGYMAROS
ED31	NAGYMAROSI DIÁKOKÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	NAGYMAROS

ED32	NAGYMAROSI FÉRFIKÓRUS ALAPÍTVÁNY	NAGYMAROS
ED33	NAGYMAROSI GYERMEKEKÉRT ALAPÍTVÁNY	NAGYMAROS
ED34	NAGYMAROSI ISKOLÁÉRT ALAPÍTVÁNY	NAGYMAROS
ED35	NAGYMAROSI KÉPZŐMŰVÉSZETI EGYESÜLET	NAGYMAROS
ED36	NAGYMAROSI KULTURÁLIS EGYESÜLET	NAGYMAROS
ED37	NAGYMAROSI MOTORCSONAK SPORTEGYESÜLET	NAGYMAROS
ED38	NAGYMAROSI ÓVODÁÉRT ALAPÍTVÁNY	NAGYMAROS
ED39	NAGYMAROSI ÖREGÉK OTTHONÁÉRT ALAPÍTVÁNY	NAGYMAROS
ED40	NAGYMAROSI SPORTEGYESÜLET	NAGYMAROS
ED41	NAGYMAROSI ŰDÜLŐ TULAJDONOSOK EGYESÜLETE	NAGYMAROS
ED42	PAX CORPORIS ALAPÍTVÁNY	NAGYMAROS
ED43	PRIM-KERT GALÉRIA ALAPÍTVÁNY	NAGYMAROS
ED44	SAN-TEAM SZABADIDŐ SPORTEGYESÜLET	NAGYMAROS
ED45	VIRÁGOS NAGYMAROSÉRT TÁRSADALMI EGYESÜLET	NAGYMAROS
ED46	VÍZVÁLASZTÓ TERMÉSZETVÉDELMI EGYESÜLET	NAGYMAROS
NYD18	BARÁTI KÖR	NYERGESÚJFALU
NYD19	CSIRIBIRI ALAPÍTVÁNY	NYERGESÚJFALU
NYD20	ÉRDEKVÉDELMI EGYESÜLET	NYERGESÚJFALU
NYD21	FIATAL KÉPZŐMŰVÉSZEKÉRT KÖZHASZNÚ ALAPÍTVÁNY	NYERGESÚJFALU
NYD22	IFJÚSÁG ÉS SPORT ALAPÍTVÁNY	NYERGESÚJFALU
NYD23	IRINYI OKTATÁST SEGÍTŐ ALAPÍTVÁNY	NYERGESÚJFALU
NYD24	MOZGÁS ÉS KULTÚRA ALAPÍTVÁNY	NYERGESÚJFALU
NYD25	NYERGESÚJFALU BARÁTI KÖRE	NYERGESÚJFALU
NYD26	NYERGESÚJFALU ÉS KÖRNYÉKE VÁLLALKOZÓK IPARTESTÜLETE	NYERGESÚJFALU
NYD27	NYERGESÚJFALU VÁROS FEJLESZTÉSÉÉRT ÉS MŰKÖDTETÉSÉÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	NYERGESÚJFALU
NYD28	NYERGESÚJFALU POLGÁRI KÖR	NYERGESÚJFALU
NYD29	NYUGDÍJAS BARÁTSÁG KÖR	NYERGESÚJFALU
NYD30	POLGÁRI BŰNMEGELŐZÉSI ÉS ÖNVÉDELMI EGYESÜLET	NYERGESÚJFALU
NYD31	SEGÍTŐ-TÁRS ALAPÍTVÁNY	NYERGESÚJFALU
NYD32	SZAMARITÁNUS ALAPÍTVÁNY	NYERGESÚJFALU
NYD33	SZÓSZ ALAPÍTVÁNY	NYERGESÚJFALU
NYD34	ZOLTÉK NYERGESÚJFALU SPORTEGYESÜLET	NYERGESÚJFALU
P014	A JÖVŐÉRT ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA
P015	A PILISCSABAI MAGYAR NÉPTÁNCÉRT ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA
P016	CÉDRUS EGYESÜLET	PILISCSABA
P017	DEUTSCHE SCHULE PILISCSABA ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA
P018	DR. GÖLLNER MÁRIA WALDORF EGYESÜLET	PILISCSABA
P019	FÉBÉ SZOCIÁLIS ÉS REHABILITÁCIÓS SZOLGÁLTATÓ KÖZHASZNÚ TÁRSASÁG	PILISCSABA
P020	GARANCS-TÓ HORGÁSZEGYESÜLET	PILISCSABA
P021	HAJNALCSILLAG ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA
P022	HARANGÉRT ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA
P023	ISKOLAALAPÍTÓ EGYESÜLET	PILISCSABA
P024	KLOTILDILIGETI EGYHÁZKÖZSÉGÉRT ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA
P025	KLOTILDILIGETI ÓVODÁSOKÉRT	PILISCSABA
P026	MÁS-VILÁG EGYESÜLET	PILISCSABA
P027	NAGYKÖZSÉGI ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA
P028	NÉMET NEMZETISÉGI TÁNCSCSOPORT PILISCSABAI EGYESÜLETE	PILISCSABA
P029	ÖNKÉNTES TŰZOLTÓEGYESÜLET	PILISCSABA
P030	PILISCSABA-KLOTILDILIGET KÖZSÉGSZÉPÍTŐ- ÉS TERMÉSZETVÉDŐ EGYESÜLET	PILISCSABA
P031	PILISCSABÁÉRT EGYESÜLET	PILISCSABA
P032	PILISCSABAI HÉTSZÍNVRÁG ÓVODA ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA
P033	PILISCSABAI IFJÚSÁGI TÁNCBEGYESÜLET	PILISCSABA
P034	PILISCSABAI KOSSUTH SPORTEGYESÜLET	PILISCSABA
P035	PILISCSABAI MŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA
P036	PILISCSABAI NÉMETEK KULTURÁLIS EGYESÜLETE	PILISCSABA
P037	PILISCSABAI NYUGDÍJAS EGYESÜLET	PILISCSABA
P038	PILISCSABAI PALÁNTA ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA
P039	PILISCSABAI POLGÁRI ÖREGYLET	PILISCSABA
P040	PILISCSABAI SPORTEGYESÜLET	PILISCSABA
P041	PILISCSABAI SZEGKOVÁCSOK SZERVEZETE	PILISCSABA
P042	SILÓ TÁRSASOTTHON JÓLÉTI ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA
P043	SUMMA VITAE 2000 KÖZHASZNÚ TÁRSASÁG	PILISCSABA
P044	SUMMA VITAE ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA
P045	SZENT JAKAB SEGÉLYEZŐ ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA

P046	SZENT LÁSZLÓ ÓVODA ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA
P047	SZIGET SZOCIÁLIS OTTHONÉRT ALAPÍTVÁNY	PILISCSABA
P048	TURISZTIKAI EGYESÜLET	PILISCSABA
DD24	EGYÜTT GYERMEKÉKÉRT EGYESÜLET	TAHITÓTFALU
DD25	ÉLIM EVANGÉLIUMI GYERMEK ÉS IFJÚSÁGI MISSZIÓ ALAPÍTVÁNY	TAHITÓTFALU
DD26	FÉNYSZÓRÓ - KULTURÁLIS ALAPÍTVÁNY A SZELLEMI FOGYATÉKOSOKÉRT	TAHITÓTFALU
DD27	KÖZSÉGI SPORTEGYESÜLET	TAHITÓTFALU
DD28	PÁRHUZAMOS ALAPÍTVÁNY	TAHITÓTFALU
DD29	SZENTENDREI-SZIGET VENDÉGVÁRÓ EGYESÜLET	TAHITÓTFALU
DD30	TAHI BARÁTI KÖR EGYESÜLET	TAHITÓTFALU
DD31	TAHITÓTFALU KÖZBIZTONSÁGÁÉRT KÖZALAPÍTVÁNY	TAHITÓTFALU
DD32	TAHITÓTFALUÉRT ALAPÍTVÁNY	TAHITÓTFALU
DD33	TAHITÓTFALUI ÁLTALÁNOS ISKOLA GYERMEKEIÉRT ALAPÍTVÁNY	TAHITÓTFALU
DD34	TAVIRÓZSA SZERETETOTTHON GONDOZÓ ALAPÍTVÁNY	TAHITÓTFALU
DD35	TEGYÜNK EGYÜTT TAHITÓTFALUÉRT KÖZHASZNÚ ALAPÍTVÁNY	TAHITÓTFALU

A VIZSGÁLATBAN RÉSZTVEVŐ SZLOVÁKIAI MAGYAR CIVIL SZERVEZETEK

PK003	CSEMAPDOK-ALAPSZERVEZET BART	BART
PK004	PIMPIMPÁRÉ JÁTSZÓHÁZ	BART
PK005	ÚJ NŐ KLUB	Bart
PK007	CSEMAPDOK-ALAPSZERVEZET BÁTORKESZI	BÁTORKESZI
PK009	SZEGAB POLGÁRI TÁRSULÁS	BÁTORKESZI
PK012	KULTÚRÁÉRT ÉS TURIZMUSÉRT TÁRSULÁS	BŰCS
PK013	CSEMAPDOK-ALAPSZERVEZET CSATA	CSATA
PK014	FIATALSÁG TORNAKLUB CSATA	CSATA
PK032	KÉMÉNDI KULTURÁLIS ÉS TURISZTIKAI POLGÁRI TÁRSULÁS LIMONIUM GMELINII	KÉMÉND
PK035	KISGYARMATI ÚRBÉRES TÁRSASÁG	KISGYARMAT
PK038	KISÚJFALUSI SPORTEGYESÜLET	KISÚJFALU
PK039	TESTI FOGYATÉKOSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE KISÚJFALUI ALAPSZERVEZETE	KISÚJFALU
PK040	SZLOVÁKIAI MAGYAR SZÜLŐK SZÖVETSÉGE	KISÚJFALU
PK044	CANTATE DOMINO	KÖBÖLKÚT
PK048	KÖBÖLKÚTI SPORTEGYESÜLET	KÖBÖLKÚT
PK053	CSEMAPDOK-ALAPSZERVEZET MUZSLA	MUZSLA
PK054	EGÉSZSÉGGÁROSULTAK MUZSLAI ALAPSZERVEZETE	MUZSLA
PK055	JÓVÓ 2000 ALAPÍTVÁNY	MUZSLA
PK057	VADLIBA VADÁSZEGYESÜLET	MUZSLA
PK060	CSEMAPDOK-ALAPSZERVEZET NÁNA	NÁNA
PK061	DÖRMÖGŐ HAGYOMÁNYŐRZŐ CSOPORT NÁNA	NÁNA
PK062	LIMES-ANAVUM REGIONÁLIS KULTURÁLIS TÁRSULÁS	PÁRKÁNY
PK063	NÁNAI NYUGDÍJAS KLUB	NÁNA
PK065	NÁNAI SZÍNJÁTSZÓCSOPORT	NÁNA
PK070	ISTER-GRANUM IFJÚSÁGI KLUB	PÁRKÁNY
PK071	KISBOJTÁR GYERMEK NÉPTÁNCEGYÜTTES	PÁRKÁNY
PK077	CSEMAPDOK-ALAPSZERVEZET SZALKA	SZALKA
PK078	IPLYMENTI KULTURÁLIS ÉS TURISZTIKAI TÁRSASÁG	SZALKA
PK082	CSIRIBIRI JÁTSZÓHÁZ	SZÖGYÉN

Irodalom

- BARTAL ANNA MÁRIA 2005. *Nonprofit elméletek, modellek, trendek*. Budapest, Századvég.
- CZIKE KLÁRA–BARTAL ANNA MÁRIA 2005. *Önkéntesek és nonprofit szervezetek – az önkéntes tevékenységet végzők motivációi és szervezeti típusok az önkéntesek foglalkoztatásában*. Budapest, Civitalis Egyesület.
- CSIZMÁR GÁBOR–BÍRÓ ENDRE 1998. *Nonprofit jogi kézikönyv*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- KULCSÁR MÁRIA et al. 2002. *Nonprofit 1x1*. Dunaszerdahely, Lilium Aurum Könyvkiadó.
- KUTI ÉVA 2003. *Kinek a pénze, kinek a döntése?* Budapest, Nonprofit Kutatócsoport.
- KUTI ÉVA 1998. *Hívjuk talán nonprofitnak... A jótékonyág, a civil kezdeményezések és az állami keretektől kiszoruló jóléti szolgáltatások szektorra szerveződése*. Budapest, Nonprofit Kutatócsoport.
- Módszer és gyakorlat. *A nonprofit statisztika 10 éve, 1992–2002*. Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, 2003.
- MOLNÁR KRISZTINA 2006. *Hálózati identitás és Eurorégió*. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Szociológiai Intézet, Piliscsaba (egyetem-i szakdolgozat).
- Nonprofit szervezetek Magyarországon, 2003*. Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, 2005.
- PAZITNÝ, PETER et al. 2004. *A déli régiók teljesítő-képessége*. In: *Magyarok Szlovákiában (1989–2004)*. Összefoglaló jelentés. A rendszerváltástól az Európai Unió csatlakozásig. 1. kötet.: Fazekas József, Hunčík Péter (szerk.) Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja. Dunaszerdahely, Lilium Aurum Könyvkiadó, 295–348.
- SVITKOVÁ, KATARINA 2005. *The Evolution of the Third Sector in Slovakia 2004*. http://www.cerge-ei.cz/pdf/wbrf_papers/K_Svitkova_WBRF_Paper.pdf
- TAUSZ KATALIN 1996. *Az önkéntes segítő munka az átmenet időszakában*. In Tausz K.–Várnai Gy. (szerk.): *Rejtőzködő jelen*. Budapest, Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület. 394–414.
- TÓTH KÁROLY 2004. *A magyar intézményrendszer fejlődése*. In: *Magyarok Szlovákiában (1989–2004)*. Összefoglaló jelentés. A rendszerváltástól az Európai Unió csatlakozásig. 1. kötet. Fazekas József, Hunčík Péter (szerk.) Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja. Dunaszerdahely, Lilium Aurum Könyvkiadó, 247–270.

Kiadja: Eurohíd Alapítvány, Esztergom
Felelős kiadó: Horváth Mihály, Ocskay Gyula
Nyomdai előkészítés: FESZT & TÁRSAI Kft., Budapest
Nyomda: ERFO Kht. Nyomdaüzem, Budapest
Felelős vezető: Horváth László